

Serviceämnden

Tid

Onsdagen den 16 juni 2021 kl. 13:00

Plats

KS-salen för endast ordförande, sekreterare och förvaltningschef. Resterande digitalt via Teams. OBS på grund nuvarande restriktioner finns inte möjlighet för besökare att delta fysiskt.

Enligt uppdrag

Emmy Sjöberg

Föredragningslista

Behandling av mötesärende

- Dagordning/justering/övriga frågor**
Kl. 13:00-13:05
- Information från chefer**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Närvarande chefer
Kl. 13:05-13:30
- Information från förvaltningschefen**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Peter Arnesson
Kl. 13:30-13:40
- Vassröjning**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 3 sid)
Föredragande: Madeleine André och Johan Wegenke
Kl. 13:40-13:45
- Båthamnar och båtplatser**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 10 sid)
Föredragande: Madeleine André
Kl. 13:45-13:50

- 6 **Medborgarförslag om att utöka Lindeberga lekplats med en skateboard bana**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 3 sid)
Föredragande: Madeleine André
Kl. 13:50-13:55
- 7 **Medborgarförslag om lekplatsen Ekbacken i Johannesborg**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 4 sid)
Föredragande: Madeleine André
Kl. 13:55-14:00
- 8 **Remissvar gällande klimatanpassningsplan**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 51 sid)
Föredragande: Martina Adiels Balk
Kl. 14:00-14:10
- 9 **Svar på missiv och revisionsrapport Granskning av fordonshantering**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 29 sid)
Föredragande: Björn Hedbäck och Peter Hermansson
Kl. 14:10-14:20
- 10 **Hyresavtal Rapsen 2, förskola**
Beslutsärende (handlingar bifogas, 1 sid)
Föredragande: Gunilla Svensson
Kl. 14:20-14:25
- Paus 14:25-14:35**
- 11 **Digitalisering uppdatering**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Marcus Kindahl
Kl. 14:35-14:45
- 12 **Vision och värdegrundsarbetet**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Peter Arnesson
Kl. 14:45-15:05
- 13 **Lägesrapport - underhåll av gator och vägar**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Henrik Bertilsson
Kl. 15:05-15:15
- 14 **Uthyrning av material**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Madeleine André
Kl. 15:15-15:25

- 15 **Uppdrag klimatpåverkan i byggnationer**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: Gunilla Svensson
Kl. 15:25-15:35
- 16 **Information från kosten**
Informationsärende (inga handlingar)
Föredragande: John Eliasson
Kl. 15:35-15:50
- 17 **Kontaktbesök**
- 18 **Anmälan av delegationsbeslut 2021**
Informationsärende (handlingar bifogas, 4 sid)
- 19 **Anmälningsärenden 2021**
Informationsärende (handlingar bifogas, 12 sid)
- 20 **Övriga frågor**

Handläggare
Madeleine André
0480-450437

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-05-21 Ärendebeteckning SFN 2021/0082

Servicenämnden

Vassröjning

Förslag till beslut

Servicenämnden:

- Beslutar att serviceförvaltningen inte ska låna ut truxorn till föreningar framöver.
- Ger förvaltningen i uppdrag att återkomma till servicenämnden under hösten med ett förslag om hur vassröjningen ska skötas framöver.

Bakgrund

Hösten 2020 beslutade servicenämnden att serviceförvaltningen skulle avbryta utlåningen av amfibiefordonet Truxor samt slätterbalk Rapidon till föreningar under resterande tiden 2020. Detta för att Truxorn fick omfattande skador i samband med utlåningen. Vilket även medförde att förvaltningen inte heller kunde utföra sitt åtagande. Serviceförvaltningen fick även i uppdrag att utreda hur vassröjningen skulle ske under 2021 och framåt.

Utlåningen är en rest från när serviceförvaltningen köpte in en Truxor tillsammans med Kalmarsunds Kustmiljöförening för att föreningar och kommunen skulle kunna klippa vass. Då ägdes Truxorn tillsammans med kustmiljöföreningen men den nuvarande maskinen ägs fullt ut av kommunen. Föreningarna har fått fortsätta låna Truxorn på helgerna men sedan 2017 har maskinen gått sönder mer än tidigare, vilket har lett till att kommunens åtagande av vassklippning börjat halka efter. Dessutom leder detta till ökade verkstadskostnader

Samråd med Länsstyrelsen

Vassklippning behöver samrådas med Länsstyrelsen om denna riskerar att påverka djur- och naturmiljö, vilket ofta är fallet. Nuvarande beslut från Länsstyrelsen gäller för perioden 2017-2021. Som del av tillståndet ska en inventering av vasshäckande fågel genomföras under maj 2021 för att utröna eventuell skada vassklippningen åsamkat fågellivet. Resultatet från denna kommer utvärderas tillsammans med SBK och ligga till grund för nytt samråd med Länssty-

relsen över vilka områden på kommunal mark som ska klippas 2022-2025.

Beslutet för perioden 2017-2021 omfattar både kommunal och privat mark då det söktes av Kalmar kommun och Kalmarsunds kustmiljöförening. Den senare finns dock inte kvar längre. Därmed är det rimligt att kommunen i fortsättningen endast ansvarar för att samråda klippning på egen mark med Länsstyrelsen.

Om det ska fortsätta som tidigare kommer kommunen behöva agera paraply för en lång rad samfälligheter och föreningar som vill klippa på sin egen mark. Vi får ofta in önskemål om klippning i nya områden som vi tvingats neka för att inte dra på oss en massa administration. Om föreningarna söker själva behöver de inte vänta in kommunen.

Eftersom Länsstyrelsens beslut är förenat med villkor kring till exempel omhändertagande av klipprester är det rimligt att det är markägaren (vare sig det är kommunen eller en förening) som söker tillståndet. Det är i dagsläget oklart om kommunen på något sätt kan hållas ansvarig för att privata föreningar inte följer villkoren eller vad som händer vid tex oljeläckage från maskinerna.

Vi har tyvärr sett flera exempel på att föreningar klipper i områden som inte omfattas av tillståndet. Många av de områden som klipps idag har dessutom tveksam miljönytta utan motivationen är snarare att få en fri sikt mot vattnet på bekostnad av fågellivets gömslen och viloplatser för fisk. Ibland kan det såklart vara motiverat men det är tveksamt att det ska ske med kommunens resurser på privat mark.

Framtida utlåning

Det konstateras att Truxorn har gått sönder under flertalet år i samband med utlåning men 2020 var extremt. Det finns ingen tvekan om att många skador under året berodde på avsiktligt handhavandefel eller vanskötsel. Sedan utlåningen upphörde har maskinen fungerat utan problem.

Förvaltningen ser därför att kommunen inte ska låna ut maskinen till föreningar framöver, det är en känslig maskin som arbetar i tuff miljö vilket kräver förberedelser i form av exempelvis varmkörning och skötsel för att den ska fungera som avsett. Kommunen märker att föreningarna ofta missar detta.

Vissa medlemmar i varje förening har fått utbildning i hur Truxorn ska köras och skötas om, det är enbart de personer som får köra maskinen. Det är svårt för kommunen att säkerställa att detta följs då det sällan är en person som möter upp vid utlämning eller hämtning av maskinen.

Ett förslag som kommit från föreningarna är att de återigen bildar en Kustmiljöförening och köper in en egen vassröjningsmaskin. Kommunen skulle eventuellt kunna stötta föreningen med ett bidrag. Ett annat alternativ är att kommunen köper in en ny maskin och säljer den nuvarande till den nybildade föreningen. Kommunen kan även stötta Kustmiljöföreningen med tillståndsansökan hos Länsstyrelsen. Ett villkor för kommunens stöd kan vara att kustmiljöföreningen ska vara öppen för alla som har behov av klippning.

Denna lösning innebär också att kommunen då slipper ev ansvar gentemot Länsstyrelsen för om villkor i det gemensamma tillstånd inte följs.

Madeleine André
Produktionschef

Johan Wegenke
Projektledare

Handläggare
Marcus Kindahl
0480-450518

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-01-28 Ärendebeteckning SFN 2021/0021

Servicenämnden

Båthamnar och båtplatser

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar:

Att ställa sig bakom och fastställa förvaltningens förslag till nya avtal för båtplatser att gälla från 2022-01-01

Att ställa sig bakom förvaltningens förslag till nya taxor för båtplatser att gälla från 2022-01-01 och överlämnar ärendet för beslut till kommunfullmäktige.

Bakgrund

Kalmar kommun är precis som omvärlden inne i en digital förändringsprocess. Nya demografiska utmaningar tillsammans med ett behov av att utöka och förbättra servicegraden till våra medborgare är centralt i arbetet.

Idag erbjuder kommunen en begränsad service för kontakt till våra medborgare som innehar båtplats eller är intresserade av att hyra båtplats. Dagens hantering innebär också en hög grad av manuell hantering och administration.

För cirka ett och ett halvt år sedan startades ett projekt tillsammans med samhällsbyggnadskontoret och CesamH som driver och ansvarar för kommunens e-tjänsteportal. Målet med arbetet var att arbeta fram en ny digital tjänst för hantering av båtplatser. E-tjänsten skulle förutom att minska den nuvarande administrationen också kunna erbjuda möjlighet att boka och avboka båtplatser utanför kontorstid, möjliggöra digital betalning och skapa en möjlighet för digital kommunikation där avtal, frågeställningar, uppdateringar och annat samlades på ett ställe både för kunden och för handläggare. Tjänsten skulle också förenkla det dagliga arbetet för de medarbetare som arbetar med underhåll av kommunens båtplatser, där information och data som används enkelt skulle kunna hanteras digitalt på plats i exempelvis mobiltelefon.

Arbetet har tagit tid då målsättningen varit hög och inneburit behov av att skapa ny funktionalitet som inte tidigare funnits. Nu har många av de fråge-

tecken som funnits lösts och projektet kommer att kunna färdigställas under 2021.

Den första delen av tjänsten, digital bokning för nya kunder, lanserades tredje maj. Under hösten kommer sedan nuvarande arrendatorer att övergå till den digitala plattformen.

En tydlig kommunikationsplan kring arbetet har tagits fram tillsammans med kommunens kommunikationsenhet.

Förvaltningen ser stor potential i tekniken och ser att den kan användas även i andra sammanhang, exempelvis genom att digitalisera processen för att arrendera odlingslott.

För att skapa förutsättningar för en effektiv hantering där det också ska vara enkelt för medborgarna finns det behov av att göra justeringar i de avtal som finns för våra båtplatser och uppläggningsplatser. I samband med detta behöver också mindre justeringar göras i taxorna för båtplats och uppläggningsplats.

Syftet med förändringen är dels att förenkla och skapa en större enhetlighet för priserna, det förenklar för medborgaren men skapar också bättre förutsättningar för att digitalt hantera framtida index- och prisjusteringar.

Det nya avtalet innehåller mindre förändringar men är omformulerat för att vara tydligare och bygger på att arrendatorn årligen godkänner avtalet till skillnad mot nuvarande hantering där avtalet är löpande.

Prisändringarna och avtalsförändringar som föreslås beskrivs i bilaga.

Samtliga nuvarande hyresgäster kommer ha möjlighet att säga upp sin plats från sista december 2021 eller behålla sin plats 2022 genom att teckna det nya avtalet. Nyttillkomna hyresgäster under sommaren och hösten 2021 hanteras i det nya digitala systemet men kommer fram till december 2021 inneha befintligt avtal.

Information om arbetet har givits på kommunens årliga möte med båtsportsklubbarna. Avtalsförslaget är genomgången tillsammans med kommunjurist.

Ett arbete med uppläggningsplatserna kommer också göras. När det arbetet är klart och ska upp för behandling kommer också resultatet av förändringarna för taxor och avtal redovisas.

Marcus Kindahl
Verksamhetsutvecklare

Emmy Sjöberg
Nämndekreterare

Karin Fahlcrantz
Enhetschef park

Bilagor

Förslag - Avtal båtplats

Förslag – Taxor småbåtshamnar

Avtal om arrende av brygg/båtplats

Detta avtal om arrende av brygg/båtplats har ingåtts mellan

Upplåtaren

Kalmar kommun, Box 611, 391 26 Kalmar, org.nr. 212000-0746. Telefon 0480-45 00 00 (växel) och

Arrendatorn

Namn:

Adress:

Postadress:

Personnr:

Telefon:

1. Arrendeställe

Hamn: Xxxx

Brygga: Xxxx

Plats: Xxxx

2. Arrendetid och uppsägning

Detta avtal gäller under perioden den 1 april – 31 mars. Avtalstiden förlängs därefter automatiskt med ett (1) år i taget efter genomförd betalning. Om betalning inte har skett senast den 31 mars anses brygg/båtplatsen vara automatiskt uppsagd. Vid automatisk uppsägning ansvarar hyresgästen för att återställa platsen i likhet med punkt 4 i Särskilda villkor för arrende av bygg/båtplats.

Arrendatorn kan löpande under avtalsåret säga upp sin plats. Betald arrendeavgift för det aktuella avtalsåret kommer vid sådant förhållande inte att betalas tillbaka till arrendatorn.

Upplåtaren har rätt att säga upp avtalet en (1) månad innan avtalstidens utgång.

3. Ändamål

Förtöjning av båt vid brygga.

4. Arrendeavgift

Arrendeavgift baseras på 2021 års konsumentprisindex för xxx månad. Arrendeavgiften ska sedan årligen justeras enligt konsumentprisindex för xxx månad. Avgiften ska dock aldrig understiga första upplåtelseårets avgift.*

*

Definition av konsumentprisindex

Konsumentprisindex används för att årligen räkna upp priset du ska betala för ditt avtal. Prisets uppräknings baseras bland annat på inflation och löpande kostnadsökningar så som löneutveckling och kostnader för att upprätthålla en god drift. Konsumentprisindex regleras årligen av statistiska centralbyrån på uppdrag av regeringen.

5. Betalning av arrendeavgift

Arrendeavgiften ska betalas i förskott senast den 31 mars varje år.

6. Inskrivning

Detta avtal får inte skrivas in i fastighetsregistret.

7. Övriga villkor

För detta avtal gäller även Särskilda villkor för arrende av brygg/båtplats, se bilaga.

Detta avtal om arrende av brygg/båtplats är undertecknade och godkänt i en digital version.

Kalmar den dag månad år

För Kalmar kommun

Arrendatorn

Kalmar kommun

.....
Namnförtydligande

.....
Namnförtydligande
Digital signatur via bank ID

Bilaga:

Särskilda villkor för arrende av brygg/båtplats

Särskilda villkor för arrende av brygg/båtplats

Särskilda villkor gäller tills vidare, dock längst till och med det datum upplåtaren beslutat att göra tillägg eller ändringar i villkoren.

Utöver de villkor som anges i Avtal om arrende av brygg/båtplats gäller följande särskilda villkor.

1. Allmänt

- 1.1 Med hänsyn till båtens längd, bredd och djup förbehåller sig upplåtaren rätten att hänvisa till annan lämpligare hamn.
- 1.2 Upplåtaren har rätt att hänvisa arrendatorn till en annan brygg/båtplats under en kortare period.
- 1.3 Upplåtaren har rätt att beträda båtplatsen för att utföra nödvändiga reparations- och underhållsarbeten.
- 1.4 Arrendet får inte överlåtas eller upplåtas i andra hand till annan person utan upplåtarens skriftliga samtycke.

2. Användning och skötsel

- 2.1 Arrendatorn får inte använda brygg/båtplatsen på ett sådant sätt att risk för miljöskada uppkommer. I den mån arrendatorn kan hållas ansvarig för att åtgärder måste vidtas utifrån gällande miljölagstiftning, svarar arrendatorn för eventuella kostnader som kan uppkomma i anledning detta.
- 2.2 Av säkerhetsskäl får inte brygg/båtplatsen användas för boende i båt. Servicen i hamnarna är inte heller utrustad för nyttjande året runt.
- 2.3 Arrendatorn är skyldig att vårda brygg/båtplatsen och därtill hörande anläggningar samt är ansvarig för god renhållning och att skötsel av brygg/båtplatsen sker.
- 2.4 Arrendatorn ska regelbundet kontrollera båten och förtöjningen. Vid dålig väderlek ska kontroll göras oftare än annars.
- 2.5 Arrendatorn får inte, utan upplåtarens medgivande, använda egna Y-bommar eller montera stegar, landgångar, beslag med mera på förtöjningspålar, bryggor och dylikt.

2.6 Privata Y-bommar ska vara borttagna under perioden den 1 november – 1 april. Bommarna får inte förvaras på bryggan eller annars på upplåtarens mark vid och i anslutning till brygg/båtplatsen.

3. Försäkring och skadestånd.

3.1 Arrendatorn är skyldig att ha gällande försäkring för båten. Försäkringen ska innehålla sedvanlig ansvarsförsäkring.

3.2 Arrendatorn är skyldig att ersätta upplåtaren för skada som uppkommer på upplåtarens egendom och för tredje man om skadan beror på brister i arrendatorns kontroller av båten, förtöjningen eller tilläggingen vid bryggan eller annat förhållande som beror på arrendatorn.

4. Brygg/båtplatsens skick vid avtalets upphörande

4.1 Vid avtalets upphörande ska arrendatorn se till att platsen är väl avstädad.

4.2 Om brygg/båtplatsen inte återlämnas i skick enligt punkten 4.1 äger upplåtaren rätt att utföra åtgärderna på arrendatorns bekostnad.

5. Tillägg och ändringar

5.1 Upplåtaren förbehåller sig rätten att ensidigt under pågående avtalsperiod göra ändringar i dessa villkor och i avtal om arrende av brygg/båtplats.

5.2 Om upplåtaren gör tillägg eller ändringar i villkoren eller avtalet ska detta meddelas arrendatorn i god tid innan nästkommande avtalsperiod. Om arrendatorn inte accepterar tillägg eller förändringar, har arrendatorn rätt att säga upp avtalet att upphöra vid den pågående avtalstidens utgång.

6. Hävning av avtal på grund av avtalsbrott

6.1 Om arrendatorn inte följer avtalet om arrende av brygg/båtplats med särskilda villkor, har upplåtaren rätt att säga upp avtalet med omedelbar verkan. Detsamma gäller om arrendeavgiften inte betalas.

7. Övrigt

7.1 Utöver detta avtal om arrende av brygg/båtplats med särskilda villkor gäller lagen (1986:371) om flyttning av fartyg i allmän hamn. Upplåtaren fritas från allt ansvar för åtgärder vidtagna med stöd av lagen.

7.2 Utöver vad som anges i punkten 7.1 gäller bestämmelser vad som i 8 kapitlet jordabalken stadgas om lägenhetsarrende.

Taxor småbåtshamnar

Idag finns det en stor spridning på kommunens taxor där respektive hamn har en egen taxa. Detta innebär en pedagogisk utmaning såväl som en ökad administration både för handläggare och potentiell hyresgäst. Förutom taxan som baseras på antal bryggmeterbredd platsen har på bryggan så tillkommer diverse tillägg beroende på om platsen är utrustad med pålboj, frigolitboj eller Y-bom samt om platsen har el-uttag eller tillgång till el.

Småbåtshamn	Plats	Arlig avgift, bryggmeterpris	El	Pålboj (året runt)	Y-bom
Ljungnäs	Alla	Från 700 kronor	-	C-brygga	A-brygga från och med 2019
Svensknabben	Alla	Från 720 kronor	-	Brygga A plats 1-7 samt 76-82. Y-bom: Resterande brygga A samt helt brygga B.	B-brygga
Lindöfjärden	Alla	Från 460 kronor	-	Alla	
Jutebron	Alla	Från 460 kronor	-	Alla	
Kullö	A1-A6, A49-52, B27, C18.D1, D15.E1-2, E16-17, F1-2, F35.	Från 525 kronor	-	Alla	
Kullö	Brygga G	Kontakta kommunen	-		
Kullö	Brygga A, B, C, D, E, F	Från 750 kronor	F12-25	Alla förutom F12-25	F12-25
Kullö	H-bryggan	Från 650 kronor	-	Alla	
Ängö	1-12	Från 650 kronor	Alla	Alla	
Ängö	13-36	Från 750 kronor	Alla	Alla	
Elevatorskajen	Alla	Från 810 kronor	1-22	1-22	
Stensö	Alla	Från 750 kronor	B-brygga, A-brygga	A, C, D och E	B-brygga
T-bryggan	B 77-79, D216-218	Från 350 kronor			
T-bryggan	Övriga	Från 510 kronor	A2-33, D242-250, D261	Brygga A samt platser 77-113 brygga B	

Förändringen som föreslås skulle innebära en förenkling samt större tydlighet i hur taxorna är uträknade. Detta möjliggör också den digitalisering som kommunen står inför och öppnar upp för att den enskilde medborgaren kan boka sin båtplats samt hantera sina båtfrågor så som avtalsfrågor och betalning dygnet runt via Kalmar.se

Den föreslagna förändringen baseras på fyra olika typer av taxor, där hamnarna klassats in beroende på standard från A till D.

Taxa A

Taxa A reglerar taxa för båtplatser på Svensknabben. Kostnad är 920 kronor per bryggmeter och tillgång till el finns från delade el-stolpar.

Taxa B

Taxa B reglerar taxa för båtplatser på Stensö fiskehamn, Kullö, Elevatorkajen, Ängö, Ljungnäs, Dockhamnen och Varvsholmen.

Kostnad är 800 kronor per bryggmeter. På de platser det finns möjlighet till eget eluttag görs ett tillägg på ytterligare 750 kronor per år.

Taxa C

Taxa C reglerar taxa för båtplatser på T-bryggan, Ekö och Ekenäs. Kostnaden är 650 kronor per bryggmeter. På de platser det finns möjlighet till eget eluttag görs ett tillägg på ytterligare 750 kronor per år.

Taxa D

Taxa D reglerar taxa för båtplatser på Lindöfjärden och Jutebron. Kostnaden är 550 kronor per bryggmeter. Här finns inte tillgång till el.

I taxa B och C kvarstår tillägg för egna eluttag på 750kr så länge den typen av el-lösning finns kvar på bryggorna. Vid nyinvestering på platserna kommer istället en uppdatering göras där delade eluttag erbjuds likt lösning i Taxa A

Övriga tillägg

Idag varierar tilläggskostnaden beroende på flera faktorer, exempelvis längd på Y-bom. För att skapa en större enhetlighet föreslås att det endast finns två typer av tilläggskostnad. 250 kronor för platser med pålboj och 750 kronor för platser med Y-bom.

Målsättningen är fortsatt att hantering och drift av kommunens båtplatser ska vara självfinansierade. Den totala intäkten, förutsatt samma uthyrningsgrad som idag, innebär en liten ökning av intäkter vilket kan möjliggöra mindre men nödvändiga investeringar.

Kommunens mål är att det från 2025 inte ska finnas några båtar med båtbottnfärg som är miljöfarlig. För att slippa använda båtbottnfärg kan båtar tvättas med båtbottentvätt. Kalmar kommun kommer erbjuda alla båtägare med avtal i kommunens hamnar att en gång per år utan avgift tvätta sin båt i kommunens båtbottentvätt. Tvätten beräknas tas i drift under 2021 och bli en möjliggörare för alla båtägare att kostnadsfritt verka för att uppfylla miljökraven.

Förslaget innebär som tidigare beskrivits en förenkling både för handläggare och hyresgäster. Sammanfattningsvis blir prisbilden nu mer rättvisande utefter läge och tillgång till el.

Detta innebär i praktiken för den enskilde hyresgästen en höjning av taxan på enskilda platser och en sänkning av taxan på andra platser. Skillnaderna understiger 1000 kronor per år där skillnaden blir som störst. För en stor majoritet av platserna blir skillnaden i kostnad mycket liten.

På grund av det arbete som pågått med översyn av taxorna har den avtalsenliga indexuppräkningsindexen inte skett sista åren. Därför blir den reella ökningen utifrån nuvarande avtal betydligt lägre i realiteten.

På de platser där höjningen är som högst, exempelvis svensknabben, har det gjorts investeringar och standardhöjning i hamnen med nya elskåp på bryggorna.

Sänkning av taxorna berör främst platser där reglering av kostnad för Y-bom gjorts mer enhetlig samt i de hamnar som idag och tidigare inte varit fullt belagda så som Elevatorkajen, Ekenäs och Varvsholmen.

Översyn för taxan gällande uppläggningsplatser pågår.

Handläggare
Karin Fahlcrantz
0480-45 04 54

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-04-15 Ärendebeteckning SFN 2021/0071

Servicenämnden

Medborgarförslag om att utöka Lindeberga lekplats med en skateboard bana

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att avslå medborgarförslaget och anta förvaltningens yttrande som sitt egna.

Bakgrund

Förslagsställaren föreslår i medborgarförslaget att förvaltningen ska utöka den nuvarande lekplatsen Lindeberga med en skateboardbana för att tillgodose de äldre barnens behov.

Yttrande

Vi tycker att förslaget är bra med att det inte finns några ekonomiska förutsättningar för att förverkliga förslaget i dagsläget. En skateboardbana innebär stora kostnader i byggnation men även i drift och underhåll.

Under 2019 genomfördes stora satsningar på lekparken Vagnmakaren i Lindsdal.

Ett omfattande arbete med översyn av kommunens samtliga lekplatser kommer att påbörjas under året av kommunens projekt och byggenhet. Men i dagsläget ser vi att andra områden i Kalmar kommun behöver prioriteras före en eventuell utbyggnad av Lindeberga lekplats.

Madeleine André
Produktionschef

Karin Fahlcrantz
Enhetschef park

Bilagor

Medborgarförslag om att utöka Lindeberga lekplats med en skateboardbana.

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #103073 | Inskickat av: STIG ROBERTSSON | 2020-12-04 12:49

✓1. Medborgarförslag

Beskriv medborgarförslaget

Hej Kalmar kommun

Mitt förslag är att utöka Lindeberga lekplats med en skateboard bana. Det skulle bli en fortsättning av lekplatsen, när barnen har blivit lite äldre och slutat att gunga mm. Utrymme för en bana finns ju.

Stig Robertsson

Vill du lägga till en bild eller fil?

Nej

Vill du markera medborgarförslaget på en karta?

Nej

Jag samtycker till att de inskickade uppgifterna till medborgarförslag publiceras på Kalmar kommuns webbplats.

✓2. Återkoppling

Hur vill du bli kontaktad?

Välj kommunikationskanal som du önskar för att kunna följa din synpunkt.

Jag vill både få uppdateringar och önskar bli kontaktad via e-post och/eller SMS.

Kontaktuppgifter för återkoppling

För- och efternamn

STIG ROBERTSSON

Handläggare
Karin Fahlcrantz
0480-45 04 54

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-04-30 Ärendebeteckning SFN 2021/0079

Servicenämnden

Medborgarförslag om lekplatsen Ekbacken i Johannesborg

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att avslå medborgarförslaget och anta förvaltningens yttrande som sitt egna.

Bakgrund

Förslagsställaren föreslår i medborgarförslaget att förvaltningen ska bygga ut den nuvarande lekplatsen Ekbacken i Johannesborg. Man föreslår bland annat fler gungor, klätterstänger och klätterställningar. Detta så fler barn i området kan nyttja lekplatsen samtidigt och på så sätt bidra till att uppmuntra utevistelse och rörelse.

Yttrande

Vi tycker att förslaget är bra med att det inte finns några ekonomiska förutsättningar för att förverkliga förslaget i dagsläget.

Ett omfattande arbete med översyn av kommunens samtliga lekplatser kommer att påbörjas av kommunens projekt och byggenhet. Därefter kommer fler lekplatser att rustas upp och om Ekbacken blir en av dem får det arbetet utvisa.

Karin Fahlcrantz
Enhetschef park

Madeleine André
Produktionschef

Bilagor
Medborgarförslag om lekplatsen Ekbacken i Johannesborg

Kalmar kommun

Medborgarförslag

Ärendenummer: #101842 | Inskickat av: Cajsa Charlotte Emilsson Augustsén | 2020-11-29 17:23

✓1. Medborgarförslag

Beskriv medborgarförslaget

Hej!

Vi skulle gärna vilja att lekplatsen Ekbacken i Johannesborg förbättras och görs roligare.

Ekbacken ligger strategiskt mitt i hjärtat av Johannesborg och Tegelviken. Mycket barn är där och leker men framförallt nyttjas den av skola/fritids/förskola som utflyktsmål.

Rörelse är viktigt och inte minst i dessa tider är utomhusvistelse väldigt viktigt. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar att alla barn och ungdomar mellan 5 och 17 år bör vara fysiskt aktiva minst 60 minuter varje dag. Intensiteten bör vara minst måttlig. Dock visar Generation Peps senaste rapport, Pep-rapporten 2020, att endast 2 av 10 barn når den rekommenderade mängden fysisk aktivitet.

Den visar också att barn och unga är som mest stillasittande på lov och på helger. Det är alltså skolan som står för en stor mängd av den fysiska aktivitet som barn så väl behöver. Här har vi en bra chans att hjälpa till att göra fritiden mer aktiv och också bygga ett sammanhang för många barn från olika delar av Johannesborg och Tegelviken att mötas också på fritiden i en säker och rolig miljö. Lekplatsen ligger centralt placerad för både villor och flerfamiljshus runt omkring i området och borde vara en naturlig mötesplats (tyvärr inte det i nuläget).

Många av oss boende i området är inflyttade och har referenser med oss från tex Sagolekplatsen i Pildammsparken i Malmö, Linnéleken i Växjö, Blomparken Kristineberg Stockholm och Sagoängens lekplats i Halmstad. Något liknande finns inte att hitta i Kalmar överhuvudtaget. Likaså vore en park likt uteleken i Torsås med digitala hjälpmedel en dröm.

Men såklart räcker det bara med en förbättring och lite fler saker att göra i parken. Balans, klättring och andra roliga happenings i skogsmiljön hade gjort underverk när skola/fritids är där. Att vara 40 stycken på utflykt till en plats med två gungor och en rutschkana för bebisar bidrar inte till kondition, motorik och rörelse.

Tack på förhand.

Cajsa Augustzen med flera boende i området

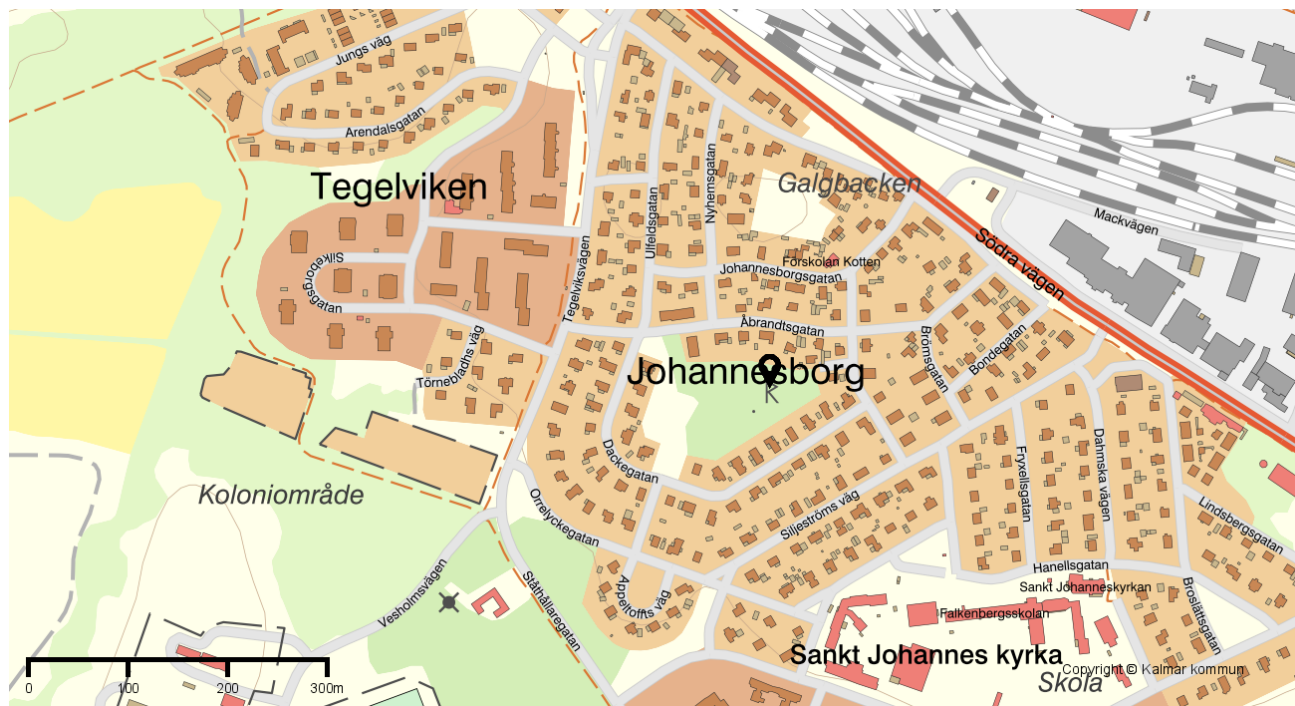
Vill du lägga till en bild eller fil?

Nej

Vill du markera medborgarförslaget på en karta?

Ja

Markera på karta

Jag samtycker till att de inskickade uppgifterna till medborgarförslag publiceras på Kalmar kommuns webbplats.

✓ 2. Återkoppling

Hur vill du bli kontaktad?

Välj kommunikationskanal som du önskar för att kunna följa din synpunkt.

Jag vill både få uppdateringar och önskar bli kontaktad via e-post och/eller SMS.

Kontaktuppgifter för återkoppling

För- och efternamn

Cajsa Charlotte Emilsson Augustsén

Mobiltelefon

Handläggare
Martina Adiels Balk
0480-450574

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2021-05-31

Ärendebeteckning
SFN 2021/0100

Servicenämnden

Remissvar gällande klimatanpassningsplan

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att anta förvaltningens yttrande som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen för vidare handläggning.

Bakgrund

Vatten och miljönämnden har tagit fram ett förslag till klimatanpassningsplan, version 1.0. Förslaget omfattar servicenämndens ansvarsområden och har skickats på remiss till nämnden för besvarande.

Klimatanpassningsplanen beskriver klimateffekter och deras konsekvenser samt varför kommunen behöver arbeta med dessa frågor. Planen anger även åtgärder som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och som är nödvändiga för att komma vidare.

Åtgärderna är inte tillräckliga för att anpassa Kalmar kommun utan ska ses som ett första steg. Politiska beslut om hur detta ska ske behöver tas i nästa skede av arbetet.

Yttrande

Förvaltningen är positiv till att det skapas en tydlighet i arbetet med klimatanpassning i Kalmar kommun.

Samtliga planens åtgärder kommer dock inte att kunna genomföras inom befintlig budget utan medel behöver tillsättas för att möjliggöra arbetet.

Klimatanpassningsplanen som helhet framgår av bilaga 1.

Kalmar kommun
WWW.KALMAR.SE

Martina Adiels Balk
Stabschef

Bilagor

1. Klimatanpassningsplan remissversion
2. Bilaga med exempel på lösningar remissversion
3. Följebrev
4. Protokollsutdrag

Vatten- och miljönämnden

§ 21

Klimatanpassningsplan för Kalmar kommun – beslut om remiss

Dnr VMN 2021/0004

Handlingar

Klimatanpassningsplan.

Bilaga exempel på lösningar.

Kommunledningskontorets skrivelse från 9 april 2021.

Bakgrund

Den svenska regeringens vision är ”att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter”. År 2007 konstaterades i klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) att Sverige kommer att påverkas kraftigt av klimatförändringarna och att anpassningen till ett förändrat klimat bör påbörjas snarast.

Kommunerna har ett stort ansvar för att både genomföra anpassningsåtgärder i sin verksamhet och samverka med andra aktörer för att stärka samhällets motståndskraft. Ansvaret för fysisk planering ger kommunerna en nyckelroll, vilket tydliggörs i lagstiftning, exempelvis Plan- och bygglagen. Räddningstjänst, förskola, skola och äldreomsorg är exempel på kommunala verksamheter där påverkan kan bli betydande, inte minst för att de ansvarar för extra sårbara grupper. Vid investeringar med lång livslängd inom samhällsviktiga sektorer, exempelvis infrastruktur, teknisk försörjning och bebyggelse är klimatanpassning av stor vikt. Flera utredningar har slagit fast att förebyggande arbete är billigare än de skadestnader som uppstår vid framtida klimat- och väderrelaterade olyckor och skador.

Klimatanpassningsplanen, som är Kalmars första, beskriver climateffekter och deras konsekvenser, det vill säga varför kommunen behöver arbeta med frågorna, i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och anger övergripande vilka åtgärder som är nödvändiga i arbetet framåt.

Alla Kalmar kommuns bolag och förvaltningar har varit delaktiga i framtagandet av klimatanpassningsplanen. Konsekvensanalyser och

Vatten- och miljönämnden

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2021-04-22

åtgärdsförslag är framtagna för respektive verksamhet. Metoden bygger på SMHI:s webbtjänst ”Lathund för klimatanpassning”, speciellt framtagna för att ge stöd till kommuner som vill arbeta med klimatanpassning. Fakta i planen kommer framför allt från FN:s klimatpanel IPCC som sammanställer global klimاتفorskning, från myndigheter som MSB, SMHI och Naturvårdsverket samt från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Förvaltningar och bolag i Kalmar kommunkoncern är ansvariga för att genomföra åtgärderna i klimatanpassningsplanen, där ett första steg är att prioritera, planera och resurssätta.

Klimatanpassningsplanen ska uppdateras en gång per mandatperiod.

Överläggning

Under överläggningen informerar Karin Löfström, kommunledningskontoret, och Carina Järnmark, samhällsbyggnadskontoret om klimatanpassningsplanen.

Beslut

Vatten- och miljönämnden beslutar att skicka klimatanpassningsplan för Kalmar kommun på remiss till nämnder och bolag i Kalmar kommunkoncern samt till länsstyrelsen i Kalmar län och till Region Kalmar län.

Protokollsanteckning

Daphne Tuveesson (MP) redovisar en protokollsanteckning enligt följande: ”Äntligen! Det som skulle ha varit ett tematiskt tillägg till vår tidigare ÖP ska nu bli ett självständigt dokument som ska uppdateras under varje mandatperiod. Det långsiktiga målet för Kalmar kommuns klimatanpassningsarbete är: Kalmar kommun ska stå robust inför klimatförändringarna.

Vi har nu ett dokument om klimatanpassning som beskriver varför kommunen behöver arbeta med klimatanpassningsfrågor och vad som behöver göras utifrån nuvarande kunskap. Det finns en lista över åtgärder som kommunens förvaltningar och bolag kan implementera för att nå de identifierade syften. Dessa åtgärder är väl förankrad i respektive förvaltningar och bolag. Detta arbete har bidragit till en ökad förståelse för behov av klimatomställning och anpassning.

Men det är knappast en plan för hur dessa åtgärder ska bli till verklighet. Budget och tidsram saknas. Mycket arbetet behövs framöver.

Allt går mycket fortare än våra ofullständiga klimatmodeller har förutsett. Därför utvecklas och används alltmer komplexa klimatmodeller, som kallas för jordsystemmodeller, där man kopplar ihop modeller som beskriver processer i både atmosfär, hav, land, vegetation och andra komponenter som t.ex. kolcykeln. (Personlig kommunikation, Petter SMHI). Vi närmar oss tipping

Vatten- och miljönämnden

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2021-04-22

points redan nu. Nyligen fick vi reda på att Golfströmmen har försvagats med 10 – 20 %. Den arktiska havsisen smälter, västantarktiska inlandsisen är instabilt och Grönlandsisen kan nå en tipping point redan vid 1.5 grader uppvärmning. Världens stora barrskogar brinner och drabbas av sjukdomar. Permafrosten har börjat tina. Regnskogarna i Amazonas har redan minskat med 17% sen 1970 och kan nå en tipping point vid 20%. Hälften av alla koraller i det Stora barriärrevet har redan försvunnit och 99% förväntas försvinna vid 2 graders uppvärmning.

Vi har placerad vårt klimatarbete i olika fack. Att hindra och lindra är båda viktigt men åtgärder måste samverka om vi ska nå målen att minska klimatuppvärmning. Klimat anpassningsåtgärder är nödvändig men om vi inte lyckas hindra uppvärmningen kommer konsekvenser att vara så allvarlig så att anpassning inte längre är möjligt. Därför måste ledorden vara att hitta synergier och multifunktionalitet i alla åtgärder. Åtgärderna måste också prioriteras utifrån vår koldioxidbudget som kräver att vi minska CO2 utsläpp med 16%/år (Länsstyrelsen) om vi ska nå Parisavtalets mål att hålla uppvärmning väl under 2 grader med sikte på 1.5.

Nya vetenskapliga rön (A water-function-based framework for understanding and governing water resilience in the Anthropocene, SEI Falkenmark & Wang-Erlandsson, 2021) och erfarenhetsbaserad kunskap om färsk-vattencykelns viktiga temperaturreglerande funktion (Walter Jehne och Gabe Brown) ger tydliga exempel på hur 'Natural Climate Solutions' kan bidra till effektiva åtgärder där omställning och anpassning går hand i hand.

T.ex. kan serviceförvaltningen öka beställning av klimatsmart lokalt producerad mat till skolor och äldreboende. Detta leder till en produktion som ökar kolinlagring i marken. Sådan mark håller mer mikroliv som gör odlings- och betesmarken bördigare och minskar behov av konstgödsel. Resultat är klimatomställning genom ökad kolinlagring i marken och minskat utsläpp av CO2, lustgas och metan. Och klimatanpassning genom att öka markens infiltration- och vattenhållandeförmåga som då tål torkan och översvämning bättre och ökad biologisk mångfald som ökar motståndskraft mot sjukdom och skadedjur. Den positiva effekten skulle vara mycket större än de anpassningsåtgärderna hittills identifierad som t.ex. bevattningsdammar.

Det är otydligt i förslaget vem som ansvarar för helheten och vem som genomför den årliga uppföljningen. Enligt planen ska varje förvaltning och bolag bestämma när och hur åtgärder ska implementeras. Men vem har ansvar för att hitta synergier mellan olika åtgärder som ska implementeras av förvaltningar och bolag och vem ansvarar för att hantera prioriteringar och målkonflikter? Området är nytt, kunskapsintensivt och komplext. Det kommer att krävas en central funktion för att snabbare tillämpa ny kunskap".

Vatten- och miljönämnden

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Sekreterare

Lena Johansson

Justeras

Anna Thore
ordförande

Birgitta Nordlöw

Remiss

Klimatanpassningsplan, version 1.0

Vatten- och miljönämnden välkomnar er att komma med synpunkter på Kalmar kommuns Klimatanpassningsplan- version 1.0.

Den här klimatanpassningsplanen, som är Kalmars första, beskriver klimataffekter och deras konsekvenser, det vill säga varför kommunen behöver arbeta med frågorna, i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och anger övergripande vilka åtgärder som är nödvändiga för att komma vidare. Åtgärderna är inte tillräckliga för att anpassa Kalmar kommun, utan ska ses som ett första steg. Politiska beslut om hur detta ska ske behöver tas i nästa skede av arbetet.

Målgruppen för Klimatanpassningsplanen är kommunkoncernens verksamheter.

Svar ska önskas senast 31 augusti till vatten- och miljönämnden.

Lena.johansson2@kalmar.se

För frågor kontakta:

Karin Löfström
Strateg ekologisk hållbarhet
Karin.lofstrom_1@kalmar.se

Carina Järnmark
Planarkitekt
carina.jarnmark@kalmar.se

Bilaga 1: Exempel på lösningar

Det finns många exempel på lösningar för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Dessa bidrar i många fall till en attraktiv och väl gestaltad bebyggd miljö. I bilagan följer exempelbilder och länkar för vidare läsning.

Översvämningar till följd av skyfall

Göteborgs stad har tagit fram en exempel- och inspirationsbok för god dagvattenhantering med namnet "Göteborg där det regnar". Där återfinns många goda exempel på klimatanpassning för att kunna hantera större och mer intensiva regn, exempelvis multifunktionella ytor, diken, gröna ytor och träd, växtmattor och gröna tak, dammar och våtmarker samt vägar som transportleder för vatten.

http://www.samhallsbyggarna.org/media/635983/go-teborg-na-r-det-regnar-en-exempel-och-inspirationsbok-fo-r-god-dagvattenhantering_2018-04.pdf

Idébild dagvattenhantering med hjälp av ekosystemtjänst

Idébild på uppsamlingsmagasin från "Göteborg när det regnar".

Idébild dagvattenhantering

Idébild dagvattendamm

Översvämningar till följd av höjd havsytta

Flera länder och regioner i världen har redan nu behövt skapa permanenta eller tillfälliga skydd mot översvämningar.

Permanent vall mellan Kesteren and Opheusden i Nederländerna.

Foto: Henri Cormont

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:De_dijk_tussen_Kesteren_en_Opheusden_tijdens_extrem_hogwater_van_de_Neder_Rijn_344320s.jpg

Vallar byggs för att skydda centrala Kristianstad från översvämning när vattennivån i Helge å stiger.

Foto: Kristianstad kommun

<https://www.kristianstad.se/sv/bygga-bo-och-miljo/samhallsutveckling-och-hallbarhet/klimat-och-miljo/klimatanpassning/>

Göteborgs stad förstärker sina kajer för att klara temporär havsyttehöjning på 2,7 meter.

Foto: SVT

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/hon-ska-hindra-vattenmassorna-sa-ska-goteborg-klimatsakras>

Systemet ”Mose” som ska skydda Venedig från översvämningar.

Foto: Manuel Silvestri/Polaris

<https://www.dn.se> (2020-12-11)

Exempel på översvämningsskydd utanför bostadsentré i Halmstad.

Foto: WSP

Temporära översvämningsskydd i Prag.

<https://climate-adapt.eea.europa.eu/metadata/case-studies/realisation-of-flood-protection-measures-for-the-city-of-prague>

Exempelbild från Køge kust i Danmark där klimatanpassad kustnära stadsutveckling pågår. Under de närmaste 10-15 åren kommer tre centralt belägna hamn- och industriområden utvecklas till ett hållbart distrikt. Översvämningar har tidigare skadat historiska byggnader i staden. Projektets lösningar syftar till att skydda staden från högre nederbörd och framtida stigande havsnivå.

<https://www.klimatilpasning.dk/cases-overview/langsiget-byudvikling-ved-koege-kyst-indregner-klimaforandringer/>

Längs hamnen i Struer i Danmark löper en bro som under många år har skapat en barriär och separerat stad och vatten. En omvandling av hamnområdet har nu skapat ett nytt stadsrum och anslutning genom broarna, samtidigt som staden har blivit skyddad mot översvämningar och stormfloder.

<https://realdania.dk/projekter/brobuerneistruer>

Idébilder multifunktionella ytor

Många multifunktionella lösningar bidrar förutom med klimatanpassning även till attraktiva och väl gestaltade stadsrum, som kan höja invånarnas livskvalitet.

Figur 14. I Östergro bedrivs grönsaksodling och restaurang på ett före detta parkeringstak.

Figur 15. Sedumtak på SHouse Vestamager, i utkanten av Köpenhamn.

Idébilder på multifunktionella ytor av olika slag
Ovan till vänster från Tanner Spring, Portland
USA, till vänster från Köpenhamn och Östergro,
Danmark och nedan från Stockholm, Sverige

https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.142912/Klimatologi_50.pdf

http://www.samhallsbyggarna.org/media/635983/go-teborg-na-r-det-regnar-en-exempel-och-inspirationsbok-fo-r-god-dagvattenhantering_2018-04.pdf

Figur 7. Exempel på gårdsmiljö i Norra Djurgårdsstaden.

Klimatanpassningsplan för Kalmar kommun

Förslag – version 1.0

Ångö januari 2017 Foto: Elena Bäcklund

Sammanfattning

Kalmar kommun kommer, i likhet med resten av Sverige och världen påverkas av ett förändrat klimat. Det handlar om översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag. Om höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur. Brist i vattenförsörjning, påverkan på livsmedelsproduktion och handel samt ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter är andra exempel. Om inte jordens uppvärmning kan begränsas till 2 grader, helst 1,5 grad, i enlighet med Parisavtalet ändras förutsättningarna för hela samhället.

Den här klimatanpassningsplanen, **som är Kalmars första**, beskriver klimateffekter och deras konsekvenser, det vill säga **varför** kommunen behöver arbeta med frågorna, i stora drag **vad** som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och anger övergripande **vilka åtgärder** som är nödvändiga för att komma vidare. **Åtgärderna är inte tillräckliga för att anpassa Kalmar kommun, utan ska ses som ett första steg.** Politiska beslut om **hur** detta ska ske behöver tas i nästa skede av arbetet.

Målgruppen för klimatanpassningsplanen är kommunkoncernens verksamheter. Dessa ska integrera klimatanpassning i sitt ordinarie arbete och ansvarar för genomförandet av åtgärder i planen, inklusive prioritering och tidssättning.

Kalmar kommuns klimatanpassningsplan utgår från mål och principer i Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Utifrån dessa samt nuvarande utsläppstrender för växthusgaser är valt scenario för klimatanpassningsplanen RCP 8,5, det högsta scenariot sammanställt av FN:s klimatpanel IPCC. SMHI:s länsvisa analys ger att klimatet i Kalmar län i slutet av seklet kan ha förändrats enligt tabellen nedan.

	Slutet av seklet (period 2069-2098) ¹
Årsmedeltemperatur	ökar med uppemot 4,4 grader
Värmeböljornas längd (dygnsmedel över 20 grader)	ökar till i medeltal 20 dagar per år
Årsmedelnederbörd	ökar med upp till 24 procent
Maximal dygnsnederbörd	ökar med upp till 20 procent
Vegetationsperiodens längd	ökar från cirka 230 till omkring 330 dagar om året
Antal dagar med låg markfuktighet	ökar från dagens cirka 15 till upp mot 50 dagar per år
Havsnivåhöjning	0,9-1,1 meter ²
Stormar	förväntas bli oförändrade

Det långsiktiga målet för Kalmar kommuns klimatanpassningsarbete är: ***Kalmar kommun ska stå robust inför klimatförändringarna.*** Människors hälsa, natur, kulturarv och ekonomiska intressen ska skyddas.

Kalmar stad är ett av 25 områden i Sverige som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bedömer har betydande översvämningrisk, på grund av hur en havsytehöjning påverkar den bebyggda miljön.³ Därför är fortsatta utredningar och lösningsförslag för skydd av kustnära områden av stor vikt. Andra viktiga åtgärder i planen är kompetenshöjning, integrering av ekosystemtjänster i samhällsplaneringen och beredskap för värmebölja och torka.

En gemensam årlig uppföljning av Klimatanpassningsplanen genomförs och redovisas till Kommunfullmäktige.

¹ https://www.smhi.se/pd/klimat/rcp_scenario/county_analysis/rapporter_kartor/08_Kalmar/Rapport/Framtidsklimat_i_Kalmar_län_Klimatologi_nr_26.pdf

² Tre källor: SMHI, MSB, IPCC

³ <https://rib.msb.se/filer/pdf/28432.pdf>

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
1. OM KLIMATANPASSNINGSPLANEN	5
1.1 BAKGRUND.....	5
1.2 SYFTE, OMFATTNING OCH AVGRÄNSNING	5
1.3 METOD/PROCESS FÖR FRAMTAGANDE	6
1.4 GENOMFÖRANDE OCH ANSVARSFÖRDELNING	6
1.5 UPPFÖLJNING OCH UPPDATERING	7
1.6 KOSTNADER.....	7
2. STYRMEDEL OCH LAGSTIFTNING	8
2.1 AGENDA 2030 OCH SVERIGES MILJÖMÅL	8
2.2 MILJÖBALKEN (MB)	8
2.3 PLAN- OCH BYGGLAGEN (PBL).....	8
2.4 ÖVERSIKTSPLANERING	9
2.5 NATIONELL STRATEGI FÖR KLIMATANPASSNING (PROPOSITION 2017/18:163)	9
2.6 LAGEN OM SKYDD MOT OLYCKOR (2003:778) SAMT LAG OM ÅTGÄRDER INFÖR OCH VID EXTRAORDINÄRA HÄNDELSER I FREDSTID OCH HÖJD BEREDSKAP (2006:544)	10
2.7 FÖRORDNING (2009:956) OM ÖVERSVÄMNINGSRISKER	10
3. KLIMATEFFEKTER	11
3.1 KLIMATET FÖRÄNDRAS	11
3.2 MÄNSKLIG PÅVERKAN.....	11
3.3 KAN FÖRÄNDRINGEN FÖRUTSES?	12
3.4 EFFEKTER I KALMAR LÄN OCH KOMMUN	13
3.4.1 Höjd medeltemperatur och värmebölja.....	13
3.4.2 Stigande havsnivåer.....	14
3.4.3 Förändrad nederbörd och skyfall.....	15
3.4.4 Torka.....	15
3.4.5 Stormar	16
3.4.6 Erosion, ras och skred	16
4. KONSEKVENSANALYS FÖR KALMAR KOMMUN	17
4.1 HUR PÅVERKAS DET BEBYGGDA SAMHÄLLET?	17
4.1.1 Genomförda karteringar.....	17
4.1.2 Övergripande konsekvenser för bebyggd miljö	20
4.1.3 Transportinfrastruktur	21
4.1.4 Dagvatten	24
4.1.5 Spillvatten	24
4.1.6 Dricksvatten.....	24
4.1.7 Grönstruktur och tätortsnära natur.....	25
4.2 ENERGIFÖRSÖRJNING	25
4.3 RÄDDNINGSTJÄNST	25
4.4 VERKSAMHETER MED EXTRA UTSATTA GRUPPER	26
4.4.1 Hälsa hos elever, brukare och omsorgstagare	26
4.4.2 Arbetsmiljö.....	27
4.4.3 Byggnader.....	27
4.4.4 Livsmedel	27
4.4.5 Klimatdriven migration	27
4.5 NATUR- OCH KULTURMILJÖER	28
4.6 JORDBRUK OCH SKOGSBRUK.....	28
4.7 KULTURLIV, IDROTT OCH EVENEMANG.....	29
5. MÅL OCH STRATEGIER	30

6. ÅTGÄRDER.....	31
6.1 ÖVERGRIPANDE	31
6.2 SÄKERHET	32
6.3 SAMHÄLLSPANERING OCH LANDSKAP	33
6.4 DRICKSVATTEN, SPILLVATTEN OCH DAGVATTEN	36
6.5 ENERGIFÖRSÖRJNING	36
6.6 VERKSAMHETER MED EXTRA UTSATTA GRUPPER (SKOLA- OCH FÖRSKOLA, OMSORG, SOCIALTJÄNST OCH STÖDFUNKTIONER) .	37
6.7 NÄRINGSLIV, KULTUR, IDROTT OCH EVENEMANG	38

Inledning⁴

Dagens samhälle är anpassat och uppbyggt efter ett visst klimat. Med de klimatförändringar som ses redan i dag och de som kan förväntas framöver, ändras förutsättningarna för hela samhället. Bland annat ökar riskerna för värmebölja och torka under sommaren och riskerna för översvämningar under höst, vinter och vår. Stigande havsnivåer förväntas medföra en betydande påverkan på kustområdena. Flera ekosystem och bebyggda områden riskerar att förstöras. Förebyggande arbete behöver genomföras redan nu för att samhället ska fungera minst lika bra om inte bättre för kommande generationer.

I FN:s Agenda 2030 handlar mål 13 ”Bekämpa klimatförändringen” om att både hindra klimatförändringen och att lindra dess effekter. Klimatarbetet i en kommun behöver därför stå på två ben. Kalmar kommun har satt upp mål inom området ”hindra”, nämligen att kommunen år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser och att kommunen år 2030 ska vara fossilbränslefri. Den här klimatanpassningsplanen omfattar området ”lindra”, det vill säga att aktivt anpassa och minska klimatrelaterade sårbarheter i samhället. De växthusgaser som redan släppts ut kommer påverka jordens klimat en lång tid framöver. En utmaning är därför att planera för dagens situation och samtidigt för en tidshorisont som sträcker sig in i nästa århundrade, utan att veta de exakta förutsättningarna.

Den svenska regeringens vision är ”att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter”. År 2007 konstaterades i klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) att Sverige kommer att påverkas kraftigt av klimatförändringarna och att anpassningen till ett förändrat klimat bör påbörjas snarast.

Kommunerna har ett stort ansvar för att både genomföra anpassningsåtgärder i sin verksamhet och samverka med andra aktörer för att stärka samhällets motståndskraft. Ansvaret för fysisk planering ger kommunerna en nyckelroll, vilket tydliggörs i lagstiftning, exempelvis Plan- och bygglagen. Räddningstjänst, förskola, skola och äldreomsorg är exempel på kommunala verksamheter där påverkan kan bli betydande, inte minst för att de ansvarar för extra sårbara grupper. Vid investeringar med lång livslängd inom samhällsviktiga sektorer, exempelvis infrastruktur, teknisk försörjning och bebyggelse är klimatanpassning av stor vikt. Flera utredningar har slagit fast att förebyggande arbete är billigare än de skadekostnader som uppstår vid framtida klimat- och väderrelaterade olyckor och skador.

Den här klimatanpassningsplanen, **som är Kalmars första**, beskriver climateffekter och deras konsekvenser, det vill säga **varför** kommunen behöver arbeta med frågorna, i stora drag **vad** som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och anger övergripande **vilka åtgärder** som är nödvändiga i arbetet framåt.

⁴ https://www.regeringen.se/494483/contentassets/8c1f4fe980ec4fcb8448251acde6bd08/171816300_webb.pdf 2020-11-12

1. Om klimatanpassningsplanen

I detta avsnitt finns information om vad klimatanpassningsplanen innehåller, hur den är framtagen och hur den ska användas.

1.1 Bakgrund

I Kalmar kommuns verksamhetsplan och budget 2013 gavs ett uppdrag om att ta fram en Klimat- och energistrategi för kommunkoncernen formulerat som: *"Kommunstyrelsen får i uppdrag att förnya klimat- och energistrategi för fossilbränslefri kommun 2030, inklusive klimatanpassningsplan. Strategin ska utformas så att den uppfyller kraven i Borgmästaravtalet."*

Under arbetets gång föreslogs att klimatanpassningsplanen och klimat-och energiprogrammet skulle vara olika dokument då frågorna är av olika karaktär, vilket godkändes av planberedningen. Under 2015 lämnades huvudansvaret för klimatanpassningsplanen över till Samhällsbyggnadskontoret, med avsikten att planen skulle utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Våren 2019 bestämdes att klimatanpassningsplanen skulle vara en förvaltningsövergripande handlingsplan, med utgångspunkt i de nationella rekommendationer som SMHI tillsammans med andra myndigheter tagit fram. SMHI framhåller att klimatanpassningsarbetet bör ske förvaltnings- och koncernövergripande.

I september 2018 fick samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan, där klimatanpassning av den fysiska miljön ska ingå enligt Plan- och bygglagen.

1.2 Syfte, omfattning och avgränsning

Det här är Kalmar kommuns första klimatanpassningsplan. Planens syften är att öka kunskap och kompetens kring klimatförändringarnas konsekvenser för Kalmar kommun samt att identifiera relevanta åtgärder.

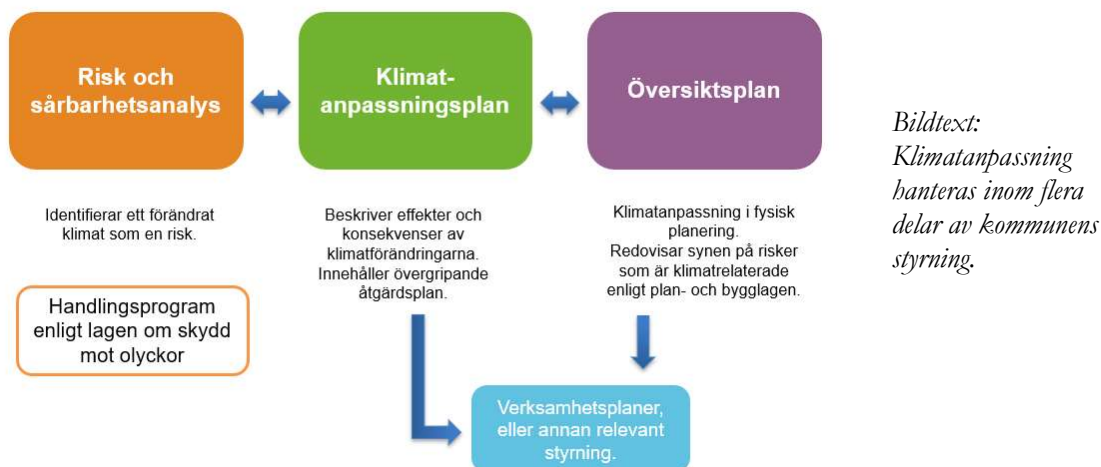
Klimatanpassningsplanen är politiskt antagen och koncernövergripande. Den omfattar långsiktigt förebyggande arbete inom kommunkoncernens verksamheter, med syfte att hantera klimateffekter. Klimatanpassning som är nödvändig att genomföra i samhället utanför det kommunala ansvarsområdet ingår inte.

Arbete inom området klimatanpassning återfinns förutom i denna klimatanpassningsplan även i kommunens kommande översiktsplan samt i kommunens risk- och sårbarhetsanalys. Dessa styrande dokument berör olika delar av arbetet.

- Klimatanpassning i den fysiska planeringen ska finnas i **översiktsplanen** för att sedan genomsyra övrigt planarbete. Synen på klimatrelaterade risker i mark och vattenområden inklusive bebyggelse och infrastruktur ska ingå.
- I kommunens **risk- och sårbarhetsanalys**⁵ identifieras ett förändrat klimat som en risk. Tillsammans med kommunens **handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor**⁶ beskriver den hur akuta väderrelaterade händelser ska hanteras, exempelvis översvämningar, torka och olyckor till följd av extremväder.
- **Klimatanpassningsplanen** innehåller en beskrivning av möjliga konsekvenser för Kalmar kommun samt ansvarsfördelade åtgärder av övergripande karaktär.

⁵ <https://www.kalmar.se/download/18.3d99d73715c38c8a9e14a91/1600087516633/risk-och-sarbarhetsanalys-for-kalmar-kommun-2019-2022.pdf>

⁶ <https://www.kalmar.se/download/18.3d99d73715c38c8a9e14a98/1576175029268/handlingsprogram-enligt-lagen-om-skydd-mot-olyckor-2019-2022.pdf>

Klimatanpassningsplanens åtgärdsdel innehåller inga planeringsriktlinjer med bestämda värden för exempel havsyttehöjning eller skyfall. Detta är ett medvetet val, och ligger i linje med den nationella strategin för klimatanpassning⁷, eftersom kunskapen om klimatförändringarnas konsekvenser ständigt utvecklas med förändrade förutsättningar och ändrade bestämmelser från myndigheter som följd. Kalmar kommuns verksamheter behöver löpande hålla sig uppdaterade om kunskapsläget och anpassa sitt arbete.

1.3 Metod/process för framtagande

Klimatanpassningsplanen är framtagen i samverkan med representanter från alla kommunens förvaltningar och bolag. SMHI:s lathund för klimatanpassning⁸ låg till grund för arbetet, som inleddes med en utbildningsdel med fyra halvdagar. Därefter gjorde respektive förvaltning och bolag egna konsekvensanalyser och föreslog möjliga åtgärder på kort och lång sikt, vilka sammanställdes övergripande i denna gemensamma plan. Projekt- och investeringsberedningen var styrgrupp för arbetet.

Avsnitt 4 om klimateffekter baseras på fakta från FN:s klimatpanel IPCC, SMHI och Länsstyrelsen i Kalmar. Avsnitt 5 om klimatförändringarnas konsekvenser baseras på verksamheternas bedömningar samt på Kalmar kommuns framtagna karteringar - skyfallskartering, kartering för höjd havsytta samt översvämningsskartering för vattendrag.

1.4 Genomförande och ansvarsfördelning

Åtgärderna i klimatanpassningsplanen är beskrivna som vad som behöver göras utifrån ett givet syfte. Förvaltningar och bolag ansvarar sedan för hur genomförandet ska ske, inklusive prioritering och tidssättning.

Klimatanpassningsarbetet ska integreras i ordinarie arbete och styrning, exempelvis i verksamhetsplaner, processer, riktlinjer och/eller rutiner med målet att successivt skapa ett strukturerat arbetssätt inom området. Förslag på styrning återfinns i en egen kolumn i planens åtgärdsdel. För de åtgärder där flera förvaltningar och/eller bolag är involverade har en huvudansvarig aktör utsetts, vilken då är sammankallande och ansvarar för genomförandet. Förvaltningar och bolag ansvarar även för att följa kunskapsutvecklingen inom området och vid behov justera sitt arbete utifrån detta.

⁷ https://www.regeringen.se/494483/contentassets/8c1f4fc980ec4fcb8448251acde6bd08/171816300_webb.pdf (sida 65)

⁸ <https://www.smhi.se/lathund-for-klimatanpassning>

De konsekvensanalyser med tillhörande åtgärder som kommunens förvaltningar och bolag tagit fram är i de flesta fall gedigna och genomarbetade och bör därför vara till stor hjälp i arbetet.

1.5 Uppföljning och uppdatering

En gemensam årlig uppföljning av Klimatanpassningsplanen genomförs och redovisas till Kommunfullmäktige. Uppdatering av handlingsplanen ska ske minst vart fjärde år.

1.6 Kostnader

Om klimatanpassning inte sker kan kostnaderna bli mycket höga. Riksbanken har slagit fast att åtta procent av Sveriges bostads- och äganderätter löper risk att drabbas av skador till följd av höjda havsnivåer, eftersom de både ligger nära kusten och inte tillräckligt högt över havet. Det kan leda till fallande bostadspriser eller totalförstörda fastigheter, med potential att påverka hela banksystemet som ofta använder fastigheter som säkerhet.⁹

I länder som redan nu har kuster utsatta för översvämningar och erosion har modeller för samverkan och finansiering av anpassningsåtgärder arbetats fram. I Sverige har Skånekommuner som Ystad, Lomma och Helsingborg börjat arbeta med konkret kustskydd, inklusive finansieringslösningar.¹⁰ När det gäller enskilda fastigheter har fastighetsägare ett långtgående ansvar och en skyldighet att själv vidta förebyggande åtgärder för att skydda sin egendom mot översvämning, värme, storm samt ras och skred. I ansvaret ingår även att vid behov återställa hus och tomt.¹¹

För kommunen kan ett förändrat klimat innebära ökade utgifter. Det handlar exempelvis om kostnader för skador på vägar, byggnader och vatten- och avloppssystem, kostnader för kylning och ökat underhåll av byggnader, kommunala investeringar i bebyggda kustmiljöer och ett ökat personalbehov i vissa av kommunens verksamheter. Hur stora kostnaderna blir beror dels på hur snabbt klimatförändringarna hejdas, dels på hur väl det förebyggande anpassningsarbetet lyckas. Ett exempel är att skador på byggnader och infrastruktur kan undvikas eller minimeras om anpassningsåtgärder i dagvattenhantering genomförs i tid.

Även positiva ekonomiska aspekter finns, exempelvis eventuella kostnadsminskningar för halkbekämpning och snöröjning eller ökade intäkter på grund av längre turistsäsong.

Detaljerade kostnadsberäkningar är inte inkluderade i planen. Detta beror delvis på att ytterligare utredningar och prioriteringar krävs, alternativt att uppgifter inte finns tillgängliga. Några åtgärder handlar om förändringar i ordinarie verksamhet och arbetssätt, vilket kommer kräva personella resurser. Andra kostnader behöver hanteras i kommunens budgetarbete.

Möjlighet att söka externfinansiering för både utredningar och konkreta åtgärder bör undersökas innan en åtgärd planeras¹². Exempel är Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) ”Statsbidrag naturolyckor”.¹³ Behöver investeringar lånefinansieras är detta möjligt att göra inom Kommuninvests system för ”gröna lån” där kategorin ”Klimatanpassning” omfattar anpassningsåtgärder i byggnader, infrastruktur och känsliga miljöer.

Enligt Översvämningdirektivet ska kostnader och nytta beaktas i en så kallad kostnadsnyttoanalys. Syftet är att få en övergripande bild över vilka skadekostnader som en extremhändelse kan innebära idag och år 2100 och på så sätt utvärdera om planerade anpassningsåtgärder, både utifrån investering och driftskostnader, är lönsamma.

⁹ <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/svenska/2020/havsnivahojning-till-foljd-av-global-uppvärmning-innebar-okade-risker-for-bostader.pdf>

¹⁰ <https://www.sgi.se/sv/kunskapscentrum/kurser-och-seminarier/kursutbud/kustmote/>

¹¹ [klimatsakra-din-fastighet.pdf](https://www.klimatsakra-din-fastighet.pdf) ([fastighetsagarna.se](https://www.klimatsakra-din-fastighet.pdf))

¹² <https://www.klimatanpassning.se/klimatanpassa/underlag-for-klimatanpassning/finansiering/hur-kan-klimatanpassning-finansieras-i-kommuner-1.126972>

¹³ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/statsbidrag-vid-naturolyckor/>

2. Styrmedel och lagstiftning

I detta avsnitt finns exempel på internationella överenskommelser och nationell lagstiftning som styr en kommuns klimatanpassningsarbete. Utöver nedanstående exempel finns lagar, förordningar och regler om samhällsberedskap, ansvar och ersättning som inte specifikt är utformade för klimatrelaterade händelser, utan där klimatanpassning är ett av många områden som omfattas. Eftersom lagar och regler framför allt styr framåt i tiden och endast undantagsvis kan förändra det som redan finns styrs inte klimatanpassning av den befintliga miljön genom lagstiftning, utan behöver hanteras på annat sätt.

2.1 Agenda 2030 och Sveriges miljömål

FN:s 193 medlemsländer förband sig 2015 att arbeta för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agenda 2030 innehåller 17 mål och 169 delmål. Mål 13 ”Bekämpa klimatförändringen” syftar bland annat till att stärka motståndskraften och anpassa samhället till klimatrelaterade utmaningar.¹⁴

Det svenska miljökvalitetsmålet ”God bebyggd miljö” lyder: ”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.” Klimatanpassning är nödvändigt för att uppnå detta och flera andra av de nationella miljökvalitetsmålen.

2.2 Miljöbalken (MB)¹⁵

Miljöbalken trädde i kraft 1 januari 1999. Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Balken berör många typer av åtgärder, alltifrån reglering av näringsverksamhet till sådant som påverkar i den enskildes dagliga liv. Flera lagar är kopplade till miljöbalken, till exempel skogsvårdslagen, luftfartslagen och vägslagen. Kopplingen innebär att lagen hänvisar till bestämmelser i miljöbalken, som ska tillämpas vid prövningar och bedömningar enligt lagen.¹⁶

2.3 Plan- och Bygglagen (PBL)

Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Den fysiska planeringen styrs främst av plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). Hänsyn ska även tas till EU-direktiv för hantering av översvämningar, vattenförvaltning med mera. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att både minska klimatutsläppen och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Allt från översiktsplanering till förvaltning av det bebyggda samhället behöver samspela för att hantera effekterna av klimatförändringarna.

¹⁴ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

¹⁵ https://globalportalen.org/amnen/agenda-2030?gclid=EAIaIQobChMIml.6m14jM6glVhaSyCh0G8gNZEAAAYAAAEgLOqfD_BwE

¹⁶ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808

¹⁶ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900

2.4 Översiktsplanering¹⁷

Enligt PBL ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Syftet med översiktsplanen är att ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Översiktsplanen ska redovisa de miljö- och riskfaktorer som bör tas hänsyn till vid beslut om användning av mark- och vattenområden även för lokalisering av verksamheter, byggnader och anläggningar. Det innebär bland annat att områden med risk för översvämning, erosion, skred och ras ska redovisas i översiktsplanen och i efterföljande planprogram, detaljplaner och bygglovsprövning ska man kunna se var det är lämpligt att planlägga och bygga. En kommun som medger nybyggande på mark som senare blir översvämmad riskerar att bli skadeståndsansvarig enligt skadeståndslagen. I översiktsplanen ska det finnas riktlinjer om vilka eventuella klimatanpassningsåtgärder som behöver genomföras i kommunen för fortsatt utveckling av kommunen.

2.5 Nationell strategi för klimatanpassning (proposition 2017/18:163)¹⁸

I propositionen föreslogs bland annat en ändring i plan- och bygglagen (2010:900) som syftar till att förbättra kommunernas beredskap för ett förändrat klimat, se avsnitt 2.4 om översiktsplanering. Lagändringen trädde i kraft 1 april 2020.

Ansvarsfrågan diskuteras i propositionen, där regeringens bedömning är att ansvaret för skydd av egendom i första hand ligger på egendomens ägare. Kommunerna ansvarar enligt plan- och bygglagen (2010:900) för att ny bebyggelse i detaljplan lokaliseras till lämplig mark med hänsyn till risken för olyckor som ras och skred eller översvämning och erosion. Kommunerna har även på vissa andra områden ett ansvar enligt lag, exempelvis vattentjänstlagen.

I propositionen ingår också en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete. Den innehåller regeringens mål för samhällets anpassning till ett förändrat klimat:

”Att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.”

Strategin säger även att klimatanpassningsarbetet bör bedrivas utifrån vägledande principer om hållbar utveckling, ömsesidighet, vetenskaplig grund, försiktighetsprincipen, integrering av anpassningsåtgärder, flexibilitet, hantering av osäkerhets- och riskfaktorer, tidsperspektiv och transparens.

¹⁷ <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmanna-intressen/hav/klimat/>

¹⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/03/prop.-201718163/>

2.6 Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) samt lag om åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)

Hur konsekvenser av extrema väderhändelser, som förväntas öka i antal och styrka i ett förändrat klimat, ska hanteras berörs bland annat i följande två lagar. Lagen om skydd mot olyckor syftar till att ge alla människor tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. Lagen om åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap syftar till att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och regioner ska därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Krisledningsberedskap, risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor är exempel på kommunal styrning för att uppfylla lagstiftningen.

2.7 Förordning (2009:956) om översvämningsrisker

Översvämningsförordningen syftar till att minska ogynnsamma följder av översvämningar för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap identifierar områden som är extra utsatta för översvämning, för vilka hot- och riskkartor tas fram. Därefter bestäms mål för hantering av översvämningsrisker.

Kalmar stad är ett av 25 områden i Sverige som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bedömer har betydande översvämningsrisk, på grund av hur en havsytehöjning påverkar den bebyggda miljön.

Enligt förordningen ska länsstyrelsen sedan presentera en riskhanteringsplan med åtgärder för hur översvämningsriskerna ska hanteras, med inriktning på förebyggande, skydd och beredskap och system för tidig varning. Arbetet ska ske tillsammans med kommuner, regionala intressenter, allmänhet, organisationer och andra aktörer. De olika aktörerna kommer behöva genomföra åtgärder enskilt eller tillsammans.

3. Klimateffekter

I detta avsnitt beskrivs klimatförändringarnas effekter globalt och lokalt i Kalmar kommun, enligt FN:s klimatpanel IPCC, SMHI, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Kalmar län.

3.1 Klimatet förändras¹⁹

FN:s klimatpanel IPCC har slagit fast att människans påverkan ligger bakom merparten av den temperaturökning som skett sedan 1900-talets mitt. Vart och ett av de tre senaste årtiondena på jordytan har varit varmare än samtliga tidigare årtionden sedan 1850. På norra halvklotet har de senaste årtiondena sannolikt varit de varmaste under åtminstone de senaste 1400 åren.

Koncentrationen av växthusgaser i atmosfären har stigit till nivåer utan motsvarighet under åtminstone de senaste 800 000 åren. Koncentrationen av koldioxid har ökat med 40 procent sedan förindustriell tid, på grund av i första hand förbränning av fossila bränslen och i andra hand förändrad markanvändning.

Den globala medeltemperaturen för 2013-2017 var nära en grad varmare jämfört med perioden 1850-1900 vilket i klimatsammanhang kan betraktas som en stor och snabb ökning. Motsvarande ökning var i Sverige 1,7 grader²⁰. Störst var ökningen i östra och norra Sverige. Andra synliga tecken på förändringar är ändrade nederbördsmonster samt minskning av tjocklek och utbredning av istäcket i Arktis samt smältande glaciärer på Antarktis.²¹

3.2 Mänsklig påverkan²²

Klimatets tidigare variationer, långt tillbaka i tiden, tyder på att klimatet är ett känsligt system. Atmosfärens sammansättning är en viktig del i klimatsystemet. Idag påverkar människan atmosfärens sammansättning bland annat genom utsläpp av växthusgaser som värmer klimatet. Utsläpp av andra ämnen påverkar också atmosfärens halt av partiklar vilket kan ge uppvärmning eller avkylning beroende på vilken typ av partiklar det handlar om.

Historiska, nutida och framtida utsläpp kommer att fortsätta påverka atmosfärens sammansättning och därmed klimatet under lång tid framöver. Människan påverkar också klimatet genom olika sorters markanvändning. Mer eller mindre skog, jordbruksmark och stadsbebyggelse påverkar flöden av energi och vatten mellan atmosfär och mark vilket påverkar klimatet. Människans bidrag till den pågående klimatförändringen är avsevärt större än bidraget från naturliga faktorer.

¹⁹ <https://naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/>

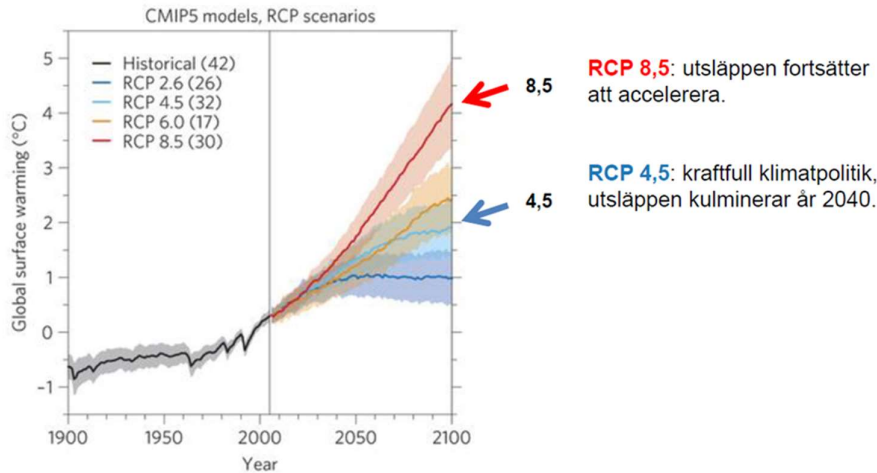
²⁰ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/sveriges-klimat/temperaturens-okning-i-sverige-sedan-1800-talet-1.158913>

²¹ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatet-forandras/klimatforandringarna-marks-redan-idag-1.1510>

²² <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatet-forandras/klimatforandringarna-marks-redan-idag-1.1510>

3.3 Kan förändringen förutses?

För att uppskatta klimatförändringar fram till år 2100 använder FN:s klimatpanel (IPCC) fyra scenarier, så kallade RCP:er (Representative Concentration Pathways),²³ vilka i sig är sammanställningar av en större uppsättning scenarier. Scenariernas syfte är inte att förutse framtiden, utan att konkretisera klimatutvecklingen beroende på graden av klimatpåverkan. De fyra huvudscenarierna är RCP 2.6, 4.5, 6.0 och 8.5.

Bildtext: Enligt klimatscenario RCP 4,5 respektive 8,5 ökar medeltemperaturen globalt med cirka 2 respektive 4 grader till år 2100. I Sverige visar modellerna en ökning med cirka 3,5 respektive 6 grader jämfört med medelvärdet för 1961-1990²⁴. Detta beror på att ökningen blir högre ju närmare polerna man kommer.

Parisavtalet, det globala klimatavtalet från 2015 som 194 av världens länder undertecknat slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader och helst under 1,5 grad²⁵. En sammanställning av tidigare utsläpp samt vilka begränsningar i utsläpp som länderna förbundit sig till framöver visar dock att den globala uppvärmningen landar på cirka 3 grader vid sekelskiftet.²⁶ Förändringar i havsnivån kan komma snabbare eller långsammare än vad dagens scenarier visar, och kommer även att pågå långt efter år 2100, eftersom de växthusgaser som redan släppts ut fortsätter påverka.²⁷ Klimatanpassningsarbete behöver ta höjd för detta.²⁸

²³ Läs mer; <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatmodeller-och-scenarier/rcp-er-den-nya-generationen-klimatscenarier-1.32914>

²⁴ <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/klimatscenarier/sweden/nation/rcp45/year/temperature>

²⁵ <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/society/20191115STO66603/eu-och-parisavtalet-mot-klimatneutralitet>

²⁶ <https://www.ipcc.ch/sr15/>

²⁷ <https://www.smhi.se/klimat/havet-och-klimatet/havsniva-1.120165>

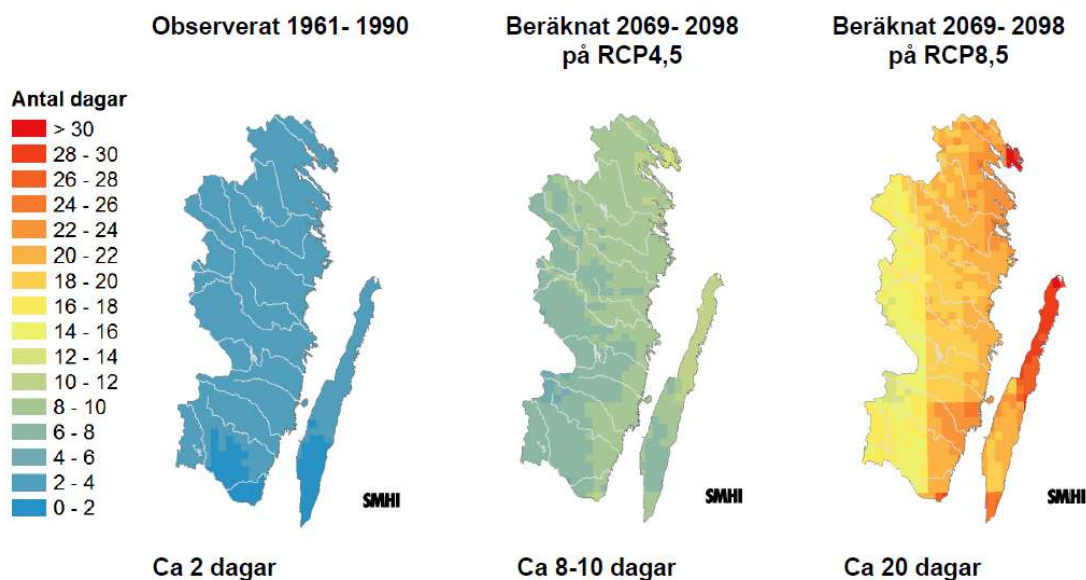
²⁸ Länsstyrelsen i Kalmar läns Klimat- och sårbarhetsanalys 2020 <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

3.4 Effekter i Kalmar län och kommun

Klimatförändringarna yttrar sig på olika sätt i olika regioner. Fakta i följande avsnitt är hämtat från SMHIs regionala klimatanalys²⁹ och Länsstyrelsens i Kalmar klimat- och sårbarhetsanalys³⁰. Jämförelseperioden är 1961-1990 och valda klimatscenarior är RCP 4,5 och 8.5.

3.4.1 Höjd medeltemperatur och värmebölja

Utifrån valda klimatscenarior har medeltemperaturen i Kalmar kommun stigit med mellan 2,4 och 4,4 grader i slutet av seklet. Störst uppvärmning förväntas ske vintertid med uppemot 6 grader. Vegetationsperiodens längd har då ökat med mellan 2 och 3,5 månader om året, det sistnämnda innebär en längd på totalt 11 månader³¹. Extremt varma perioder som hittills inträffat i genomsnitt vart tjugonde år, sker i slutet av seklet vart tredje till femte år. Maxtemperaturerna blir upp mot 40° C i södra Sverige. Enligt RCP 8,5 har värmeböljornas längd, det vill säga perioder med dygnsmedeltemperaturer över 20 grader, ökat till i medeltal drygt 20 dagar. Det förväntas inträffa år med värmeböljor som håller i sig i 2 till 3 månader. Behovet av uppvärmning minskar med upp till en fjärdedel.³²

Bildtext:: Antal dagar med en dygnsmedeltemperatur på mer än 20°C i Kalmar län i slutet av seklet (SMHI)

²⁹ https://www.smhi.se/pd/klimat/rcp_scenario/county_analysis/rapporter_kartor/08_Kalmar/Rapport/Framtidsklimat_i_Kalmar_län_Klimatologi_nr_26.pdf

³⁰ Klimat och sårbarhetsanalys för Länsstyrelsen Kalmar (2020) <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

³¹ Jämfört med referensperioden 1961 – 1990

³² <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

3.4.2 Stigande havsnivåer

Havsnivåhöjningen har under senare år ökat till drygt 3,6 mm/år i länet. Landhöjningen är just nu på cirka 2 mm/år³³ i länet, något lägre i Kalmar kommun enligt Länsstyrelsen. Kombinationen av smältande glaciärer och att vatten tar större plats ju varmare det blir gör att havsnivån i Kalmar kommun i slutet av seklet uppskattas stiga med cirka 0,9 meter enligt RCP 8,5³⁴. IPCC:s senaste rapport om havsnivåhöjningen ”Havet och kryosfären” från 2019 anger 1,1 meter som *möjlig* högstanivå i slutet av seklet och anser det *troligt* att höjningen kommer vara över en meter efter år 2100. Ny forskning pekar på att det som sker just nu, exempelvis glaciärsmältning, ligger i linje med IPCC:s högsta scenarier.^{35 36 37} Eftersom det finns en inbyggd tröghet i klimatsystemet kommer tidigare utsläpp göra så att havsytan fortsätter höjas även om utsläppen avstannar.

Kalmar stad är ett av 25 områden i Sverige som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, bedömer har betydande översvämningsrisk utifrån havsnivåhöjning. Samtliga fyra fokusområden för riskbedömning berörs – människors hälsa, ekonomisk verksamhet, miljö och kulturarv. Läs mer om konsekvenser i kommande avsnitt.

Havsnivåhöjningen som sker till följd av ett förändrat klimat höjer nivån på normalt vattenstånd. Havsyntans temporära nivå beror av det högvattenstånd som normalt uppstår i Kalmarsund, vilket ytterligare kan förstärkas av väder exempelvis hård vind och skyfall. Extrema högvattenstånd i Kalmarsund är relativt kortvariga.³⁸

Faktaruta: Högsta beräknade vattenstånd för Kalmar (2018)

Som en del av arbetet med Översvämningsförordningen publicerade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2018 ett beräkningsunderlag för Kalmar tätort. *Siffrorna är inkluderade av pedagogiska skäl. I Kalmar kommuns arbete med klimatanpassning ska de mest aktuella värdena användas.*

Framtida medelvattenstånd	Medelvattenstånd i RH 2000 (Södra Sveriges kartsystem) år 1995	14 cm
	Global havsytehöjning, 1995-2100 (RCP 8,5)	98 cm
	Landhöjning, 1995-2100	- 21 cm
Högsta beräknade havsvattenstånd	Högsta nettohöjning Kalmar (stormhöjning)	103 cm
	Högsta vattenstånd före storm	52 cm
		246 cm

För mer information se ursprungsrapporten³⁹. För kartor se översvämningsportalen på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.⁴⁰

Länsstyrelsens rekommendationer för ny bebyggelse (befintliga år 2020) är på 2,8 m med tidshorisont 2120 och utgår från Boverkets rekommendationer⁴¹.

³³ <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

³⁴ SMHI (Klimatologi 41, 2017) Karttjänst för framtida medelvattenstånd längs Sveriges kust

³⁵ <https://www.nature.com/articles/s41558-020-0893-y>

³⁶ <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/summary-for-policymakers/>

³⁷ http://www.leeds.ac.uk/news/article/4658/sea_level_rise_matches_worst-case_scenario

³⁸ <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

³⁹ <https://www.msb.se/siteassets/dokument/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farlaga-amnen/naturolyckor-och-klimat/oversvamnning/oversvamningskartering-kust/kalmar.pdf> 2020-11-20

⁴⁰ <https://gisapp.msb.se/apps/oversvamningsportal/avancerade-kartor/hot-och-riskkartor/kalmar/hotkartor.html>

⁴¹ https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/tillsynsvagledning_oversvamnning/stod-till-lansstyrelsen-vid-riskbedomning/utgangspunkter/

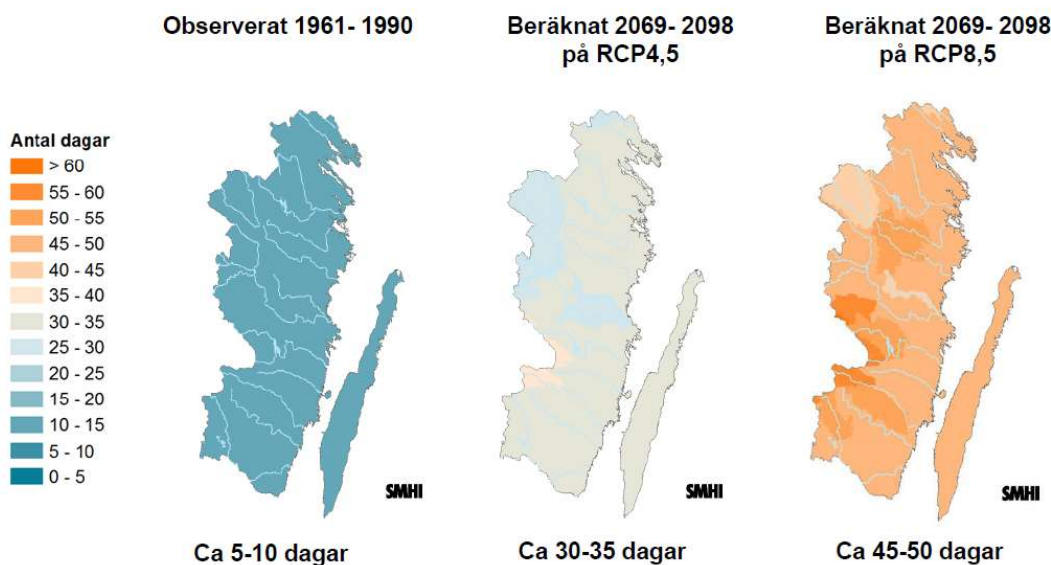
3.4.3 Förändrad nederbörd och skyfall⁴²

De intensiva regnen förväntas bli allt vanligare, med kraftigare och mer långvariga skyfall. Trots att Kalmar län ligger i regnskugga bakom det småländska höglandet förväntas årsmedelnederbörden ha ökat med 15-20 procent vid seklets slut. Ökningen sker främst vintertid. Den maximala dygnsnederbörden ökar med cirka 20 procent till slutet av seklet. Den extrema 1-timmesnederbörden förväntas öka med uppemot 30 procent.

I länets vattendrag förväntas tillrinningen vintertid öka med uppemot 20 procent i slutet av seklet. De flesta vattendrag ser ut att få minskad tillrinning med upp mot 25 procent under vår, sommar och höst, främst beroende på ökad avdunstning. Riskerna för översvämning vid sjöar och längs vattendrag samt i ledningsnätet kommer att öka. Samtidigt förväntas en längre säsong med lägre flöden. Antalet dagar då tillrinningen definieras som lågflöde ökar från cirka 40 till mellan 60 och 80 dagar per år beroende på klimatscenario.

3.4.4 Torka⁴³

Torka och låga grundvattennivåer har drabbat Kalmar län flera år i rad redan nu. På grund av ökad avdunstning och längre växtsäsong kan länet få ytterligare problem med torka framöver, framför allt i markytan. Mildare vintrar innebär att snö och snösmältning minskar eller uteblir, vilket gör att nederbörden till stor del rinner direkt ut i Östersjön istället för att fylla på vattenmagasinen. Antalet dagar med låg markfuktighet kan redan vid mitten på seklet komma att fördubblas för att mot slutet av seklet ha ökat till 30 till 50 dagar per år, jämfört med referensperiodens cirka 10 dagar.

Bildtext: Antal dagar med låg markfuktighet i Kalmar län (källa SMHI)

⁴² https://www.smhi.se/pd/klimat/rep_scenario/county_analysis/rapporter_kartor/08_Kalmar/Rapport/Framidsklimat_i_Kalmar_l%C3%A4n_Klimatologi_nr_26.pdf

⁴³ <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

3.4.5 Stormar

Det går inte att påvisa att stormarna vare sig blir större eller mer frekventa i framtiden.⁴⁴ Svenska oväder, till exempel de klassiska höststormarna styrs och blir kraftigare ju större temperaturskillnaderna är mellan norr och söder. Eftersom temperaturen stiger snabbare vid polerna jämnas temperaturskillnaderna ut, vilket skulle kunna ge något färre eller svagare stormar. Däremot kan effekterna från stormarna bli större, framförallt för skogen eftersom utebliven tjäle i kombination med mycket vatten i markerna vintertid ökar risken för vindfällningar.⁴⁵

3.4.6 Erosion, ras och skred

Högre havsnivåer ökar erosionsrisken längs kusten och landområden kan försvinna på sikt. Kalmar kommun har vissa områden med sandkust som är i riskzonen. Med ökad kraftig nederbörd ökar risken för ras och skred. Inget område i Kalmar kommun återfinns bland de sex områden i länet med förhöjd skredrisk som pekats ut av Statens geotekniska institut⁴⁶. En erosionsriskkarta framtagen för Kalmar kommun visar inte på höga risker, dock finns möjligheten att stränder längs med kommunens åar eroderar så att strömförhållanden i vattendragen ändras.⁴⁷

⁴⁴ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatet-forandras/klimatforandringarna-marks-redan-idag-1.1510>

⁴⁵ <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimat-effekter>

⁴⁶ <https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/samhalle/planering-och-byggande/klimatanpassning.html>

⁴⁷ <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/kartor-med-information-om-svensk-akermark>

4. Konsekvensanalys för Kalmar kommun

I detta avsnitt beskrivs hur Kalmar kommuns verksamheter kan komma att påverkas av klimatförändringarna. Innehållet bygger bland annat på genomförda karteringar samt konsekvensanalyser genomförda av förvaltningar och bolag i Kalmar kommunkoncern utifrån klimateffekterna i avsnitt 3.

Konsekvenserna beror av vilka anpassningsåtgärder som görs och när. Därför är konsekvensbeskrivningen i det här avsnittet inte statisk, utan ger en bild av hur samhället påverkas om inte utsläppen upphör tillräckligt snabbt eller om nödvändiga anpassningar inte görs. Förebyggande arbete är av stor vikt.

4.1 Hur påverkas det bebyggda samhället?

4.1.1 Genomförda karteringar

Mellan åren 2016 och 2020 togs tre underlag fram för att skapa kunskap om översvämningsrisken i den bebyggda miljön och i landskapet i kommunen:

- Kartering för höjd havsytta
- Översvämningskartering för vattendrag
- Skyfallskartering

Karteringarna visar var det är, respektive inte är, lämpligt att planera för ny bebyggelse och vilka redan bebyggda områden som är extra utsatta. Behovet av helhetssyn blir tydligt, eftersom det inte enbart är byggnadens konstruktion som behöver säkras mot översvämnning, utan även infrastrukturen så att transporter och försörjning av olika slag kan upprätthållas. Kartmaterialet finns i sin helhet i kommunens handläggarkarta.

Exempel från kartering för höjd havsytta – kusten

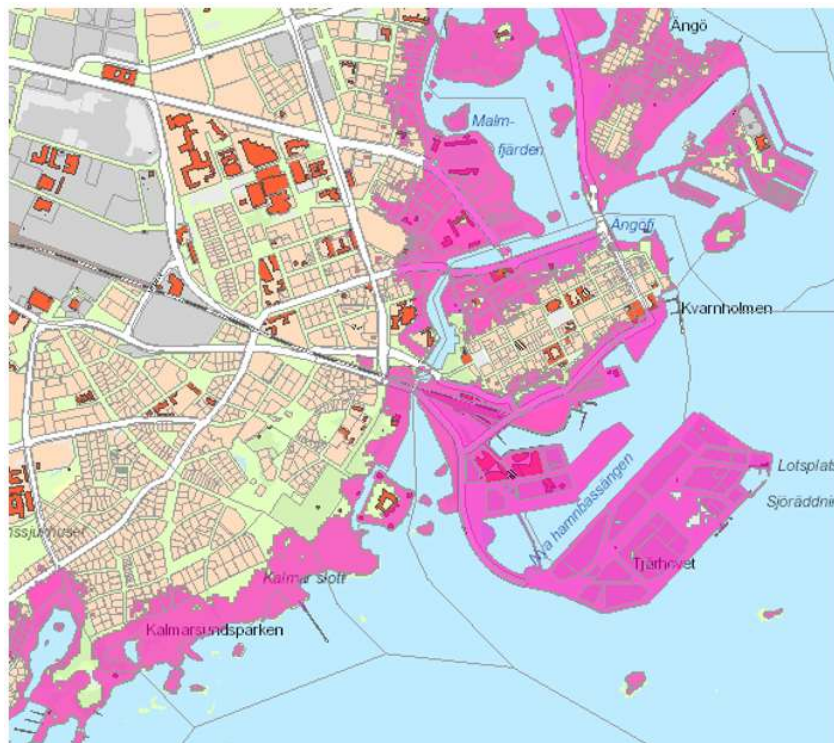
Bildtext: Till vänster en kartbild från kommunens handläggarkarta vid normalvattenstånd år 2020. Till höger en kartbild som visar gränsen för havsytta på 2,8 meter, dvs det område som Länsstyrelsen i nuläget anger som riktvärde utifrån risk för havsnivå 2120. Enligt nuvarande värsta scenario är normalvattenståndet höjt med cirka 1,3 meter till 2120⁴⁸. Därutöver tillkommer temporära höjningar på ytterligare 1,5 meter.

⁴⁸ Enligt Länsstyrelsen i Kalmar län. Bygger på värsta scenario 0,98 m till 2100 och en ökning av 0,16 mm per år mellan 2100 och 2120.

Exempel från kartering för höjd havsytta – Kalmar stadskärna

Bildtext: Kalmar centrum vid normalvattenstånd år 2020. (från kommunens handläggarkarta)

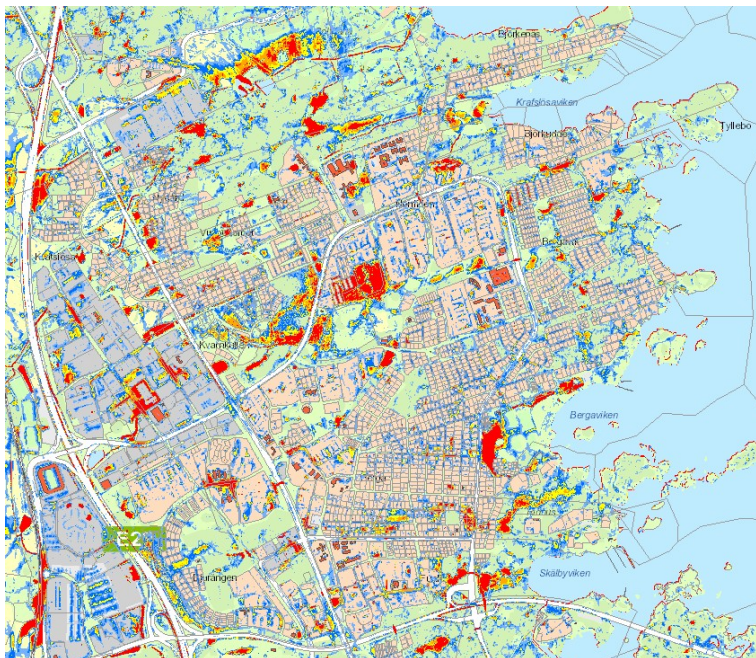
Bildtext: Karta som visar gränsen för havsytta på 2,8 meter, dvs det område som Länsstyrelsen i nuläget anger som riktvärde till 2120. Enligt nuvarande värsta scenario är normalvattenståndet höjt med cirka 1,3 meter till 2120. Därutöver tillkommer temporära höjningar på ytterligare 1,5 meter. (från kommunens handläggarkarta)

Exempel från skyfallskartering

Skyfallskarteringen är framtagen för att visa på områden som riskerar att översvämmas vid intensivt regn i ett förändrat klimat. Karteringen är gjord med hänsyn till topografiska förhållanden, byggnader, vägar och andra hårdgjorda ytor samt Kalmar vattens dagvattennät.

Bildtext: En del av norra Kalmar år 2020 (utsnitt från kommunens handläggarkarta)

Bildtext: Motsvarande område som i bilden ovan med markerade områden där vatten riskerar att samlas vid häftiga skyfall. Karteringen i denna bild visar ett 400-årsregn enligt RCP 8,5.

4.1.2 Övergripande konsekvenser för bebyggd miljö

En höjd havsytta gör att både bebyggda och obebyggda områden längs kust och vattendrag kan bli obrukbara, om ingen åtgärd görs för att hindra vattnet. Översvämningar till följd av högt havsvattenstånd kan ge materiella skador på infrastruktur och byggnader och göra dem oanvändbara. Ytor som har en flexibel användning klarar tillfälliga högvattenstånd bättre.

Ångö januari 2017 Foto: Elena Bäcklund

Faktaruta: Försvar, reträtt eller attack

De vanligaste strategierna för att hantera stigande havsnivå brukar beskrivas som försvar, reträtt och attack. *Försvar* syftar till att stänga ute vatten, till exempel genom att bygga tillfälliga eller permanenta översvämningsskydd. Dessa kan antingen vara mjuka skydd som vegetation och sanddyner, eller hårda skydd som piler och murar. *Reträtt* innebär att flytta verksamhet eller bebyggelse bort från riskområdet. *Attack* innebär att genom flexibel design försöka förändra sambandet mellan stad och vatten, exempelvis genom konst-gjorda arkipelager, flytande hus eller ny bebyggelse i vattnet som skydd för befintlig.

Riksintressen i Kalmar stad som hotas av en höjd havsytta är till exempel järnväg, hamn och kulturmiljö på och runt Kvarnholmen samt Kalmar slott. Kajer som omger centrala delar av Kvarnholmen kan undermineras och skadas eftersom en höjd havsnivå skapar ett ökat tryck på konstruktionen. Vissa kajer har redan idag dokumenterat dålig hållfasthet.

Stadsmiljön med sin hårdgjorda yta är extra utsatt för ökade skyfall. Vid förtätningar av bebyggelse och ökande mängd hårdgjord yta minskar naturliga områden där vatten tas om hand och infiltreras, vilket ställer ökade krav på dagvattenhantering, se kommande avsnitt. Ansamlingar av vatten på markytan utgör en risk för människors hälsa och säkerhet om samhällsviktiga funktioner påverkas eller om ansamlingarna av vatten blir så djupa eller förorenade att de i sig utgör en risk.

Vid översvämningar riskerar tidigare deponier och förorenad mark att avge miljöskadligt material som sedan kan sprida sig till andra markområden eller vatten. Detta gör att föroreningar kan dyka upp på oväntade ställen.

När det gäller värmebölja är det bebyggda samhället framför allt utsatt där ekosystemtjänster som parker, träd och annan vegetation saknas. Hårdgjorda ytor och tät bebyggelse lagrar värme under dagen och avger värmen under natten. Detta gör att mycket varma platser, så kallade värmeöar, riskerar att bildas. Gröna ytor i stadsmiljö fungerar avkylande och hindrar lagring av värme. Behovet av skuggiga platser i stadsmiljön ökar.

Möjliga lösningar: Det finns lösningar för hur den bebyggda miljön ska anpassas till ett förändrat klimat, även betydande havsyttehöjning. Arbete i andra länder och städer visar att bebyggelseutveckling är möjlig, om detta görs på rätt sätt. Vilken typ lösning som passar Kalmar kommun bäst behöver utredas vidare.

Grönstrukturplanering är viktig för att skapa ytor för lokalt omhändertagande av dagvatten, ventilerastaden och sänka temperaturen. Fördröjningsmagasin för översvämningar kan byggas under mark. Våtmarker kan anläggas uppströms samhällen för att fördröja vattnet vid stora nederbördsmängder. Vid planering av ny bebyggelse kan hänsyn tas från start till lokalisering och utformning utifrån förväntade framtida klimatförhållanden.

För bilder på möjliga lösningar, se bilaga 1.

4.1.3 Transportinfrastruktur

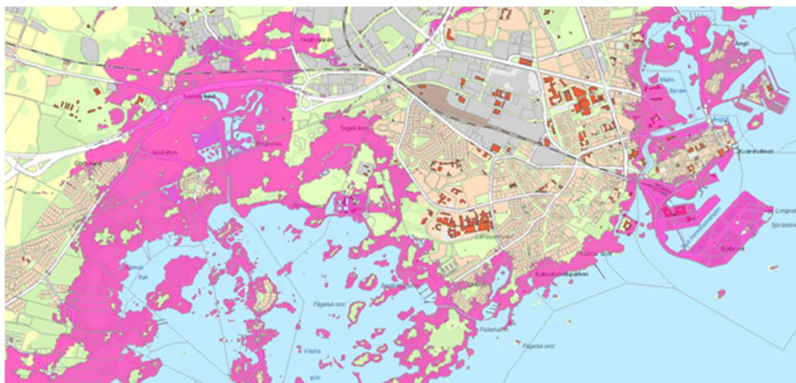
Ett förändrat klimat med fler värmeböljor påverkar befintlig infrastruktur exempelvis i form av asfaltsblödning, sprickbildning och ökat slitage. Tjälskador förväntas minska. Värmekurvor på räls kan komma att öka. Vid varmt väder är det svårare att bygga ny infrastruktur eftersom materialet dammar och blir svårare att packa.

Översvämning till följd av kraftiga skyfall och höjd havsytta är de största utmaningarna för transportinfrastrukturen i Kalmar kommun. I sin nuvarande utformning klarar Kalmar hamn en permanent havsnivåhöjning på upp till cirka 70 cm, men kan behöva förstärkas mot tillfälliga högvattenstånd. Om havsytan stiger permanent med en meter i slutet av seklet kommer ytterligare skyddsåtgärder bli nödvändiga för att säkra hamnen, både vad gäller höjd havsytta och dagvattenhantering. Värmeböljor påverkar hamnen indirekt genom att ökade insektsangrepp ger ökad avverkning som i sin tur kräver större lagerytor på Kalmar hamn i väntan på vidare frakt.

*Högvatten vid Elevatorkajen i januari 2017
Foto: Elena Bäcklund*

Delar av järnvägen genom de centrala delarna av Kalmar stad riskerar att få frekventa översvämningar i slutet av seklet utifrån klimatscenario RCP 8,5. Kalmar kommun utreder en framtida flytt och klimatsäkring av järnvägsstationen. En kombination av intensiva skyfall, höjd vattennivå i åar och/eller höjd havsytta kan göra att landningsbanor på flygplatsen översvämmas, om inga åtgärder görs.

Bildtext: Karta som visar gränsen för havsytta på 2,8 meter, dvs. det område som Länsstyrelsen i nuläget anger som riktvärde till 2120. Enligt nuvarande värsta scenario är normalvattenståndet höjd med cirka 1,3 meter till 2120¹. Därutöver tillkommer temporära höjningar på ytterligare 1,5 meter.

Långvarig nederbörd och intensiva skyfall kan göra att vägar och gator förstörs. Vattenfyllda tunnlar och broar, exempelvis broarna till och från Kvarnholmen, påverkar framkomligheten och orsakar problem för invånare med att ta sig runt i samhället. Havsnära eller vattendragsnära vägar kan förstöras och hamna under vattenytan, temporärt eller permanent. Även infrastruktur på låglänt mark en bit in från kusten påverkas, exempelvis väg E22.

En förändrad snömängd samt en förändrad period kvarliggande snö per år ger troligtvis ett minskat behov av snöröjning. Tjälskador minskar.

*Bildtext:
Cykelvägar i
Bergavik i februari
2020*

*Foto: Fanny
Ramström*

*Ängöleden februari 2020
Foto: Jan Magnusson*

Strandskoningar, pিরer och kajer riskerar att förstöras och dras ut med vattnet.

Bildtext: Kalmar gästhamn, januari 2017

Foto: Elena Bäcklund

Bad- och båtplatser samt bryggor kan förstöras av höga flöden i sjöar och vattendrag och höga havsnivåer.

Bildtext: Kullö februari 2020

Foto: Jan Magnusson

Möjliga lösningar: Förstärkta kajer, upphöjd och förstärkt infrastruktur samt invallning av extra utsatta områden. Klimatanpassning när infrastruktur byggs ny eller byggs om. Systematiskt arbete med multifunktionella ytor, diken, gröna ytor och träd, växtmattor och gröna tak, dammar och våtmarker samt vägar som transportleder för vatten. Även uppsamlingsmagasin under staden kan vara möjligt. Lösningar behöver tas fram i samverkan med Trafikverket och andra berörda aktörer.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.2 och 6.3

För bilder på möjliga lösningar, se bilaga 1.

4.1.4 Dagvatten

Översvämningar till följd av stigande havsnivåer och ökad nederbörd påverkar dagvattenhanteringen. Särskilt känsliga är anläggningar nära vattendrag och i låglänta områden. Även anläggningar i närheten av bräddpunkter och utjämningsytor är utsatta. Mer regn, vintertid i kombination med snö, kan orsaka högtintensiva flöden som belastar VA-ledningssystemet. Om havsnivån överstiger dagvattenutloppen påverkas kapacitet och funktion negativt för hela dagvattensystemet.

Vid förtätningar eller annan exploatering av ytor som inte är hårdgjorda minskar naturliga infiltrationsområden, vilket minskar motståndskraften mot översvämningar. Hänsyn behöver tas till den ökade risken för markrörelser som kan skada ledningar och andra anordningar under mark och därmed påverka dagvattenhanteringen. Alla fastighetsägare i kommunen berörs eftersom de ansvarar för att dagvattnet hanteras korrekt.

Möjliga lösningar: Lokalt omhändertagande av dagvatten. Öppna system i form av dammar, översvämningssdiken och översvämningssytor, där vatten kan röra sig in och ut. Arbeta med multifunktionella ytor för att ta hand om regnvatten när det blir kraftiga skyfall.

För bilder på möjliga lösningar, se bilaga 1.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.4.

4.1.5 Spillvatten

Långvarig nederbörd leder på kort sikt till ökad risk för bräddning, det vill säga tillfälliga utsläpp av orenat avloppsvatten, i reningsverk och ledningsnät. På lång sikt leder det till problem med kvävereningen på reningsverket. Stigande havsnivåer kan göra att reningssteg i reningsverket slås ut eller påverkas negativt eftersom havsinträngning i ledningssystem från dräneringar som understiger havsnivån kan uppstå. Vid återkommande höga havsnivåer och/eller ökad medelhavsnivå finns risk för korrosion på konstruktioner av betong och järn i både reningsverk och pumpstationer.

Risken för uppsträngande vatten vid schaktarbeten i närheten av hav eller vattendrag ökar. Ökad havsnivå kan göra att enskilda avloppsanläggningar i utsatta områden blir obrukbara.

Möjliga lösningar: Kalmar vatten klimatanpassar sin verksamhet löpande. Där ingår bland annat en översyn av utsatta VA-områden.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.4.

4.1.6 Dricksvatten

Ett förändrat klimat påverkar förutsättningarna för dricksvatten i kommunen ur flera aspekter. Torka och värmebölja kan leda till vattenbrist på grund av såväl minskad tillgång till vatten som ökad vattenkonsumtion för dusch, bad och bevattning. Vattenbrist kan uppstå i kommunala vattentäkter och göra att enskilda brunnar sinar. Lågt grundvatten kan leda till saltvatteninträngning i grundvatten och i brunnar som då blir obrukbara. Översvämningar kan göra att föroreningar som finns ytligt kan tränga ner i marken eller grundvattnet, vilket i sin tur kan påverka dricksvattenförsörjningen.

I ett varmare klimat förökar sig bakterier snabbare och nya mikroorganismer kan börja trivas, vilket skapar hälsorisker kopplat till dricksvattenproduktionen.

Möjliga lösningar: Kalmar vatten arbetar med en långsiktig plan för dricksvattenförsörjning.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.4.

4.1.7 Grönstruktur och tätortsnära natur

Dagvattendammar, parker och andra grönområden med träd och buskar fungerar avkylande i den bebyggda miljön. De är också en viktig tillgång för att minska hälsopåverkan vid värmeböljor eftersom de gör att människor kan lämna varma inomhusmiljöer och söka skugga utomhus. Samtidigt riskerar planterade träd i stadsmiljön att stressas av högre temperaturer, framförallt trädarter som är anpassade till ett kyligare klimat.

Torka och en ökad risk för insektsangrepp sommartid, gör att den tätortsnära skogen riskerar att dö eller behöva avverkas. Om träden försvagas ökar risken att de faller i hårda vindar, vilket kan störa utryckningsvägar och skada elledningar.

Torka ger brist på vatten för bevattning, vilket påverkar arbetet med kommunens planteringar och parker. Konsekvenser kan bli en begränsning i planteringars antal och storlek alternativt i möjligheten till val av växter.

Möjliga lösningar: Systematiskt arbete med ekosystemtjänster i den bebyggda miljön. Anpassade växtval, anpassat skogsbruk och bevattningsdammar. Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.5.

Se bilaga 1 för bilder.

4.2 Energiförsörjning

Perioder med mycket varm väderlek kan leda till störningar eller avbrott i energiförsörjningen till följd av överbelastning av transformatorer eller tillhörande kylutrustning. Stora mängder vatten eller en temporär havsnivåhöjning kan leda till att stationer, kammare och skåp blir översvämmade vilket skapar avbrott och även kan försvåra tillgängligheten till anläggningarna.

Fler varma perioder kan leda till ett ökat behov av kyla, vilket bidrar till en ökad energianvändning sommartid. Möjligheterna att använda kallt bottenvatten från hav, sjöar och andra vattendrag, så kallad frikyla, för att producera fjärrkyla minskar under långa perioder med hög temperatur. Frikyla kan inte produceras om vattentemperaturen överstiger 6-7 grader.

Tillgången på bränsle för fjärrvärme kan påverkas av både långvarig nederbörd och av torka. Mildare och blötare vintrar leder till mindre tjäle i marken, vilket försvårar för skogsmaskiner då marken bär sämre och körskador kan bli omfattande. Även vid torka försvåras arbetet eftersom brandrisken till följd av gnistbildning då är stor. En förändrad vegetationsperiod med längre växtsäsong ökar dock potentialen för biobränsle, förutsatt att torka, värmeböljor, insektsangrepp, fuktangrepp eller brand inte tar överhand.

Möjliga lösningar: Strategisk planering och arbetsmiljöåtgärder. Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.5.

4.3 Räddningstjänst

Värmebölja i kombination med torka ökar brandrisken. Ett ökat antal bränder i odlingslandskap, skogar och byggnader kräver mer resurser för utryckning. När marken är torr i flera skikt och inte bara på ytan, kräver mindre bränder längre hantering och mer resurser. Vattenbrist kan försvåra släckningsarbetet. Mer resurser krävs även för brandförebyggande arbete.

Höjd medeltemperatur och värmebölja ger förutom fler larm på skogsbränder även fler larm på drunkningstillbud, evakuering av stillastående tåg, trafikolyckor med mera.

Förhöjda havsnivåer kan orsaka översvämningar, vilket gör att räddningstjänsten blir engagerad i akuta evakueringsinsatser av verksamheter som drabbas eller som ligger i riskzon för att drabbas, men även i förebyggande insatser, till exempel översvänningsbarriärer. Översvämningar kan påverka framkomligheten och försvåra utryckning. Vid bristande samverkan mellan berörda aktörer blir konsekvenserna större.

Varma dagar kan ge höga inomhustemperaturer, vilket kan göra att fönster och brandcellsörrar hålls öppna för vädring. Det ger i sin tur ökad risk för spridning av brand.

Möjliga lösningar: Ökad beredskap, ökad samverkan med andra räddningstjänster och klimatanpassning i strategisk planering.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.2.

4.4 Verksamheter med extra utsatta grupper

I skola och förskola, omsorg och socialtjänst finns brukargrupper som är extra utsatta när klimatet förändras. Stödfunktioner omfattas också, exempelvis Serviceförvaltningen som förvaltar lokaler och har ansvar för köken.

4.4.1 Hälsa hos elever, brukare och omsorgstagare

Värmebölja orsakar varma inomhus- och utomhusmiljöer som kan ha en negativ påverkan på hälsan hos brukare, omsorgstagare och elever i skola och förskola. Hos riskgrupper som äldre och kroniskt sjuka finns vid kraftigare värmebölja en risk för ökad dödlighet, och vid mildare värmebölja en risk för hälsoproblem exempelvis till följd av uttorkning. Även de yngsta barnen är en riskgrupp vid värmebölja, framför allt då skuggiga miljöer saknas.

Brukargrupper och omsorgstagare kan på grund av värmebölja få behov av andra eller av fler insatser. Det kan handla om personer som inte kan bo kvar i eget boende utan behöver evakueras eller som kan behöva stanna inomhus och då inte får sina beviljade insatser genomförda. Konsekvenser för dessa personer blir sämre välbefinnande och minskad livskvalitet. Ökade behov kan leda till ökad efterfrågan av kommunens tjänster, vilket i sin tur kan ge längre väntetider inom handläggning, ökning av ej verkställda beslut samt medföra ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Värmebölja leder till ökat krav på mathållning och livsmedelshygien. Otillräcklig hantering kan leda till matförgiftning och annan smittspridning, vilket kan få allvarliga konsekvenser för riskgrupper.

Intensiva skyfall, stora regnmängder som leder till översvämning samt stora snömängder kan ge temporära problem i framkomlighet för hemtjänst och socialtjänst. Detta kan i värsta fall leda till uteblivna insatser och risk för försämrad hälsa. Evakuering kan bli nödvändig.

Vissa grupper kommer delar av året att få det bättre vid ett varmare klimat, exempelvis personer som lider av kärlkramp, reumatiska besvär eller hjärt- och kärlsjukdomar. Mindre snö och is minskar risken för förfrysningsskador och halkolyckor.

Möjliga lösningar: Åtgärder i byggnader och deras omgivning som dämpar temperaturer - solavskärmning, beskuggning och vegetation. Beredskapsplaner för värmebölja och förebyggande arbetsmiljöåtgärder behövs. Kommunens arbetar med en handlingsplan för kylande luft samt har tagit fram informationsmaterial och rutiner för hur värmeböljor hanteras.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.2 och 6.7.

4.4.2 Arbetsmiljö

Flera klimateffekter kan påverka arbetsmiljön negativt. En värmebölja blir i många verksamheter ett direkt arbetsmiljöproblem, både i inomhus- och utomhusarbete. Sjukfrånvaron kan öka. Värmebölja kan leda till ökad aggressivitet, vilket kan göra att våld och hot ökar i vissa verksamheter⁴⁹. Varmt inomhus på förskolor och skolor samt varmt utomhus på förskole- och skolgårdar kan medföra att barn, elever och personal mår dåligt och att lärande försvåras.

Möjliga lösningar: Beredningsplaner för värmebölja och förebyggande arbetsmiljöåtgärder.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.2 och 6.7.

4.4.3 Byggnader

Kommunkoncernen är en stor fastighetsägare. Värmebölja och höjd medeltemperatur påverkar fastigheternas funktion, vilket förutom hälsoproblem till följd av varma inomhusmiljöer även kan påverka elektronisk utrustning och kräva att avfall hanteras annorlunda. Vissa byggnader är mer utsatta för värme, exempelvis på platser utan grönska med mycket hårdgjord yta. Höga inomhustemperaturer kan också leda till att fönster och brandcellsörrar hålls öppna, vilket ökar risken för spridning av en eventuell brand.

Långvarig nederbörd och intensiva skyfall kan leda till materiella skador på fastigheter. Källare och trapphus kan översvämmas och brister i VA-ledningarnas kapacitet kan ge skador, exempelvis genom att spillvatten tränger upp i golvbrunnar. Likaså kan tillfälligt höjda flöden i sjöar, vattendrag och hav orsaka vattenskadorna på bebyggelse i låglänta områden.

Översvämningsrisker att göra lokaler och förskole- och skolgårdar oanvändbara. Även avloppssystem kan bli obrukbara.

Möjliga lösningar: Åtgärder i byggnader och deras omgivning - solavskärmning, grönytor, genomsläpplig mark, beskuggning och vegetation dämpar temperaturer och hanterar dagvatten. Strategisk planering som uppdateras, beredningsplaner för värmebölja och förebyggande arbetsmiljöåtgärder behövs.

Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.2 och 6.7.

4.4.4 Livsmedel

Ett nationellt och internationellt förändrat klimat ger förändrad tillgång på vissa livsmedel, som kan vara tillfällig eller ändra utbudet permanent. Livsmedelspriserna kan öka. En värmebölja ställer högre krav på kylkedjan vid transporter och i köken.

4.4.5 Klimatdriven migration

Globala migrationsströmmar kan öka till följd av att klimatförändringar förstör livsmiljöer i delar av världen. Det kan bli omöjligt att fortsätta bedriva odling eller ha boskap. Extra utsatta områden kan bli obeboeliga på grund av stigande havsnivåer eller torka. Under 2018 behövde 16 miljoner människor flytta på grund av extremväder.⁵⁰ Klimatmigrationens storlek på sikt går inte att ange i exakta tal. En bedömning är att det år 2050 finns mellan 25 miljoner och en miljard människor som behöver flytta till följd av klimatförändringar⁵¹. Världsbanken uppskattar antalet till 140 miljoner enbart i Latinamerika, Södra Asien och Afrika söder om Sahara⁵². En ökad internationell migration kan göra att behovet av kommunens tjänster ökar, bland annat inom förskola, skola och socialtjänst.

⁴⁹ MSB: Värmens påverkan på samhället : en kunskapsöversikt för kommuner med faktablad och rekommendationer vid värmebölja (2015) <https://rib.msb.se/Filer/pdf/27620.pdf> 2020-11-24

⁵⁰ <https://www.internal-displacement.org/global-report/GRID2019/> 2020-11-24

⁵¹ <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/world/20200624STO81906/orsakerna-bakom-migration-varfor-migrerar-manniskor> <https://www.unhcr.org/climate-change-and-disasters.html> 2020-11-24

⁵² <https://www.worldbank.org/en/news/infographic/2018/03/19/groundswell--preparing-for-internal-climate-migration> 2020-11-24

4.5 Natur- och kulturmiljöer

Värdefulla naturmiljöer i Kalmar kommun, exempelvis strandängar, riskerar att försvinna på grund av stigande havsnivåer. Skogliga ekosystem påverkas av höjda temperaturer genom att vissa arter missgynnas, exempelvis gran. Ett varmare klimat ger en förväntad ökning av invasiva och sjukdomsspridande arter. Sammantaget har detta stor påverkan på den biologiska mångfalden.

Torka påverkar kommunens vattenmiljöer som åar, våtmarker och dämmen negativt. Den renande funktionen hos dämmen, dagvattendammar och våtmarker kan då minska, vilket ökar risken för näringsläckage och ökad övergödning.

Intensiva skyfall och översvämningar kan leda till att ytvatten och grundvatten förorenas av farliga ämnen eller bakterier. Läckage av farliga ämnen från deponier eller förorenad mark kan öka.

Värmeböljor ökar algblomningen i havet, vilket påverkar den biologiska mångfalden negativt. Längre perioder av värme leder till ökad vattenförbrukning generellt och troligtvis ett ökat uttag av vatten från kommunens åar, vilket påverkar livsmiljön för djur och växter negativt.

Kulturarvet är en resurs som inte är förnybar och dess kulturella, sociala och ekonomiska värden riskerar att gå förlorade till exempel vid en översvämning. Långvarig nederbörd och intensiva skyfall kan också påverka kulturhistoriska byggnader och arkeologiska lämningar, även de som ännu inte är utgrävda. Exempel är översvämningar som ger vattenskador samt förhöjda fuktnivåer som skadar fasta- och lösa inventarier.

Möjliga lösningar: Peka ut potentiella reträttytor för strandängar och dess arter i den fysiska planeringen.

4.6 Jordbruk och skogsbruk

De gröna näringarna är viktiga för Kalmar kommun. Nedanstående konsekvenser behöver till viss del hanteras av kommunen.

Ett förändrat klimat kan till viss del vara positivt för svenskt jordbruk, med längre växtsäsong och möjlighet att odla nya grödor. Dock kommer längre perioder av torka påverka lantbruket i form av minskade skördar, foderbrist, stressade djur och ökat behov av att bevattna grödor. Andra klimateffekter som kan ge minskad skörd är fler och andra skadedjur, växtsjukdomar samt annan sammansättning av mikroorganismer i marken. Skadedjuren kan vara befintliga arter som ökar i antal vid kortare vintrar eller invasiva arter som trivs i ett mildare klimat.^{53 54}

Intensiva skyfall kan medföra höga flöden i kommunens åar, vilket kan leda till översvämmade byggnader och odlingsmarker. Ökad nederbörd och intensiva skyfall kan göra att gödselbrunnar och gödselstäder översvämmas och blir olägenheter. Risken finns då att dricksvattenbrunnar förorenas av ytvatten som har tagit med sig farliga ämnen. Översvämningar kan ge skadade grödor eller skördar, inklusive på kommunens utarrenderade mark.

En förändrad vegetationsperiod med ökad värme och ökad risk för insektsangrepp påverkar kommunens skog. Skogen riskerar att skadas vilket minskar rekreativt värde i tätortsnära natur och det ekonomiska värdet på skogen.

Möjliga lösningar: Kalmar kommun arbetar med vattenhållande åtgärder i landskapet, genom information och rådgivning och konkreta projekt. Se vidare planerade åtgärder i avsnitt 6.7.

Se bilaga 1 för bilder.

⁵³ <https://jordbruksverket.se/jordbruket-miljon-och-klimatet/jordbruket-och-klimatet#h-Klimatetpaverkarjordbruket>

⁵⁴ <http://www.klimatanpassning.se/hur-samhallet-paverkas/areella-naringar/jordbruk-1.21502>

4.7 Kulturliv, idrott och evenemang

Sommarturismen i kommunen kan öka till följd av värmeböljor i södra Europa. Samtidigt kan översvämningar, värmebölja och torka försvåra för genomförande av kultur- och fritidsverksamhet, evenemang och annan besöksverksamhet i kommunen under vissa perioder av året. Värmebölja och torka gör att evenemang utomhus under sommarmånaderna kan behöva anpassas. Motions- och sportevenemang är extra utsatta, men även marknader, konserter och andra kulturevenemang kan påverkas.

En värmebölja kan leda till försämrad vattenkvalitet på badplatser eftersom varmare vattentemperatur ger snabbare bakterietillväxt och ökad algblomning. Badvattnet kan därmed bli otjänligt. Hälsa hos människor och djur kan påverkas, både utifrån sämre vattenkvalitet och minskad möjlighet att kyla av sig under varma dagar.

Havsyttehöjning, intensiva skyfall, långvarig nederbörd, torka och vattenbrist påverkar vissa idrottsanläggningar, kulturbyggnader och kustnära friluftsområden, leder och rekreationsytor. En ökning av vattennivån till en medelnivå på mer än cirka 0,7 meter mot dagens påverkar gästhamnen kraftigt.

Möjliga lösningar: Flexibel planering med hänsyn till klimateffekter, fysiska åtgärder i byggnader och stärkt beredskap.

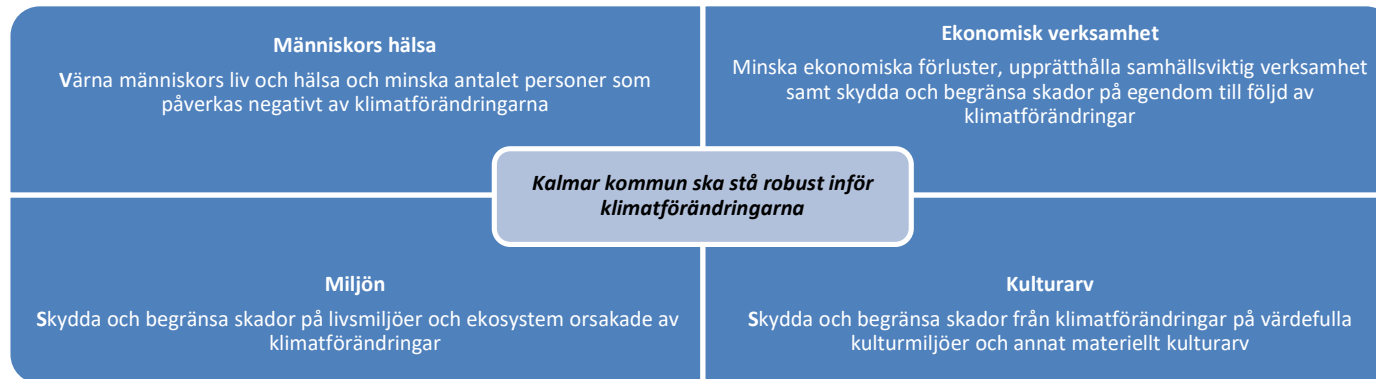
Se vidare avsnitt 6.7 för planerade åtgärder

5. Mål och strategier

Det långsiktiga målet för Kalmar kommuns klimatanpassningsarbete är:

Kalmar kommun ska stå robust inför klimatförändringarna.

Till det långsiktiga målet finns fyra fokusområden med övergripande målsättningar⁵⁵:

Övergripande strategier för klimatanpassning

- Sträva efter att ständigt utveckla organisationens kompetens.
- Samarbeta internt och externt för att hitta helhetslösningar.
- Basera beslut utifrån försiktighetsprincipen.
- Arbeta med klimatanpassning långsiktigt och förebyggande samt omvärdera beslut utifrån kunskapsutvecklingen.
- Uppdatera karteringar för havsyttehöjning och översvämning vid skyfall kontinuerligt.

⁵⁵Baserat på mål fastställda av MSB i arbetet med EU-direktiv 2007/60/EG om bedömning och hantering av översvämningsrisker, förordningen (2009:956) om översvämningsrisker samt MSB:s föreskrift om riskhanteringsplaner (MSBFS 2013:1) <https://www.msb.se/contentassets/2b1f4775cde949559b7a6852597bd07b/vagledning-riskhanteringsplaner-juli2020.pdf> 2020-11-19

6. Åtgärder

Åtgärderna nedan är beskrivna som vad som behöver göras utifrån ett givet syfte. Förvaltningar och bolag ansvarar sedan för hur genomförandet ska ske, inklusive prioritering och tidssättning. Alla åtgärder ska ha påbörjats innan revidering av planen 2024. Observera att förvaltningar och bolag i sitt förarbete till klimatanpassningsplanen tagit fram förslag på detaljerade åtgärder, som med fördel kan användas i fortsatt arbete. En gemensam årlig uppföljning av Klimatanpassningsplanen genomförs och redovisas till Kommunfullmäktige. Kolumnen ”Styrning via” ska ses som vägledande. Åtgärderna nedan kompletteras när Länsstyrelsen Kalmar län färdigställt riskhanteringsplanen utifrån Översvänningsförordningen.

6.1 Övergripande

	Åtgärder	Ansvarig	Styrning via (exempel)
A	<p><i>Syfte: Säkerställa att organisationen har rätt kunskap och kompetens för att kunna integrera klimatanpassning i verksamheterna.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Planera för och genomför utbildning av tjänstepersoner utifrån respektive verksamhets konsekvensanalys. - Delta i kompetenshöjande externfinansierade projekt eller utbildningar för att dra lärdom av andra med liknande förutsättningar. 	Alla förvaltningar och bolag	Ordinarie arbete med kompetensutveckling
B	<p><i>Syfte: Skapa ett effektivt arbetsätt för att inom ordinarie riskhanteringsarbete förebygga klimatförändringarnas konsekvenser.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inkludera klimatanpassning vid prioritering av risker och utmaningar i det årliga arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser, verksamhetsplaner med budget och vid investeringar. - Undersök möjligheten till externfinansiering eller gröna lån för klimatanpassningsåtgärder. 	Alla förvaltningar och bolag	Risk- och sårbarhetsanalys, Verksamhetsplaner
C	<p><i>Syfte: Upprätthålla en god arbetsmiljö för kommunens medarbetare.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samordna och hantera klimateffekter, exempelvis värmebölja, inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. 	Alla förvaltningar och bolag	Ordinarie arbetsmiljöarbete
D	<p><i>Syfte: Tillgängliggör information om klimatanpassning och hur man som kommuninvånare kan arbeta förebyggande med att lindra klimateffekter.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ha uppdaterad information på kommunens hemsida samt håll Kontaktcenter uppdaterade. 	Alla förvaltningar och bolag	Löpande arbete
E	<p><i>Syfte: Nå en effektiv organisering av klimatanpassningsarbetet.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunledningskontoret sammankallar till regelbundna koncernövergripande möten och sammanställer årlig uppföljning av åtgärder. - Samhällsbyggnadskontoret innehar expertfunktion, bevakar kunskapsutveckling och lagstiftning inom området, informerar övriga samt är kommunens kontakt gentemot Länsstyrelsen. - Förvaltningar och bolag deltar i gemensamma möten samt inkommer med information till den årliga uppföljningen. 	<p>Kommunledningskontoret Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Samverkan med övriga förvaltningar och bolag</p>	Löpande arbete

6.2 Säkerhet

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via
A	<p><i>Syfte: Säkerställ kapacitet, kompetens och samordning för att kunna hantera ett ökat behov av räddningstjänst till följd av klimateffekter. Exempel är insatser vid höga vattenflöden, höjd havsytta och torrperioder med ökad brandrisk.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ta höjd för ökat resursbehov - Samverka med andra kommuner, län, organisationer och lantbrukare för samarbete vid extraordinära händelser. - Säkerställ framkomlighet vid översvämningar (se vidare punkt 3.4) 	<p>Kommunledningskontoret - Kalmar brandkår Samhällsbyggnadskontoret</p>	<p>Kalmar brandkårs ordinarie verksamhet</p>
B	<p><i>Syfte: Verksamheter där kommunen utövar tillsyn ska inte innebära en ökad risk för miljö, hälsa och säkerhet i ett förändrat klimat.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokalisera riskområden och inkludera konsekvenser av klimatförändringen i miljö-, hälsoskydds, livsmedels- och brandtillsyn. - Arbeta enligt handlingsplanen för förorenad mark för att få objekt som riskerar att påverkas av klimatförändring åtgärdade så att de inte längre utgör en allvarlig risk. - Utvärdera och hantera risker i hamnverksamheten. 	<p>Kommunledningskontoret Kalmar brandkår Samhällsbyggnadskontoret Kalmar hamn</p>	<p>Årliga tillsynsplaner, Handlingsplan för förorenad mark Verksamhetsplaner</p>

6.3 Samhällsplanering och landskap

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via (Exempel)
A	<p><i>Syfte: Säkerställ att kommunen har uppdaterad kompetens när det gäller hur klimatförändringar bör hanteras i planarbete och samhällsplanering i stort.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Utse en tjänsteperson med ansvar för intern samordning och uppföljning, samt intern och extern samverkan och kommunikation om klimatanpassning av den fysiska miljön. - Bevaka kunskapsutveckling och öka den interna kompetensen hos berörda beslutsfattare och medarbetare kring bland annat hantering av stigande havsnivåer i låglänta kustmiljöer. - Sök aktivt och delta i kompetenshöjande externfinansierade projekt eller utbildningar med syfte att dra lärdom av andra med liknande förutsättningar. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Kommunledningskontoret MEX</p>	<p>Samhällsbyggnads- kontorets verksamhetsplan</p> <p>Kommunlednings- kontorets verksamhetsplan</p>
B	<p><i>Syfte: Säkra samhällsutvecklingen i kustnära delar av Kalmar kommun.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inriktningsbeslut för hur höga havsnivåer ska hanteras enligt aktuella klimatscenarier, med tillhörande strategi för att skydda mot översvämning från havet⁵⁶. Kostnads-nyttoanalyser ska inkluderas. - I översiktsplanen peka ut de geografiska områden i kommunen som särskilt kommer påverkas av klimatförändringar. - Använd genomförd kartering för höjd havsytta i löpande arbete för att lokalisera ny bebyggelse till lämplig mark. - Utred hur befintlig bebyggelse, anläggningar och obebyggda byggrätter ska hanteras utifrån aktuella klimatscenarior. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Kommunledningskontoret MEX</p> <p>Kalmar hamn</p>	<p>Politiskt beslut</p> <p>Ska hanteras i Översiktsplan enligt PBL</p> <p>Planprocessen inklusive exploatering</p> <p>Åtgärder enligt Översvänningsförordning en</p>
C	<p><i>Syfte: Säkra mark- och vattenanvändningen i Kalmar kommun så att skyfall och höga flödesnivåer hanteras förebyggande</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifiera och skapa översvänningsytter och skyfallsleder enligt aktuella klimatscenarior. - Använd genomförd skyfallskartering och översvänningskarteringar i löpande arbete. - Säkerställ att inte ny bebyggelse ökar risken för översvämning av den befintliga bebyggelsen. - Säkerställ att ytor som skyddar mot extremväder eller på annat sätt bidrar med reglerande ekosystemtjänster⁵⁷ inte planläggs/bebyggs, om inte funktionen säkras på annat sätt. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret Kommunledningskontoret - MEX Kalmar Vatten</p>	<p>Översiktsplan</p> <p>Planprocessen inklusive exploatering</p>

⁵⁶ <https://tiu.se/nyhet/ett-verkningsfullt-klimatarbete-kraver-flera-strategier>

⁵⁷ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/ekosystemtjanster/olika-grupper-av-ekosystemtjanster/reglerande/#:~:text=%20Reglerande%20ekosystemtj%C3%A4nster%20%201%202.1%20Reglerande%20av,skyddar%20mot%20extremv%C3%A4der%20som%20storm%2C%20h%C3%B6ga...%20More%20>

D	<p><i>Syfte: Klimatsäkra nuvarande och framtida infrastruktur.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifiera de vägsträckor i kommunen som är nödvändiga att på sikt klimatsäkra så att de klarar permanent havsyttehöjning och temporära översvämningar. - Planera för åtgärder i samverkan med berörda aktörer. - Ta fram riktlinjer för nybyggnation av infrastruktur där bland annat höjder, dränering och vattenutjämning ingår. - Klimatsäkra framtida stationsläge. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Samverkan med Brandkåren, MEX, Serviceförvaltningen, Trafikverket, Länsstyrelsen och Kalmar Vatten.</p>	<p>Översiktsplan</p> <p>Planprocessen</p> <p>Verksamhetsplaner</p>
E	<p><i>Syfte: Säkerställ att framtida dricksvattenförsörjning inkluderas i samhällsbyggnadsprocessen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Se till att avrinningsområden och markytor för grundvatten skyddas i ett långsiktigt perspektiv. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Samverkan med Kalmar vatten</p>	<p>Regionplanering</p> <p>Översiktsplan</p>
F	<p><i>Syfte: Kommunen ska vara en beställare med hög kompetens i vattenfrågor, exempelvis VA- och dagvattenfrågor, så att vattenplaneringen sker systematiskt och korrekt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tillsätt en tjänsteperson inom vattenplanering, som samordnar vattenfrågor mellan Kalmar kommun och Kalmar vatten, Länsstyrelsen samt andra berörda aktörer. - Inrätta en varaktig samverkansgrupp mellan Samhällsbyggnadskontoret, Mark- och exploatering och Kalmar vatten för att hantera vattenfrågor i den fysiska planeringen. Där ska bland annat ansvarsroller och arbetssätt tydliggöras. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Samverkan med Kommunledningskontoret, Kalmar Vatten, Länsstyrelsen med flera.</p>	<p>Organisering av löpande arbete</p>
G	<p><i>Syfte: Anpassad planering för dagvattenhantering och ett systematiskt arbete med multifunktionella ytor.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Avsätt tillräcklig yta för dagvatten genom att exempelvis inkludera multifunktionella ytor, skyfallsmagasin och översvämningssleder som kan ta hand om en ökad mängd vatten, enligt aktuella klimatscenarior. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Samverkan med KVAB och Kommunledningskontoret, Projekt- och byggenheten</p>	<p>Alla delar av planprocessen</p>
H	<p><i>Syfte: Lindra klimateffekter genom att bevara och stärka ekosystemtjänster i bebyggd miljö. Exempel är grönområden, träd och dammar som ger skugga och tar hand om dagvatten.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ta fram en vägledning som tydliggör och underlättar för tjänstepersoner, exploatörer, byggherrar med flera aktörer att lindra klimateffekter vid nybyggnation samt anpassa befintliga byggnader och omgivande mark. - Arbeta in ekosystemtjänster i styrande dokument, exempelvis kommande grönsplan och i relevanta rutiner. - Ta hänsyn till klimatanpassning i kommunens Trädplan. - Höj kompetensen om ekosystemtjänster hos berörda beslutfattare och medarbetare. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p> <p>Kommunledningskontoret, Projekt- och byggenheten</p> <p>Samverkan med andra aktörer, exempelvis Stadskärnegruppen och privata fastighetsägare.</p>	<p>Översiktsplan</p> <p>Verksamhetsplan</p> <p>Löpande arbete</p>

I	<p><i>Syfte: Lindra klimateffekter genom att bevara och stärka ekosystemtjänster i landskapet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbeta med vattenhållande åtgärder längs med vattendrag, exempelvis Törnebybäcken, genom att bredda åar, möjliggöra för översvämningsytor eller återskapa slingrande åar. - Arbeta vidare med utgångspunkt i ”plan för vattenhållande åtgärder”. 	<p>Serviceförvaltningen, Samverkan med Samhällsbyggnadskontoret Kommunledningskontoret MEX och privata markägare</p>	<p>Verksamhetsplan Löpande arbete</p>
J	<p><i>Syfte: Lära av tidigare erfarenheter av höga vattenflöden för att bättre kunna planera framåt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Systematiskt dokumentera nivåer och konsekvenser för vattenflöden vid översvämnningar, exempelvis genom att skapa en databas. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret Samverkan med Kalmar vatten, Serviceförvaltningen</p>	<p>Verksamhetsplan Löpande arbete</p>
K	<p><i>Syfte: Lindra klimatförändringarnas påverkan på naturmiljöer, exempelvis strandängar och skog.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Utredda hur kommunens naturmiljöer påverkas, med fördel i samverkan med Länsstyrelsen, LNU eller annan relevant extern part. - Möjliggöra för strandängar och annan värdefull vattennära natur att ”flytta inåt/uppåt”. - Genomför klimatanpassningsåtgärder inom befintligt naturvårdsarbete, till exempel extra arbetsinsatser för bevarande av insekter - Förbered för att utökade resurser kommer att behövas för bekämpning av invasiva arter. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret Samverkan med Serviceförvaltningen, länsstyrelsen, Universitet med flera</p>	<p>Verksamhetsplan Översiktsplan Löpande arbete</p>
L	<p><i>Syfte: Skydda och begränsa skador på värdefulla kulturmiljöer och annat materiellt kulturarv i ett förändrat klimat, exempelvis vid en översvämnning.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Säkra upp kajer så att inte värdefulla kulturbyggnader skadas exempelvis slottets vallar. - Samverka med länsstyrelsen med flera för att skapa kunskap om arkeologiska lämningar som riskerar att skadas. 	<p>Serviceförvaltningen Samhällsbyggnadskontoret Kommunledningskontoret MEX Samverkan med länsstyrelsen med flera,</p>	<p>Verksamhetsplaner</p>

6.4 Dricksvatten, spillvatten och dagvatten

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via (Exempel)
A	<p><i>Syfte: Säkerställ att VA-systemet och dagvattenhanteringen är robust för framtida klimatförändringar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Besluta om en lägsta spillvattenanslutningsnivå för fastigheter, nya och vid större renoveringar. - Säkra upp barriärer intill vattentäcker. - Ta höjd för ökad rening till följd av ökade vattenvolymer. - Prioritera ledningar nära saltvatten i arbetet med VA-förnyelse, inklusive dimensionering. - Inventera och säkerställ att bräddpunkter är lämpliga och rustade för en ökad belastning. - Ta fram en tydlig och uppdaterad plan om lämpliga platser för vart bräddning ska ske vid behov. - Säkerställ funktion och kritisk nivå för allmänna dagvattenledningssystem med utlopp i havet. 	<p>Kalmar vatten</p> <p>I samverkan med Samhällsbyggnadskontoret</p>	<p>Planprocessen Kalmar vattens verksamhetsplan</p>
B	<p><i>Syfte: Säkerställ att dricksvattenförsörjningen är robust även vid långvarig torka och/eller värmebölja.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Säkerställ att det finns tillräckliga resurser för dricksvattenproduktion. - Information till allmänheten och verksamheter om vattensparande åtgärder vid vattenbrist - Skapa beredskap för hur en ökad mängd mikroorganismer till följd av värmebölja ska hanteras. 	<p>Kalmar Vatten</p> <p>I samverkan med Samhällsbyggnadskontoret, länsstyrelsen</p>	<p>Regionplanering Översiktsplan Kalmar vattens verksamhetsplan</p>
C	<p><i>Syfte: Information till privata fastighetsägare</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Om att enskilda brunnar kan sina och hur man kan förebygga saltvatteninträngning. - . - Om att enskilda avloppsanläggningar i utsatta områden kan bli obrukbara på grund av stigande havsnivåer. 	<p>Samhällsbyggnadskontoret</p>	<p>Verksamhetsplaner</p>

6.5 Energiförsörjning

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via (Exempel)
A	<p><i>Syfte: Säkerställ att distribution av el och värme är robust dels utifrån extrema väder som värmeböljor och intensiva skyfall</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrera i ordinarie riskhantering. 	<p>Kalmar Energi</p>	<p>Strategiskt arbete på Kalmar Energi</p>
B	<p><i>Syfte: Säkerställ produktion av värme ur perspektivet leveranssäkerhet av skogsråvara vid hög brandrisk i skog och mark.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrera i bränslestrategi och inköpsstrategi samt lagerstrategi. 	<p>Kalmar Energi</p>	<p>Strategiskt arbete på Kalmar Energi</p>
C	<p><i>Syfte: Ta höjd för ett ökat kylbehov i sambället genom behovsinventering, utöka kompetensen gällande fjärrkyla och ventilation i byggnader samt ha fjärrkyla med i beräkningen vid framtida utbyggnad av fjärrvärme.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrera i affärs- och verksamhetsutveckling 	<p>Kalmar Energi</p>	<p>Strategiskt arbete på Kalmar Energi</p>
D	<p><i>Syfte: Säkerställ att ledningsnätet för fjärrvärme är robust utifrån risken för framtida översvämningar och vattenmättnad i mark.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Integrera i befintliga styrdokument 	<p>Kalmar Energi</p>	<p>Strategiskt arbete på Kalmar Energi</p>

6.6 Verksamheter med extra utsatta grupper (Skola- och förskola, omsorg, socialtjänst och stödfunktioner)

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via (Exempel)
A	<p><i>Syfte: Verksamheter med extra sårbara grupper ska vara förberedda för att verka i ett förändrat klimat.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inkludera konsekvenser i strategisk verksamhetsplanering av omsorg, förskola- och skola samt socialtjänst, exempelvis påverkan på arbetsmiljö, bemanning och hur lokalerna kan användas. 	Berörda förvaltningar och bolag	Verksamhetsplaner Riskhantering Internkontroll
B	<p><i>Syfte: Befintliga verksamhetslokaler ska klara ett förändrat klimat och anpassas i tid så att onödiga kostnader undviks.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Behovsinventera befintliga lokaler utifrån klimateffekter, med fokus på nyckelfastigheter och riskgrupper. <p>Kommunägda byggnader: Ta fram en långsiktig plan och prioritetsordning inklusive kostnadsuppskattning för hur byggnaderna kan klimatsäkras.</p> <p>Hyrda lokaler: För dialog med och ställ krav på fastighetsägare om åtgärder för svala inne- och utomhusmiljöer (exempelvis komfortkyla och skuggning).</p>	Kommunala fastighetsägare. Lokalplanerare/samordnare på respektive förvaltning.	Verksamhetsplaner, Samverkansgrupp för fastigheter Samverkan med externa hyresvärdar.
C	<p><i>Syfte: Nya verksamhetslokaler ska konstrueras så de blir robusta mot värmebölja, översvämning och andra relevanta klimateffekter.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skapa ett systematiskt arbetssätt för att vid ny- och ombyggnation säkerställa att verksamhetslokaler och deras omgivning blir anpassade till ett förändrat klimat, exempelvis planering av utemiljöer, skuggmöjligheter, solavskärmning, placering av balkonger eller uteplatser, kylsystem och ventilation. 	Serviceförvaltningen, KIFAB och Kalmarhem i samverkan med kommunens beställare samt Kommunledningskontoret Projekt- och byggenheten.	Verksamhetsplaner, Samverkansgrupp för fastigheter
D	<p><i>Syfte: Kommunens verksamheter ska ha en beredskapsplan för att kunna hantera en värmebölja.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gemensamt arbeta fram en plan för att skydda extra sårbara grupper. - Arbetssätt/Rutin för att utbilda ny personal inklusive vikarier. - Arbetssätt/Rutin för hur information om hur man bör agera vid värmebölja ska nå medarbetare, elever, brukare, omsorgstagare och deras anhöriga. - Inkludera beredskap för ett förändrat utbud av livsmedel samt ökad kylkapacitet i kostverksamhetens strategiska arbete. 	Socialförvaltningen, Omsorgsförvaltningen, Södermöre kommunfelsförvaltning, Utbildningsförvaltningen. Serviceförvaltningen	Samverkansgrupp mellan berörda förvaltningar.

6.7 Näringsliv, kultur, idrott och evenemang

	Åtgärd	Ansvarig	Styrning via (Exempel)
A	<p><i>Syfte: Hantera klimatförändringens risker och ta vara på dess möjligheter inom de gröna näringarna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kartlägg översvämningsrisker på kommunens utarrederade mark och identifiera var dammar, diken och andra åtgärder är lämpliga. - Kommunicera med lantbrukare, branschorganisationer och andra berörda aktörer kring risker och möjliga åtgärder. - Inkludera klimatförändringar i kommunens skogsbruksplan. - Samverka kring vattenhållande åtgärder 	<p>Kommunledningskontoret MEX Samhällsbyggnadskontoret Serviceförvaltningen</p> <p>Samverkan med LRF, Region Kalmar län, länsstyrelsen, Jordbruksverket samt företagen.</p>	Riktad utbildningsinsats för berörda verksamheter.
B	<p><i>Syfte: Minimera klimatförändringarnas effekt på Kalmar som evenemangs- och turiststad</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inkludera climateffekter i strategisk planering av besöksnäring och evenemang, exempelvis genom att tillgängliggöra dricksvatten och skugga under sommaren, sprida evenemang över året och samverka för minimerad brandrisk vid torka. 	<p>Destination Kalmar</p> <p>Samverkan med näringslivet, brandkåren, Kultur- och fritidsförvaltningen, Samhällsbyggnadskontoret Mobilitet</p>	Integreras i befintlig samverkan. Utbildning och strategisk verksamhetsplanering.
C	<p><i>Syfte: Minimera klimatförändringarnas effekt på kultur- och fritidsverksamheten.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Anpassa inomhusanläggningar med avseende på kylning. - Anpassa säsongerna efter ett förändrat klimat, exempelvis genom att förlänga utomhussäsongen under höst och vår. - Anpassa utomhusanläggningar så att de klarar skyfall, översvämnning, värmebölja och torka samt se till att det finns skugga. - Skaffa kunskap om hur kulturhistoriska byggnader i kommunen påverkas. 	<p>Kultur- och fritidsförvaltningen</p> <p>Samverkan med Serviceförvaltningen och andra ev. fastighetsägare samt föreningar.</p>	Verksamhetsplan Kultur och fritid

Handläggare
Björn Hedbäck
0480 450556

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2021-05-31

Ärendebeteckning
SFN 2021/0078

Servicenämnden

Svar på missiv och revisionsrapport Granskning av fordonshantering

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att anta denna skrivelse som sin egen och översända den till de förtroendevalda revisorerna som sitt svar på granskningen.

Bakgrund

Nämnderna ska enligt kommunallagen tillse att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredställande sätt. Ur ett ekonomiskt perspektiv är det viktigt att kommunens fordon är anpassade utifrån de behov som finns. För att möjliggöra detta är det viktigt att det finns ett system och regler för att bevaka vilka fordon som finns inom kommunen samt hur dessa nyttjas. Ur ett förtroendeperspektiv är det också viktigt att kommunens fordon används på ett korrekt sätt.

Servicenämnden ansvarar för kommunens transportcentral och tillhandahållande av fordon för kommunens verksamheter.

Utifrån en bedömning av väsentlighet och risk har revisorerna valt att granska kommunens rutiner för fordonsutnyttjande.

Granskning av och rekommendationer för kommunens fordons- hantering (avser lätta fordon) samt svar.

1. **Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonshantering?** (Delvis uppfylld)

Inom serviceförvaltningen finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad avser kommunens fordon. Vi anser att det saknas dokumenterade riktlinjer som bidrar till att tydliggöra roll och ansvarsfördelningen mellan förvalt-

ningarna som beställare och serviceförvaltningen som utförare samt gränsdragningen mellan dessa.

Rekommendationer:

1.1 Servicenämnden rekommenderas att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvarsfördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan serviceförvaltningen som leasinggivare och övriga verksamheter som leasingtagare.

1.2 Vi rekommenderar att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen.

Svar: Inom projektet ”Mobilitet som tjänst” finns ambitionen att skapa ett av mobilitetsråd som är beslutande inom frågor rörande kommunens persontransporter. Rådet kommer ha representanter från leasinggivare och leasingtagare samt för infrastruktur, och miljö.

Uppdragsbeskrivningen innefattar följande områden;

Kommunövergripande nyttjande av fordon. Bokningssystem, nyckelskåp, bilpooler, betalningsmodell.

Miljömål. Fossilfri fordonsflotta.

Infrastruktur för laddning och tankning.

Beteendefrågor och normer för hållbar mobilitet.

Upphandling av ramavtal för fordon och annan utrustning.

Val av fordon till verksamheterna.

Riktlinjer och regelverk för utrustning och nyttjande av fordonen. Till exempel alkoholås, digital körjournal och vård & underhåll.

Parkeringsfrågor.

2. Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon? (Delvis uppfylld)

Utöver trafiksäkerhetspolicyn, alkohol- och drogpolicyn och serviceförvaltningens verksamhetshandbok finns inte några riktlinjer som gäller för användande av kommunens fordon. Det finns enligt vår mening inte några riktlinjer som gäller kommunövergripande för handhavandet av fordonen.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att servicenämnden tillser att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna bör också beskriva förhållningssättet för privat användande exempelvis vid jour.

Svar: Servicenämnden avser att ta fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna kommer också beskriva förhållningssättet vid privat användande och beredskap.

3. Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna? (Uppfylld)

Policy för kommunens upphandling innehåller bestämmelser vad avser miljö och i upphandlingen ställs krav som rör säkerhet och utrustning. Det finns också rutiner för byte av bilar. Då statistik från kommunen påvisar att koldioxidutsläppen minskar och att andelen fossilfria fordon ökar anser vi att upphandlingspolicyn följs inom miljöområdet. Vi noterar verksamheternas upplevelser om svårigheterna att möta miljökraven mot bakgrund av den infrastruktur som idag finns tillgänglig.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen avseende laddning och tankning för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.

Svar: Inom ovan nämnda mobilitetsråd kommer frågor gällande infrastruktur att behandlas för samtliga förvaltningar. Finansiering av denna infrastruktur kommer ske genom klimatväxlingspengar som från och med 2021 finns tillgängliga i serviceförvaltningen hos fastighetsverksamheten.

4. Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas? (Ej uppfylld)

Det genomförs inte några behovsbedömningar gällande kommunens fordon som helhet. Vi konstaterar däremot att förvaltningarna själva i viss mån gör behovsbedömningar för sina egna verksamheter. Det görs inte heller några kalkyler för att bedöma om en bil ska leasas eller köpas. Däremot anser vi att det görs andra övervägande för om leasing eller köp ska ske.

Svar: Mobilitetsrådet får ansvar för det kommunövergripande nyttjandet av fordon och kommer därmed att göra behovsbedömningar som innefattar helheten. Vi avser även att dokumentera rutin som tydliggör bedömningsgrunder för leasing eller om köp skall ske.

5. Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad? (Delvis uppfylld)

Serviceämnden har inte beslutat om några kontrollområden som rör kommunens fordonshantering. Vi anser däremot att det genomförs kontroller inom verksamheten. De digitala körjournalerna saknar några av de beståndsdelar som rekommenderas av Skatteverket gällande upprättande av körjournal.

Rekommendation:

Vi rekommenderar att det i kommande upphandlingar bör övervägas att digitala körjournaler införskaffas i samtliga fordon.

Svar: Beslut om digitala körjournaler och dess syfte kommer att tas samt ny upphandling är planerad under 2021.

Björn Hedbäck
Supportchef

Peter Hermansson
Transportchef

Bilagor
Revisionsrapport fordonshantering Kalmar kommun
Missiv fordonshantering Kalmar kommun

Servicenämnden

**För kännedom
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktiges presidium**

Granskning av kommunens fordonshantering

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en granskning av kommunens fordonshantering.

Vi beslutade vid vårt sammanträde den 25 mars 2021 att överlämna upprättad rapport till servicenämnden. Rapporten överlämnas även för kännedom till kommunstyrelsen och kommunfullmäktiges presidium.

Av rapporten framgår gjorda iakttagelser och en revisionell bedömning.

Vi önskar få svar från servicenämnden, senast den 30 augusti 2021, med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om revisionsrapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

**Per
Dahl**

Elektroniskt
undertecknad av Per
Dahl
SN: cn=Per Dahl, o=Per
Dahl Information AB,
ou, email=per.t.h.
dahl@gmail.com, c=SE
Datum: 2021.03.28
21:42:57 +01'00'

Granskning av kommunens fordonshantering

Kalmar kommuns revisorer

Mars 2021

Emma Ekstén

Adam Svedlund

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	7
Bakgrund	7
Syfte och revisionsfrågor	7
Revisionskriterier	7
Avgränsning	7
Metod	7
Iakttagelser och bedömningar	9
Organisation	9
Iakttagelser	9
Bedömning	10
Riktlinjer och rutinbeskrivningar	11
Iakttagelser	11
Bedömning	11
Upphandling och kravställning	11
Iakttagelser	12
Bedömning	14
Behovsbedömningar och kalkyler	15
Iakttagelser	15
Bedömning	15
Intern kontroll	16
Iakttagelser	16
Bedömning	20
Övriga iakttagelser	20
Bilagor	21

Sammanfattning

Granskningens syfte har varit att bedöma om servicenämnden har en ändamålsenlig fordonsshantering.

Följande revisionsfrågor skulle besvaras av granskningen

- Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonsshantering?
- Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon?
- Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna?
- Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas?
- Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad?

Utifrån iakttagelser och bedömningar av respektive revisionsfråga är vår sammanfattande bedömning att servicenämnden **inte helt** har en ändamålsenlig fordonsshantering.

I nedanstående tabell redovisas den övergripande bedömningen för varje revisionsfråga. Hela den revisionella bedömningen framgår och motiveras under avsnittet för iakttagelser och bedömningar.

Revisionsfrågor	Bedömning
<p>Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonsshantering?</p> <p>Inom serviceförvaltningen finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad avser kommunens fordon. Vi anser att det saknas dokumenterade riktlinjer som bidrar till att tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som beställare och serviceförvaltningen som utförare samt gränsdragningen mellan dessa.</p>	<p>Delvis uppfylld</p>
<p>Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon?</p> <p>Utöver trafiksäkerhetspolicyn, alkohol- och drogpolicyn och serviceförvaltningens verksamhetshandbok finns inte några riktlinjer som gäller för användande av kommunens fordon. Det finns enligt vår mening inte några riktlinjer som gäller kommunövergripande för handhavandet av fordonen.</p>	<p>Delvis uppfylld</p>

Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna?

Policy för kommunens upphandling innehåller bestämmelser vad avser miljö och i upphandlingen ställs krav som rör säkerhet och utrustning. Det finns också rutiner för byte av bilar. Då statistik från kommunen påvisar att koldioxidutsläppen minskar och att andelen fossilfria fordon ökar anser vi att upphandlingspolicyn följs inom miljöområdet. Vi noterar verksamheternas upplevelser om svårigheterna att möta miljökraven mot bakgrund av den infrastruktur som idag finns tillgänglig

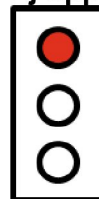
Uppfylld

Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas?

Det genomförs inte några behovsbedömningar gällande kommunens fordon som helhet. Vi konstaterar däremot att förvaltningarna själva i viss mån gör behovsbedömningar för sina egna verksamheter. Det görs inte heller några kalkyler för att bedöma om en bil ska leasas eller köpas. Däremot anser vi att det görs andra övervägande för om leasing eller köp ska ske.

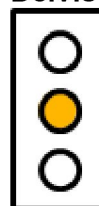
Ej uppfylld

Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad?

Servicenämnden har inte beslutat om några kontrollområden som rör kommunens fordonshantering. Vi anser däremot att det genomförs kontroller inom verksamheten. De digitala körjournalerna saknar några av de beståndsdelar som rekommenderas av Skatteverket gällande upprättande av körjournal.

Delvis uppfylld

Rekommendationer

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnas följande rekommendationer:

- Servicenämnden rekommenderas att ta fram dokumenterade riktlinjer som anger roll- och ansvarsfördelningen, både inom den egna förvaltningen samt gränsdragningen mellan serviceförvaltningen som leasinggivare och övriga verksamheter som leasingtagare.
- Vi rekommenderar att servicenämnden tillser att det tas fram riktlinjer som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon som gäller i hela kommunen. Riktlinjerna bör också beskriva förhållningssättet för privat användande exempelvis vid jour.

- Vi rekommenderar att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen avseende laddning och tankning för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.
- Vi rekommenderar att det i kommande upphandlingar bör övervägas att digitala körjournaler införskaffas i samtliga fordon.
- Vi rekommenderar att det upprättas ett systematiskt uppföljningsarbete avseende användandet av kommunens fordon för att säkerställa en korrekt hantering och för att stärka den interna kontrollen.

Inledning

Bakgrund

Nämnderna ska enligt kommunallagen tillse att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten i övrigt bedrivs på ett tillfredsställande sätt. Ur ett ekonomiskt perspektiv är det viktigt att kommunens fordon är anpassade utifrån de behov som finns. För att möjliggöra detta är det viktigt att det finns ett system och regler för att bevaka vilka fordon som finns inom kommunen samt hur dessa nyttjas. Ur ett förtroendeperspektiv är det också viktigt att kommunens bilar används på ett korrekt sätt.

Serviceämnden ansvarar för kommunens transportcentral och tillhandahållande av fordon för kommunens verksamheter.

Utifrån en bedömning av väsentlighet och risk har revisorerna valt att granska kommunens rutiner för fordonsnyttjande.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om serviceämnden har en ändamålsenlig fordonshantering. Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonshantering?
- Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon?
- Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna?
- Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas?
- Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad?

Revisionskriterier

- Lag (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster
- Kommunfullmäktiges styrande dokument
- Konkurrensverkets kriterier för fordon

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att avse år 2020 och serviceämndens ansvar.

Metod

Granskningen genomförs genom dokumentstudier och intervjuer. Intervjuer har genomförts med:

- Transportchef på serviceförvaltningen
- Leasingansvarig på serviceförvaltningen
- Supportchef på serviceförvaltningen
- Stabschef på serviceförvaltningen
- Hållbarhetsstrateg
- Samordnare av projektet *Mobilitet som tjänst*

- Enhetschef teknikenheten på omsorgsförvaltningen
- Utvecklingsamordnare på omsorgsförvaltningen då med fokus på fordon.
- Produktionschef Kalmar vatten AB
- Enhetschef fastighet och teknik enheten på socialförvaltningen

En stickprovskontroll avseende drivmedelsfakturor har genomförts genom ett urval av 15 fakturor. Urvalet har skett utifrån de fakturor som kostnadsförts på kommunens kostnadskonto för drivmedel. Stickprovskontrollen har syftat till att kontrollera att det finns korrekta kvitton kopplade till respektive faktura, att det av kvittona framgår vem som tankat och vilken bil som tankats samt om attest av fakturan skett enligt gällande rutiner.

Därtill har en stickprovskontroll avseende körjournaler genomförts. Granskningen har syftat till att kontrollera ifall tydliga och kompletta körjournaler upprättats i enlighet med kommunens gällande riktlinjer. Urvalet har bestått av totalt 11 körjournaler, fördelade på servicenämnden, omsorgsnämnden och socialnämnden.

Rapporten har sakgranskats av de intervjuade.

Iakttagelser och bedömningar

Organisation

Revisionsfråga 1: Finns en ändamålsenlig organisation med tydlig ansvarsfördelning för kommunens fordonshantering?

Iakttagelser

Reglemente och processbeskrivning

Av servicenämndens reglemente, antaget 27 mars 2017 § 67, anges att det ingår i servicenämndens ansvar att ansvara, tillhandahålla och utveckla tjänster inom fordons-, transport- och verkstadstjänster. Det finns en processbild (se bilaga 1) som är fastställd av supportchef och som anger hur processen av köp och leasing av fordon och motorredskap ser ut. Processbildens flöde börjar när ett behov av fordon initierats och slutar efter leverans. Det sista steget i processen är *”service besiktning skadehantering underhåll”*.

I samband med granskningen har vi inte tagit del av något ytterligare dokument som beskriver organisationen med ansvarsfördelning för kommunens fordonshantering.

Servicenämndens ansvar

Av intervjuerna framgår att transportcentralen på serviceförvaltningen ansvarar för att införskaffa fordon och leasa ut dessa till fordonstagare. Transportcentralen har ca. 500 lätta fordon och ett antal tyngre fordon såsom hjullastare och lastbilar.

Serviceförvaltningen har även en egen verkstad där de flesta reparationer av fordon utförs. I verkstaden arbetar nio personer och inklusive två administrativa tjänster. Det redogörs för att transportcentralen och verkstaden är två separata verksamheter. Vidare framkommer det att transportcentralens uppdrag är att införskaffa fordonen och leasa ut dem till kunderna (förvaltningarna). Det är även transportcentralens uppgift att beställa in rätt fordon utifrån de kriterier som anges i samband med beställningen. Av intervjuer framkommer att personbilarnas livslängd beräknas till 8 år. Efter utgången köps bilarna ut från Nordea, därifrån vissa fordon leasas över en femårsperiod. Serviceförvaltningen ansvarar också för uppföljningen av bränslehanteringen.

Övriga nämnders ansvar

Det är förvaltningschefen på den leasande förvaltningen som ansvarar för att göra beställningen av fordonen hos transportcentralen genom avsedd blankett för att på så vis begränsa nyinhyringarna inom förvaltningarna. Därefter är det upp till respektive förvaltning hur denne väljer att organisera fordonshanteringens inom sin verksamhet.

Inom omsorgsförvaltningen hanteras fordonen inom tekniska enheten där det också finns en utvecklingssamordnare som har ansvar för fordonen. Förvaltningschefen har delegerat beställning av fordon till teknikenheten som sköter den praktiska hanteringen av förvaltningens fordon. Inom socialförvaltningen är frågan om inköp av fordon delegerad till fastighet- och teknikenheten.

Den beställande förvaltningen betalar en hyra baserad på vilken typ av fordon det rör sig om. I hyran ingår samtliga av fordonets kostnader med undantag för böter, oaktsamhet,

tvätt och drivmedel. Serviceförvaltningen genomför en driftskostnadsgenombgång i början av varje år där det finns en möjlighet att justera hyran utifrån olika parametrar, bland annat om något fordon kör mer än vad som var tänkt. Hyran kan också justeras under året om förvaltningarna önskar tilläggsutrustning på fordonen som exempelvis dragkrok eller backkamera. Det framkommer dock att hyresjusteringar är sällan förekommande. Nedan följer ett utdrag ur serviceförvaltningens avtalsrapport där hyreskostnaderna framgår:

Bild 1: Utdrag av avtalstrappor

Avtal	Fordon Id	Fordonsnamn	Reg Nr	Årsmode	Mån. kostnad	Kund Id	Kundnamn	Kontaktperson
1102	21178	VW Crafter Skåp 2.0TDI ABAX	BYB 899	2013	6 589,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Hjälpmedelsförädr
1110	21181	Ford Focus Etanol ABAX	POT 759	2013	3 658,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Trekanten
1112	21184	Skoda Yeti 2.0TDI 4x4 ABAX	EDA 828	2013	5 111,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Natt / Lindö
1113	21183	Skoda Yeti 2.0TDI 4x4 ABAX	ANY 873	2013	5 097,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Natt / Skogsriät
1115	21185	VW Caddy Maxi Skåp Diesel Kylb	MWU 886	2013	5 954,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Kylbilen, Hanna
1129	21202	Skoda Yeti 2.0TDI 4x4 ABAX	LLT 801	2014	4 606,00	21660550	Oms. SoL/HSL leasingbilar	Oms. Trekanten

Källa: Serviceförvaltningens avtalsrapport

Bilden visar att hyreskostnaderna varierar beroende på typ av fordon.

Samverkan mellan serviceförvaltningen och övriga verksamheter

Företrädare för de olika verksamheterna framhåller under intervju att själva leasingen av fordon fungerar smidigt via serviceförvaltningen och dess personal som hanterar frågorna. Serviceförvaltningen håller koll på när det är dags att byta ut fordonen och meddelar förvaltningarna detta. Denna hantering upplevs som välfungerande. Det framkommer också att verkstaden upplevs som välfungerande. Inom någon av förvaltningarna finns det personer som är ansvariga för att köra fordonen till verkstaden medan det inom vissa förvaltningar måste göras av den ordinarie personalen. Det gör att brukartiden eller tiden för personalens grundarbete minskas. För att lösa detta finns en utökad tjänst där en förvaltning köper en tjänst av serviceförvaltningen där serviceförvaltningen hämtar fordonen inför en verkstadstid. I utbyte får den berörda förvaltningen en hyrbil. Detta medför en extra kostnad för den berörda förvaltningen.

Företrädare för verksamheterna framför att de saknar ett kommunövergripande forum där de kan diskutera fordonsfrågor, bland annat krav vid upphandling.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är delvis uppfylld.

Bedömningen grundar vi på att det inom serviceförvaltningen finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning vad avser kommunens fordon. Att hanteringen av kommunens fordon sker centralt inom kommunen är enligt vår mening positivt då det finns en gemensam struktur för hanteringen av kommunens samtliga fordon.

Vi anser att det saknas dokumenterade riktlinjer som bidrar till att tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen mellan förvaltningarna som beställare och serviceförvaltningen som utförare samt gränsdragningen mellan dessa. Vi ser positivt på att det inom flertalet av förvaltningarna finns utsedda fordonsansvariga, vilket bidrar till en enhetlig hantering av fordonen inom de respektive förvaltningarna.

Riktlinjer och rutinbeskrivningar

Revisionsfråga 2: Finns riktlinjer och rutinbeskrivningar för användning av kommunens fordon?

lakttagelser

Trafiksäkerhetspolicy

I Kalmar kommuns trafiksäkerhetspolicy, fastställd av kommundirektör 31 maj 2018, redogörs det för Kalmar kommuns ansvar för trafiksäkerheten som arbetsgivare och anställda vid Kalmar kommuns ansvar för trafiksäkerheten. Av policyn framgår att Kalmar kommun ska se till att samtliga anställda har den kunskap, information och utbildning som krävs för att följa policyn. Detta ska ske minst en gång per år eller då andra skäl finns följa upp att medarbetarna till alla delar lever upp till policyn. Detta kan ske vid medarbetarträffar eller på arbetsplatsträffar. Kalmar kommun ska även utföra alkohol- och drogtestar i den utsträckning som behövs för att medarbetarna är fria från alkohol och droger på arbetsplatsen, exempelvis vid start av fordon. Anställda ska följa gällande lagar, trafikregler och hastighetsbegränsningar samt övriga styrande dokument inom området.

Alkohol och drogpolicy

Av alkohol- och drogpolicyn, beslutad av kommunfullmäktige 24 november 2008 och uppdaterad 18 juni 2014, framgår att polisanmälan ska ske vid misstanke om att någon medarbetare kör bil alkohol eller drogpåverkad. Det framgår även att nya bilar vid inköp ska förses med alkoholås.

Serviceförvaltningens verksamhetshandbok

Av ett utdrag ur serviceförvaltningens verksamhetshandbok framgår att det finns en rutinbeskrivning, fastställd av förvaltningschef 18 april 2017, över inre och yttre säkerhetskontroll av fordon.

I övrigt finns det inga dokument som beskriver hur användandet av kommunens fordon ska ske i form av bland annat körsäkerhet, vård och underhåll, eller övriga instruktioner för handhavande av kommunens fordon.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är delvis uppfylld.

Bedömningen grundar vi på att det finns riktlinjer och rutinbeskrivningar i form av trafiksäkerhetspolicy, alkohol- och drogpolicy samt serviceförvaltningens verksamhetshandbok.

Vi saknar dock en riktlinje som beskriver användandet av kommunens fordon. Vi anser att en sådan riktlinje ska innehålla bland annat körsäkerhet, vård och underhåll samt övriga instruktioner för vad som gäller i handhavande av kommunens fordon. Dessa riktlinjer kan förslagsvis förmedlas i samband med att förvaltningarna leasar ett nytt fordon.

Upphandling och kravställning

Revisionsfråga 3: Finns en policy för kommunens upphandling av bilar vad avser säkerhet, utrustning, miljö, byte av bilar och efterföljs i så fall denna?

lakttagelser

Kommunfullmäktiges mål och kommunens upphandlingspolicy

Av kommunens budget för år 2020 framgår att Kalmar ska bli fossilbränslefritt till år 2030. Kommunens ska enligt budgeten fortsätta arbetet med att skapa förutsättningar för förnybara drivmedel såsom biogasstationer och laddplatser för elbilar. Kalmar kommun arbetar enligt budgetdokumentet aktivt med att främja biogasproduktion även i södra kommundelen samt med att utöka tankningsmöjligheterna i hela kommunen. År 2023 kommer kommunens egna fordon och inköpta transporter vara fossilfria, där en majoritet drivs av biogas. När det är tekniskt möjligt ska tunga transporter, egna och inköpta, drivas av flytande biogas.

Majoritetens inriktning är i budgetdokumentet bland annat att:

- Utveckla projektet "Hållbart resande" genom att inkludera fler arbetsplatser i stadskärnan som gemensamt tävlar och arbetar för att öka den fossilfria arbetspendlingen.
- Kalmar ska fortsätta ligga i framkant i biogasutvecklingen genom att goda möjligheter för produktion och konsumtion skapas, med södra kommundelen som nästa steg.
- Kommunens verksamheter ska säkra tillgång till laddstolpar och biogasmackar för att klara av övergången till fossilbränslefri fordonsflotta.

Av kommunens upphandlingspolicy, fastställd av kommunfullmäktige 2017-12-18, som redogör för Kalmar kommuns regelverk för upphandlingar, framgår att vid upphandling av fordon ska det bästa miljöbränslet väljas, företrädesvis biogas eller el. Väljer verksamheten fordon med annat drivmedel ska anledningen till avvikelsen motiveras. I övrigt anger upphandlingspolicyn inte några kravställningar avseende kommunens fordon.

Kravställning vid upphandlingar

I upphandlingarna av fordon, som sköts av serviceförvaltningen, tas utgångspunkten i upphandlingspolicyn och i största möjliga mån upphandlas fordon som når upp till kraven i upphandlingspolicyn och som strävar mot målet om en fossilbränslefri kommun år 2023. Vi har i granskningen tagit del av anbudet för lätta fordon -Kompakt, plats för 2-4 personer. Utöver att det ställs krav på fordon som kan drivas med el eller biogas framgår bland annat också följande ska-krav:

- Minst Tre Euro-NCAP¹ stjärnor (för övriga personbilar gäller fem stjärnor)
- Krockkudde förarplats, krockkudde passagerare fram, sidokrockkuddar
- Låsningfria bromsar ABS
- Bältessträckare i framsätena
- Nackstöd på samtliga platser
- Trepunktsbälte på samtliga platser
- Antisladdsystem
- Antispinnsystem
- Miljöklassning Euro 6 eller senare

¹ Euro NCAP har skapat det femstjärniga säkerhetsbetygssystemet där säkerhetsbetygen bestäms genom ett antal fordonstester som utformas och utförs av Euro NCAP. De här testen representerar på ett förenklat sätt viktiga verkliga olycksscenarioer som kan resultera i att passagerare eller andra trafikanter skadas eller omkommer.

- Parkeringssensorer bak
- Start & stop funktion (detta gäller ej elfordon)
- AC alternativt ACC
- Ljudanläggning med radio och cd/bluetooth-ljud
- Bluetooth-funktion för mobiltelefon integrerad i bilens övriga funktioner
- Startspärr
- Förbandslåda
- Varningstriangel
- Reflexväst

Byte av bilar

Grundprincipen är att utbyte av leasingbilarna sker vart åttonde år och bilarna har i snitt en årlig körsträcka motsvarande 2000 mil. För vissa bilar som kör långa och många sträckor kan leasingperioden bli kortare. När leasingtiden är över köps bilarna ut från Nordea som sköter finansförvaltningen för leasingen. Arbetsfordon har generellt leasats på 8 år.

Efterlevnaden av kravställningarna

Vid intervjuer beskrivs att serviceförvaltningen inte uppfattar sig ha mandat att hindra en kund (förvaltning) från att göra avsteg från kraven enligt upphandlingspolicyn utan att det är förvaltningschefen på den leasande förvaltningen som avgör ifall avsteg ska göras eller ej.

Företrädare för verksamheterna beskriver en delvis annorlunda bild. De menar att de är låsta av vilka fordon som är upphandlade av serviceförvaltningen, vilka till stor del följer förhållningssättet om att fordonen antingen ska vara gas- eller eldrivna. Som kund upplever verksamheterna att de är styrda av upphandling och policybeslut av drivmedel, vilket upplevs vara en stor utmaning. Av intervjuerna framkommer att transportcentralens kunder (förvaltningarna) har ambitionen att köra så miljömässigt som möjligt men att det finns brister i infrastrukturen avseende exempelvis att det finns få laddstolpar och att möjligheterna till att tanka med gas är begränsad i vissa delar av kommunen. Det upplevs inte vara rimligt att exempelvis behöva köra flera mils omväg för att tanka en biogasbil då det tar tid från brukarna.

En ytterligare utmaning som framhålls är att de tankkort som finns i bilarna som drivs av biogas enbart fungerar på vissa biogasstationer, vilket gör att utbudet av tänkbara tankställen minskar. Detta medför att förvaltningarna behöver göra avsteg från riktlinjen i de fall fordon behöver nyttjas där infrastrukturen är undermålig. Det framkommer dock av sakgranskningen att transportcentralen försöker förse fordonen med de kort som behövs för att kunna tanka på andra ställen.

Det beskrivs även att om leasande förvaltning vill utöka med fler laddstolpar så får förvaltningen bekosta det inom investeringsramen. Det beskrivs även att det finns en klimatavgift för att tanka diesel (men även för resa med flyg, hyrbil m.m.) som tidigare gick till en fond för klimatbränsle. Dessa medel omfördelades efter ett tag till en satsning för att göra Kalmar Flygplats mer miljövänlig. Det framkommer dock att fördelningen av dessa medel återigen ändrats och framöver kommer dessa fördelas till serviceförvaltningen som ska använda dessa för att bygga ut infrastrukturen vad avser laddstolpar.

Vidare framhåller verksamhetsföreträdarna att de inte upplever sig ha någon insyn i upphandlingen gällande bilmodeller och att de inte alls är involverade i upphandlingsprocessen. Exempelvis framhålls det att utbudet av fyrhjulsdrivna bilar är begränsade i det avtal som nu finns och fyrhjulsdrivna bilar kan behövas för de som kör till brukare på landsbygden.

Varje år görs en sammanställning över hur kommunen ligger till i förhållande till målet om att bli en fossilbränslefri kommun. Nedan följer en tabell över utvecklingen avseende fordonen för förvaltningarna de senaste fyra åren:

Tabell 1: Utveckling av antal lätta leasingfordon baserat på bränsleslag

Bränsleslag	2017	2018	2019	2020
Bensin	0	0	0	0
Biogas	74	91	146	176
Diesel	133	119	108	94
HVO	48	56	54	53
Etanol	104	99	70	66
El	46	56	59	56
Laddhybrid	0	0	0	0
Total	405	421	437	445

Källa: Serviceförvaltningens sammanställning

Sammanställningen visar att antalet fordon inom kommunen har ökat men att antalet som drivs på diesel har minskat samtidigt som biogas har ökat.

I sammanställningen görs också en beskrivning över utvecklingen av koldioxidutsläppet och nedan följer utvecklingen de senaste åren:

Tabell 2: Utveckling av total CO²

	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt CO²	953641	654227	548877	493520	388465
Utveckling sedan 2016	100%	-31%	-42%	-48%	-59%
Utveckling år till år	0%	-31%	-16%	-10%	-21%

Källa: Serviceförvaltningens sammanställning

Sammanställningen visar att koldioxidutsläppet minskat med 59 % sedan år 2016. Liknande sammanställning finns också för hela kommunkoncernen som visar på en likartad utveckling.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är uppfylld.

Bedömningen grundar vi på att policy för kommunens upphandling innehåller bestämmelser vad avser miljö och att det i upphandlingen ställs krav som rör säkerhet och utrustning samt att det finns rutiner för byte av bilar. Då statistik från kommunen påvisar att koldioxidutsläppen minskar och att andelen fossilfria fordon ökar anser vi att upphandlingspolicyn följs inom miljöområdet.

Vi noterar de synpunkter som verksamheterna framför gällande svårigheterna att möta miljökraven mot bakgrund av den infrastruktur som idag finns tillgänglig i kommunen vilket gör det nödvändigt i vissa fall att göra avsteg vad gäller val av bränsle. Vi ser det därför som angeläget att det sker ett arbete för att förbättra infrastrukturen för att på sikt kunna möta fullmäktiges mål om en fossilbränslefri kommun år 2023.

Behovsbedömningar och kalkyler

Revisionsfråga 4: Görs ändamålsenliga behovsbedömningar, samt kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas?

lakttagelser

Behovsbedömningar

Av intervjuer framgår att serviceförvaltningen tidigare hade ett projekt som hette "stabil ekonomi". Inom ramarna för projektet genomfördes behovsbedömningar och kalkyler på inköp av bilar. I nuläget är det förvaltningarna själva som gör kalkyleringen och själva styr beställningar utifrån sitt behov. Det genomförs alltså inte några kommunövergripande behovsbedömningar över hur många fordon som behövs. Det redogörs under intervjuerna för att serviceförvaltningen inte har mandat att omfördela bilar mellan förvaltningar. Däremot framhåller bland annat verksamhetsföreträdare för omsorgsförvaltningen och socialförvaltningen att de kan omfördela bilar inom sin förvaltning för att inte beställa fler bilar än nödvändigt.

Som tidigare nämnts sker det inom förvaltningarna avsteg från miljökriterierna när det finns ett behov. Detta föregås alltid av ett övervägande från förvaltningarnas sida och måste motiveras i blanketten för beställning.

Kalkyler och andra överväganden om bilar ska köpas eller leasas

I samband med granskningen framgår att det inte görs specifika kalkyler när en bil ska leasas då kommunens sett det som mest fördelaktigt att leasa personbilar och skåpbilar då halva momsbeloppet är avdragsgillt. Enligt intervjusvar görs det inte några kalkyler för att överväga huruvida fordonen istället ska köpas in, men då momsen inte är avdragsgill vid direktköp ses det inte som fördelaktigt. Det framkommer också att det finns ett gammalt beslut från en tidigare förvaltningschef, troligen från 1990-talet gällande att personbilar och skåpbilar i huvudsak ska leasas.

Arbetsfordon köps in då det är mest fördelaktigt momsmässigt. De fordon som hyrs ut till bolagen köps också in. Då kommunen hyr ut till bolagen som är andra juridiska personer räknas kommunen som leasinggivare och kan därmed lyfta hela momsen.

Leasingbilarna i form av personbilar och skåpbilar leasas på fem år och sedan löses dessa fordon ut. De fordonen hamnar då i anläggningsregistret. Har en bil gått väldigt mycket så har de möjlighet att kunna skriva av den på ett år. I vissa fall säljs fordonen vidare efter att leasingperioden är avslutad.

Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som ej uppfylld.

Bedömningen grundar vi på att det inte genomförs några behovsbedömningar gällande kommunens fordon som helhet. Vi konstaterar däremot att förvaltningarna själva i viss mån gör behovsbedömningar för sina egna verksamheter.

Vi konstaterar vidare att det inte görs några kalkyler för att bedöma om en bil ska leasas eller köpas. Däremot anser vi att det görs andra övervägande för om leasing eller köp ska ske samt att det finns ett gammalt beslut om leasing.

Intern kontroll

Revisionsfråga 5: Vilken intern kontroll finns avseende bland annat användandet genom körjournaler och uppföljning av nyttjandegrad?

lakttagelser

Internkontrollplaner

I granskningen framkommer att varken servicenämnden eller övriga nämnder har med fordonshantering som en del i sina internkontrollplaner. Vi ser av servicenämndens internkontrollplan för år 2020 med tillhörande uppföljning att inom huvudprocessen "Tillhandahålla varor och tjänster" ingår punkterna utföra transporter, underhålla, reparera och besiktiga fordon samt, köpa/leasa fordon och motorredskap. Det finns dock inte något kontrollmoment knutet till dessa specifika frågorna. Det har under år 2020 bland annat gjorts en kontroll av avtalstrohet, men huruvida detta omfattade kommunens fordon framgår ej av uppföljningen.

Kontrollmiljö i övrigt

Inom serviceförvaltningen kontrolleras samtliga fordons mätarställningar varje år i samband med att fordonen servas. Det framhålls också i intervju att verkstaden håller koll på om det är några fordon som blir skadade oftare än andra. Vidare är det också inom serviceförvaltningen som samtliga fakturor för drivmedel hanteras och konteras innan kostnaden läggs på aktuellt leasingavtal till förvaltningarna, som sedan gör kontroll mot kvitton. Det framkommer att inom serviceförvaltningen kastas papperskvitton efter avstämning i systemet. Vidare framkommer det att inte alla drivmedelsstationer har kvittoutlämning. Det görs i övrigt inga kontroller huruvida rätt fordon tankats, däremot kontrollerar serviceförvaltningen en gång årligen huruvida rätt drivmedel tankats i fordonen. Sammanställningen för år 2020 för förvaltningarna visar följande:

Tabell 3: Bränsleuppföljning av lätta leasingfordon (< 3,5 ton) 2020.

Bränsleslag	Antal fordon	Liter avsett bränsle	Liter avvikande bränsle	Andel avsett bränsle
Biogas	176	121294	20880	85%
Diesel	94	131876	13930	90%
Etanol	53	54180	17015	76%
Ei	66	0	0	100%
HVO	56	65216	3745	95%
Total	445	372565	55570	87%

Källa: Serviceförvaltningens sammanställning

För de fordon som borde ha tankats med biogas men som feltankats visar uppföljningen att tankning skett med bland annat B 95, HVO och diesel. För dieselbilarna rör det sig om HVO och E 85, för etanolbilarna handlar det om B 95 och avseende HVO har dessa tankats med vanlig diesel. I övrigt görs inte några kontroller inom serviceförvaltningen.

När fordon upphandlas av serviceförvaltningen finns det inte några krav på att fordonen utrustas med digitala körjournaler, vilket gör att vissa fortfarande har en manuell

hantering av körjournalerna. Det är förvaltningarna själva som avgör om de vill ha digitala körjournaler som ett tillägg. Bland annat har omsorgsförvaltningen, socialförvaltningen och Kalmar vatten digitala körjournaler i alla fordon. Inom dessa verksamheter används bl.a. ABAX som körjournalssystem. Inom omsorgsförvaltningen används systemet främst för att kunna ruttoptimera fordonen. Företrädare för omsorgsförvaltningen upplever inte att systemet fungerar optimalt utan de hade önskat ett system där det även hade gått att utläsa exempelvis drivmedelsförbrukning osv för att kunna göra ännu bättre behovsbedömningar framåt.

Verksamhetsföreträdarna för socialförvaltningen och omsorgsförvaltningen framhåller att de inte registrerar vilken förare som kör fordonet vid ett specifikt tillfälle, det hade enligt intervju svar varit ett alltför omfattande arbete då det är många personer som kör samma fordon. Representant från Kalmar Vatten framhåller att deras fordon är utrustade på så vis att den som använder fordonet registrerar sig med en tagg när fordonet används.

Verksamhetsföreträdarna beskriver att de alkoholås som finns i vissa fordon utgör ett bekymmer. Kalibrering av alkoholåsen sker enbart en gång om året vilket kan innebära att om någon förare varit onykter så kommer rapporten angående detta alltför sent.

Kommunen har inte framarbetat några dokumenterade riktlinjer för hantering av drivmedelskort. Drivmedelskort finns kopplat till varje fordon vilket gäller för samtliga fordon. Korten används vid tankning på drivmedelsstationer som ingår i kommunens avtal gällande drivmedel. Det finns också extrakort som används för exempelvis parkeringar där fakturorna går direkt till förvaltningarna. Dock framhålls att dessa kort inte är utrustade med chip vilket ibland gör det svårt att betala i vissa parkeringsautomater. Från verksamheternas sida lyfts att det är svårt att tanka gas utanför kommunen då tankkortet för gas enbart gäller på EONs stationer. Vissa förvaltningar kör över kommungränserna och när tankning behöver ske är det inte alltid EON som tillhandahåller gas, vilket ibland försvårar tankningen.

Det framgår av intervjuerna att det inte sker någon uppföljning av fordonshanteringen till servicenämnden, däremot informerar förvaltningschefen ibland nämnden om området under punkten "förvaltningschefen informerar". Området har inte varit föremål för intern kontroll. Viss information om fordonshanteringen inhämtas och infogas i årsbokslutet. Det framkommer även att det inte görs någon uppföljning av nyttjandegraden av fordonen.

Stickprover

En stickprovskontroll har genomförts på ett urval av totalt 15 fakturor. Urvalet har skett utifrån de fakturor som kostnadsförts på kommunens kostnadskonto för drivmedel under december månad för omsorgsförvaltningen och socialförvaltningen omfattande perioden december 2020 och för serviceförvaltningen omfattande perioden februari år 2021 (mot bakgrund av att det fortfarande fanns kvitton kvar för denna perioden).

Stickprovskontrollen har syftat till att kontrollera om det finns korrekta kvitton kopplade till respektive faktura, att det på kvittona framgår vem som tankat och vilken bil som tankats.

Nedan framgår sammanställning över våra iakttagelser:

Tabell 4: Stickprovskontroll drivmedelsfakturer

Verksamhet	Drivmedel	Företag	Följs avtal gällande drivmedel?	Finns kvitto?	Framgår det vem som tankat?	Framgår det vilken bil som tankats?
Serviceförvaltningen (lånebil)	Diesel	Ingo	Ja	Ja	Nej	Ja
Serviceförvaltningen	Diesel	Circle K	Ja	Ja	Nej	Ja
Serviceförvaltningen	Diesel	Ingo	Ja	Ja	Nej	Ja
Serviceförvaltningen	Diesel	Ingo	Ja	Ja	Nej	Ja
Serviceförvaltningen	Diesel	Ingo	Ja	Ja	Nej	Ja
Socialförvaltningen	Biogas	E.ON	Ja	Ja	Ja	Ja
Socialförvaltningen	Miles D Bio	Circle K	Ja	Ja	Ja	Ja
Socialförvaltningen	Diesel	Ingo	Ja	Ja	Ja (men ej av kvitto utan av kalenderbokning)	Ja
Socialförvaltningen	Fordonsgas	Circle K	Ja	Ja	Ja	Ja
Socialförvaltningen	E 85	Circle K	Ja	Ja	Ja	Ja
Omsorgsförvaltningen	Preem EVO diesel	Preem	Ja	Ja	Ja	Ja
Omsorgsförvaltningen	Preem EVO diesel	Preem	Ja	Ja	Ja	Ja
Omsorgsförvaltningen	Preem EVO diesel	Preem	Ja	Ja	Ja	Ja
Omsorgsförvaltningen	Preem EVO diesel	Preem	Ja	Ja	Ja	Ja
Omsorgsförvaltningen	E/T avsåg elbil	E/T avsåg elbil	E/T avsåg elbil	E/T avsåg elbil	E/T avsåg elbil	E/T avsåg elbil

Av stickprovskontrollen framgår att tankning sker genom de upphandlade avtal som finns. Stickprovskontrollen visar på att kvitton finns, men enligt uppgift sparas dessa genomgående inom serviceförvaltningen. Enligt information sparas kvitton enbart tills dess att fakturan är konterad och attesterad. På omsorgsförvaltningen sparas kvittona ute på enheterna. Inom omsorgsförvaltningen förekom även poster för de olika fordonen där det inte fanns kvitton men då fanns istället handskrivna lappar om vad kostnaden avsåg. För serviceförvaltningen har vi inte av fakturer eller kvitton kunnat spåra vem som använt fordonet vid tankningen. Men då fordonen som ingick i stickprovet var förvaltningens lånebilar finns det en lista på vilken enhet som hade fordonet det specifika datumet, dock framgår ej vilken person som framfört fordonet.

I samband med granskningen har också en stickprovskontroll av att körjournal har upprättats för ett urval av fordon genomförts. Fokus har legat på huruvida en fullständig körjournal upprättats. Inom ramen för stickprovet har även körjournalernas utformning granskats. Då riktlinjer kring upprättande av körjournal saknas i kommunen har kontrollen utgått från Skatteverkets rekommendationer gällande upprättande av körjournal (se bilaga 2). Granskningen har undersökt huruvida:

- Det finns en underskrift vid varje körning.
- Ändamålet med resan framgår tydligt.
- Mätarställningen vid start och stopp är noterad.
- Om körsträckan för resan är noterad

Stickprovet avser körjournaler för 11 fordon från tre olika verksamheter.

Tabell 5: Stickprov körjournaler

Regnr.	Biltyp	Verksamhet	Underskrift	Ändamål	Mätarställning	Körsträcka framgår för resan
GSP875	Lätt lastbil	Serviceförvaltningen	Nej	Ja	Ja	Ja
MHK195	Personbil	Socialförvaltningen	Nej	Nej	Nej	Ja
YMA043	Multivan	Socialförvaltningen	Nej	Nej	Nej	Ja
MHP62G	Personbil	Socialförvaltningen	Nej	Nej	Nej	Ja
KBD330	Personbil	Socialförvaltningen	Nej	Nej	Nej	Ja
EMR844	Lätt lastbil	Socialförvaltningen	Nej	Nej	Nej	Ja
FMS595	Personbil	Omsorgs-förvaltningen	Nej	Ja	Nej	Ja
GGH628	Personbil	Omsorgs-förvaltningen	Nej	Ja	Nej	Ja
MXH879	Personbil	Omsorgs-förvaltningen	Nej	Ja	Nej	Ja
EXE198	Personbil	Omsorgs-förvaltningen	Nej	Ja	Nej	Ja
CUB195	Personbil	Omsorgs-förvaltningen	Nej	Ja	Nej	Ja

Som tidigare nämnts är inte samtliga fordon i Kalmar kommun anslutna till någon digital körjournal. I granskningen har vi enbart haft möjlighet att kontrollera de som har en digital körjournal. Då de verksamheter som omfattas av stickproven inte har ett system för att registrera förare saknas också användare i de digitala körjournalerna. Det går således ej att utläsa vem som kört bilen i samband med den loggade sträckan. Som ett förtydligande till socialförvaltningens körjournaler kan påpekas att vem som framför fordonen den specifika tiden framgår av kalenderbokningar.

I de körjournaler vi tagit del av har inte mätarställningen vid resans slut och början framgått förutom för serviceförvaltningen. Vi kan alltså inte uttala oss om bilarna körts utan att detta noterats. Serviceförvaltningen framhåller i sakgranskningen att de redan

har ändrat i sina digitala körjournaler så att mätarställning visas vid resans slut. Det sker också ett arbete med resans syfte så att det också kan redovisas.

En återkommande observation vid genomgång av körjournalerna är brist på ärendebeskrivning. Avseende omsorgsförvaltningen framgår inte det direkta ärendet med resan av körjournalerna, men samtliga uppges avse hemtjänsten som besöker omsorgstagare.

De digitala körjournalerna anger enbart start och slutposition i form av en gatuadress. Någon beskrivning av ärendet framgår inte.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är delvis uppfylld.

Bedömningen görs mot bakgrund av att servicenämnden inte har beslutat om några kontrollområden i sin plan för intern kontroll som rör fordonshanteringen. Vi anser däremot att det genomförs kontroller inom verksamheten och att det görs viss uppföljning av fordonen kopplat till huruvida rätt bränsle används. Likaså finns det en kontrollfunktion genom att samtliga drivmedelsfakturor hanteras via transportcentralen.

Att det inte finns digitala körjournaler i samtliga av kommunens fordon bidrar till att det finns en risk för att hanteringen inte sker korrekt. Vidare noterar vi att de digitala körjournalerna saknar några av de beståndsdelar som rekommenderas av Skatteverket gällande upprättande av körjournal. Vi poängterar vikten av upprättande av tydliga och kompletta körjournaler, enligt Skatteverkets gällande regelverk, i syfte att undvika förtroendeskada och beskattning.

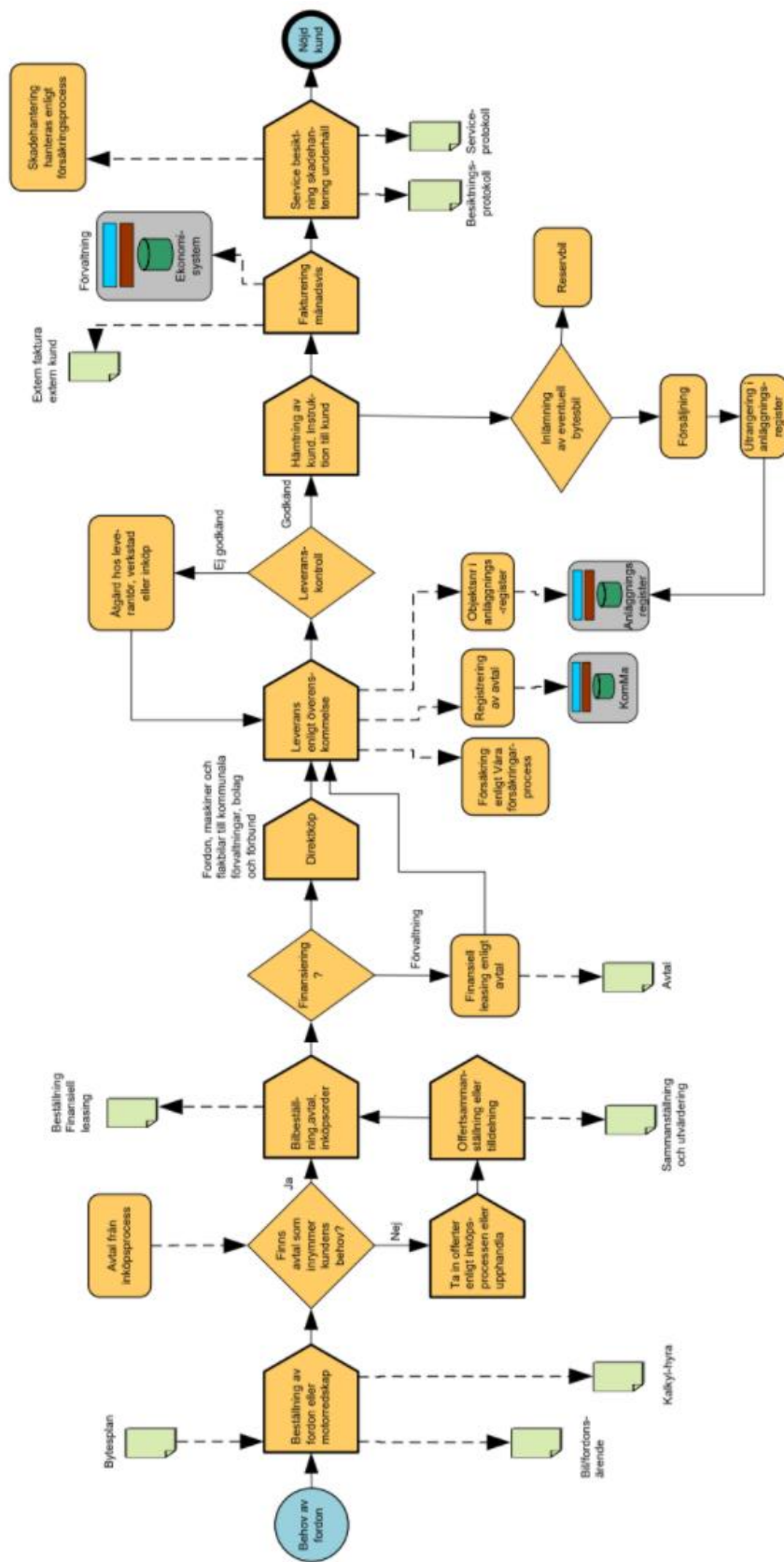
Övriga iakttagelser

Inom ramen för granskningen framkommer det att det pågår ett projekt kallat "Mobilitet som tjänst". Projektet syftar till att ändra beteendemönster i hur resandet sker för att kunna nå målet om fossilbränslefrihet år 2023. Inom ramen för projektet förs det diskussioner om en gemensam bilhantering för hela kommunen där alla fordon ska finnas samlade och tillhöra samma organisation. På så sätt kan nyttjandegraden optimeras. Vidare anges att det kan skapa ett större mandat att styra vilka fordon som köps in i kommunen för att kunna nå målen.

Bilagor

Bilaga 1 - Processflöde

Köp och leasing av fordon och motorredskap - Process

Bilaga 2 - Skatteverkets rekommendationer avseende körjournaler

Rättsfall har visat att i de fall Skatteverket kan visa dispositionsrätt till ett fordon, kan myndigheten också beskatta dispositionsrätten. Det är då upp till näringsidkaren/kommunen att bevisa att ingen (eller ringa) privat användning av bilen har skett. För att undgå beskattning krävs, enligt rättsfallen, en noggrant förd körjournal och att denna måste föras kontinuerligt. Även om Skatteverket i sådana frågor brukar göra en samlad bedömning av de olika omständigheterna i varje enskilt fall, kan en förd körjournal vara ett sätt att bevisa att en bil inte använts privat. Skatteverket rekommenderar att följande uppgifter framgår av körjournalen:

- Mätarställning vid årets början
- Datum och mätarställning vid resans start samt varifrån resan startade
- Ärende samt vilka platser/företag/kontaktpersoner som besökts
- Hur många kilometer som körts
- Datum och mätarställning vid resans slut samt var resan avslutades
- Mätarställning vid årets slut

Bra att notera är också antal liter bränsle samt pris vid tankning. Utöver de bestämmelserna inom skatteområdet avseende körjournaler kan det, vid brister i den interna kontrollen, finnas risk för både ekonomisk skada och så kallad förtroendeskada där allmänhetens förtroende för kommunen kan påverkas negativt. Det är således av stor vikt att kommunen säkerställer att privat användande av kommunens fordon inte förekommer.

2021-03-25

Jörn Wahlroth

Uppdragsledare

Emma Ekstén

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från december 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Handläggare
Simon Gottfridsson
0480-45 05 17

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-06-14 Ärendebeteckning SFN 2021/0109

Servicenämnden

Hyresavtal Rapsen 2, förskola

Förslag till beslut

Servicenämnden ger förvaltningen i uppdrag att teckna hyresavtal med Folkuniversitetet Skolor AB.

Bakgrund

Med anledning av försäljningen av fastigheten Rapsen 2 till Folkuniversitet Skolor AB, tecknas ett kortare hyresavtal för den kommunala förskolan i byggnaden.

Djurängsskolans förskola ska byggas till och samla all förskoleverksamhet under ett och samma tak. Fram till färdigställandet fortsätter utbildningsförvaltningen att hyra nuvarande lokaler av Folkuniversitet med samma avtalsvillkor som idag.

Avtalstiden gäller från och med 2021-07-01 till och med 2022-12-31. Hyreskostnaden är 563 533 kr/år.

Simon Gottfridsson
Fastighetsförvaltare

Gunilla Svensson
Fastighetschef

Handläggare
Emmy Sjöberg
0480-452802

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-06-07 Ärendebeteckning SFN 2021/0009

Servicenämnden

Anmälan av delegationsbeslut 2021

Information

Servicenämnden lägger redovisade delegationsbeslut till handlingarna.

Följande delegationsbeslut redovisas 16 juni

1. Gräv tillstånd Maj 2021
2. Hyresavtal maj H299-H301
3. Rekrytering maj 2021

Emmy Sjöberg
Nämndsekreterare

Bilagor
Ovanstående punkter redovisas i bilaga.

<u>Diariennr.</u>	<u>Ans. datum</u>	<u>Adress</u>	<u>Område</u>	<u>Ägare</u>
0080-1	21-05-05	Fäladsvägen 5	Djurängen	KE, Värme
2021/05:1	21-05-06	Förmansvägen 14	Fjölebro	One Nordic AB
2021/05:2	21-05-06	Södra Långgatan 8A	Kvarnholmen	Eltel
2021/05:3	21-05-07	Bisterfeldsvägen 4	Stensö	KE, Värme
2021/05:4	21-05-07	Fäladsvägen 5	Djurängen	KE, Värme
2021/05:5	21-05-07	Solvägen 18B	Berga	KE, Värme
2021/05:6	21-05-10	Spikgatan 10	Malmen	Transtema
2021/05:7	21-05-10	Germundsgatan 7-Ståthållaregatan	Bremerlyckan	Peab
2021/05:8	21-05-11	Dunövägen 1B	Rinkabyholm	Peab
2021/05:9	21-05-11	Rappegatan 6	Ängö	Transtema
2021/05:10	21-05-11	Johannesborgsgatan 6A	Johannesborg	Transtema
2021/05:11	21-05-11	Timmermansgatan 43 (cigarr 0,7m)	Getingen	Transtema
2021/05:12	21-05-12	Kläckebergavägen m.fl	Smedby	KE, Värme
2021/05:13	21-05-12	Trångsundsvägen 2	Hagbygårde	KE, Elnät
2021/05:14	21-05-17	Västra Sjögatan 9	Kvarnholmen	Transtema
2021/05:15	21-05-18	Nygatan 13	Malmen	Peab
2021/05:16	21-05-18	Magistratsgatan 12B	Lindö	Peab
2021/05:17	21-05-24	Förmansvägen 15	Fjölebro	KVAB
2021/05:18	21-05-24	Rådmansgatan	Getingen	KVAB
2021/05:19	21-05-26	Strandgatan 35	Malmen	Transtema
2021/05:20	21-05-26	Färgarevägen 7	Lindsdal	Transtema
2021/05:21	21-05-27	Vesholmsvägen 15	Tegelviken	KE, Värme
2021/05:22	21-05-28	Västra vägen	Vassmolösa	One Nordic AB
2021/05:23	21-05-28	Rappegatan 2AB	Ängö	Peab
2021/05:24	21-05-31	Lindsdalsvägen (strax söder om nr. 11)	Fjölebro	One Nordic AB
2021/05:25	21-05-31	Erik Dahlbergs väg (i höjd med Polhemsgatan 6)	Oxhagen	KVAB
2021/05:26	21-05-31	Esplanaden 4	Malmen	Peab
	Remiss			
	Avlås			
	Makulerad			

H	Kontrakt	Fr.o.m	Hyresgäst	Årshyra	Fastighet	Förvaltningsenhet
H299	00504.01.LGH709-04	2021-06-01	Kerstin Rindstedt	70 945 kr	Nya Stensberg 1	Bostad
H300	00233.02.02-02	2021-05-07	Socialförvaltningen	63 500 kr	Mästersmeden 2	Lokal
H301	00050.08.04-03	2021-01-01	Kultur- och fritidsförvaltningen	235 000 kr	Oxhagen 2:1	Lokal

Ärendenr.	Ärendetitel	Anställd	Ansvarig person
SFN 2021/0093	Rekrytering Lokalvårdare	Rekrytering avbruten	Sanna Haggren
SFN 2021/0092	Rekrytering lokalstrateg fastighet	Evelina Selander	Gunilla Svensson
SFN 2021/0091	Rekrytering fastighetsskötare sommarvikariat	Josefin Hedstrand	Mats Gabrielsson
SFN 2021/0091	Rekrytering fastighetsskötare sommarvikariat	Jan Svensson	Mats Gabrielsson
SFN 2021/0083	Rekrytering Projektledare bro och kajer	John Johansson	Madeleine André

Handläggare
Emmy Sjöberg
0480-452802

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-06-07 Ärendebeteckning SFN 2021/0010

Servicenämnden

Anmälningssärenden 2021

Information

Servicenämnden lägger redovisade anmälningssärenden till handlingarna.

Följande ärenden har anmält den 16 juni

1. Protokoll presidie 210602
2. Protokoll central samverkan 20210520
3. Protokollsutdrag KF 20210426
4. Protokollsutdrag KF 20210426 Program med mål och riktlinjer

Emmy Sjöberg
Nämndsekreterare

Bilagor
Ovanstående punkter redovisas i bilaga.

PRESIDIEBEREDNING SERVICENÄMNDEN

Tid onsdagen den 2 juni 2021

Plats Digitalt via Teams

	Ärende	Föredragande	
1	Information från chefer	Alla	Till nämnden för information
2	Information från förvaltningschefen	PA	Till nämnden för information
3	Vassröjning	MA/JW	Till nämnden för beslut
4	Båttaxor, båthamnar och båtplatser	KF	Till nämnden för beslut
5	Medborgarförslag om att utöka Lindeberga lekplats med skateboardbana	KF	Till nämnden för beslut
6	Medborgarförslag om lekplatsen Ekbacken i Johannesborg	KF	Till nämnden för beslut
7	Klimatanspassningsplan - beslut om remiss	MAB	Till nämnden för beslut
8	PwC revisionsrapport – granskning av fordonshantering, missiv och rapporter	BH/PH	Till nämnden för beslut
9	Digitalisering uppdatering	MK	Till nämnden för information
10	Vision och värdegrundsarbetet	PA	Till nämnden för information
11	Lägesrapport – underhåll av gator och vägar	MA/HB	Till nämnden för information
12	Uthyrning av material	MA/FL	Till nämnden för information

13	Uppdrag klimatpåverkan i byggnationer	GS	Till nämnden för information
14	Information från kosten	JE	Till nämnden för information
15	Övriga frågor		

PROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2021-05-20

Serviceförvaltningens centrala samverkansgrupp

Tid

Torsdagen den 20 maj 2021 kl. 15:00-15:40

Plats

Digitalt via Teams

Omfattning

§ 1 - 8

Närvarande

Peter Arnesson, förvaltningschef
Jenny Dauneús, HR-specialist
Martina Adiels Balk, stabschef
Jörgen Olsson, Kommunal
Axel Ludvigsson, Kommunal
AnnCharlott Rydström, Kommunal
Hampus Kihlström, Vision

Sekreterare

Emmy Sjöberg

Justeras

Peter Arnesson, ordförande

AnnCharlott Rydström, Kommunal

Hampus Kihlström, Vision

§1 Föregående protokoll

Genomgång av föregående protokoll.

§2 Arbetsmiljö

- Sjukfrånvaron för mars 2021 är 6,1%, samma månad 2020 var 6,8%. Ackumulerat året 2021 dvs januari, februari och mars landar på 6,4%.
- Arbetsskador och tillbud KIA.
Genomgång av vad som kommit in sedan senaste samverkan.

§3 Rekrytering

Pågående rekryteringar

Handläggare med uppdrag som god man och förvaltare	210519-210606
Ekonom	210428-210523
Drifttekniker	210504-210530
Fastighetsadministratör	210507-210530
Fordonsmekaniker	210420-210509
Produktionssamordnare	210331-210430
Fastighetsskötare sommarvik	210318-210411
Lokalvårdare	210312-210411
Sommarjobb inom lokalvård, kök och produktion	201214-210611

Genomförda rekryteringar

Projektledare bro och kajer

John Johansson

Lokalstrateg fastighet

Evelina Selander

Fastighetsskötare sommarvik

Jan Svensson

Josefin Hedstrand

§4 Personalprogrammet

Jenny Daunéus informerar kort om det nya personalprogrammet som har tagits fram. Det är ett bra underlag att använda i exempelvis APT, vid rekrytering

samt för medarbetaren att kunna se hur vi arbetar i kommunen. Personalprogrammet finns på Piren för den som vill fördjupa sig i programmet.

§5 Delårsuppföljning och prognos april

Sara Andersson och Martina Adiels Balk går kort igenom resultatet efter första tertialet 2021. Stora delar av resultatet är påverkat på grund av pandemin och Covid -19. De visar sig med kostnader i och med högre sjukfrånvaro samt d extrastädet som utförs.

Gällande måluppföljningen så har vi av 20 st nämndsmål:

12 st pågående/har positiv trend

5 st oförändrade

3 st negativ trend

De med negativa i trend är:

- SFNs alla verksamheter ska bedrivas på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt
- Livsmedel – ekologiska och ursprungsmärkta Sverige
- Kundnöjdhet kostverksamheten

§6 Kameraövervakning LIFE Sure

Johan Persson, projektsamordnare vid LIFE Sure-projektet informerar om den kameraövervakning man önskar ta i drift vid LIFE Sure området för att förebygga eventuella inbrott och skadegörelse. Kameror är idag monterade ute på våra ”muddsters” för att kunna följa arbetet. Man önskar nu utöka övervakningen på området med kameror.

Det är informerat för personal på plats att kameror är uppsatta, det är även skyltat att det är kameraövervakning.

Samverkansgruppen ser inte anledning till att kameraövervakningen inte får äga rum utan är eniga att det är bra säkerhetsåtgärder för projektet.

§7 Servicenämnden 19 maj

Emmy går igenom föredragningslistan inför nämndens sammanträde 19 maj:

- Delårsuppföljning och prognos efter april – servicenämnden 2021
- Budgetunderlag 2022 servicenämnden
- Medborgarförslag om att utöka Lindeberga lekplats med skateboardbana
- Medborgarförslag om lekplatsen Ekbacken i Johannesborg
- Båthamnar och båtplatser
- Vassröjning
- PwC revisionsrapport – granskning av fordonshantering, missiv och rapporter
- Information projekt/kustmiljö
- Avfallsplan Kretslopp Sydost
- Presentation av Kalmar kommuns digitala översiktsplan.

4 (4)

§8 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

Kommunfullmäktige

§ 80

Revisionsberättelse för 2020, revisorernas granskning av årsredovisningen 2020 samt revisorernas utvärderingsberättelse och årsrapport 2020

Dnr KS 2021/0370

Handlingar

Revisionsberättelse för 2020.

Revisorernas granskning av årsredovisningen 2020.

Revisorernas utvärderingsberättelse och årsrapport 2020.

Skrivelse från kommunfullmäktiges presidium den 15 april 2021.

Bakgrund

Kommunens revisorer har redovisat sin revisionsberättelse för räkenskapsåret 2020. Av revisionsberättelsen framgår att revisionen tillstyrker ansvarsfrihet för kommunstyrelsen, nämnderna och de gemensamma nämnderna för hjälpmedelsverksamhet och överförmyndarverksamheten samt att årsredovisningen för 2020 godkänns.

Revisorerna bedömer att den interna kontrollen har varit tillräcklig, men framför att det inte säkerställts att arbetet med riskanalyser skett i enlighet med riktlinjer till internkontrollreglementet gällande Covid-19 pandemin. Kommunfullmäktiges presidium uppmanar nämnder och styrelser att beakta detta i framtiden.

Avslutningsvis föreslås att kommunfullmäktige beviljar kommunstyrelsen, nämnderna och de gemensamma nämnderna för hjälpmedelsverksamhet och överförmyndarverksamheten och de enskilda förtroendevalda i dessa organ ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Kommunfullmäktige**UTDRAG**

Sammanträdesdatum
2021-04-26

Överläggning

Ordföranden bland kommunens revisorer Per Dahl redogör för revisionsberättelsen och den granskning som revisorerna lämnat för räkenskapsåret 2020.

Beslut

Kommunfullmäktige beviljar kommunstyrelsen, nämnderna och de gemensamma nämnderna för hjälpmedelsverksamhet och överförmyndarverksamheten och de enskilda förtroendevalda i dessa organ ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2020.

Jäv

Det antecknas till protokollet att berörda ledamöter och ersättare inte deltar i beslutet om ansvarsfrihet för de nämnder där de själva suttit i under 2020.

Sekreterare

Jonas Sverkén

Justeras

Roger Kaliff
ordförande

Elisabeth Heimark Sjögren

Per-Olof Jonsson

Kommunfullmäktige

§ 86

Program med mål och riktlinjer för privata utförare mandatperioden 2019–2022

Dnr KS 2021/0241

Handlingar

Kommunledningskontorets skrivelse den 10 mars 2021.

Program för privata utförare.

Kommunstyrelsens protokoll den 6 april 2021, § 69.

Bakgrund

I 1991 års kommunallag (1991:900), infördes den 1 januari 2015 en bestämmelse om krav på att kommunfullmäktige ska anta ett program med riktlinjer för privata utförare som utför kommunala uppgifter. Samtidigt antogs ytterligare bestämmelser om kontroll och uppföljning av sådan verksamhet. Kommunfullmäktige antog den 20 juni 2016 ett sådant program för mandatperioden 2015–2018. Sedan dess har en ny kommunallag (2017:725) trätt i kraft.

Med denna bakgrund har det uppstått behov av att revidera och justera det i juni 2016 antagna programmet. De nu gällande reglerna i kommunallagen om mål, riktlinjer, kontroll och uppföljning av privata utförare av kommunala uppgifter, motsvarar i huvudsak de tidigare bestämmelserna. Några justeringar i sak har därför inte ansetts nödvändiga. Däremot har det funnits behov att uppdatera hänvisningarna till aktuella bestämmelser i kommunallagen. Därutöver har det funnits behov av vissa justeringar av textens disposition och språk.

Förslaget till det uppdaterade programmet, som benämns ”Program med mål och riktlinjer för privata utförare mandatperioden 2019–2022”, har beretts inom kommunledningskontoret och har följt de riktlinjer som utarbetats av Sveriges Kommuner och Regioner.

Kommunstyrelsens har tillstyrkt arbetsutskottets förslag att kommunfullmäktige antar program med mål och riktlinjer för privata utförare.

Kommunfullmäktige

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2021-04-26

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta program med mål och riktlinjer för privata utförare att gälla för mandatperioden 2019–2022.

Protokollsanteckning

Ledamöterna för M, L, KD redovisar en protokollsanteckning enligt följande: ”Kalmaralliansen tycker att det är positivt med privata aktörer som utför delar av kommunens verksamhet. Dels skapar det en valfrihet och det blir en konkurrenssituation som gynnar kvaliteten. Därför är det också viktigt att uppföljning och kontroll av dessa utförare sker på ett korrekt sätt. Från och med 2015 infördes en bestämmelse i kommunallagen att fullmäktige varje mandatperiod ska anta ett program för privata utförare (5 kap, §3).

Trots påstötningar genom frågor i fullmäktige från oppositionen både 2019 och 2020 antas ett nytt program för mandatperioden 2019-2022 först nu 2021.

Lärdomar från förra mandatperioden ger vid handen att det kommer behövas en bättre dialog och kommunikation med nämnderna kring anvisningarna i programmet för att försäkra sig om allmänhetens insyn. Nämnderna behöver alltså ta del av detta program.

Det har framkommit att det tidigare saknats en samlad redovisning av genomförda kontroller och uppföljningar i nämndernas årsrapporter. Det har alltså funnits anledning att göra vissa förtydliganden i ett nytt program.

Syftet med förändringen i kommunallagen var bl.a. att förbättra allmänhetens insyn samt att kommunerna skulle arbeta mer strategiskt och systematiskt med uppföljning, kontroll samt ange tydliga mål och riktlinjer för verksamhet utförd av privata utförare.

Att nämnderna och bolagen skall ange anvisningar för uppföljning i budget för att sedan redogöra för genomförda kontroller och uppföljning i årsrapporten torde ge denna systematik och insyn.”

Sekreterare

Jonas Sverkén

Justeras

Roger Kaliff
ordförande

Elisabeth Heimark Sjögren

Kommunfullmäktige

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2021-04-26

Per-Olof Jonsson